

Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Svezak 57.

26. studenoga 2014.

Sadržaj

I. Rezolucije, preporuke i mišljenja

MIŠLJENJA

Europski gospodarski i socijalni odbor

499. plenarno zasjedanje EGSO-a održano 4. i 5. lipnja 2014.

2014/C 424/01	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi — Mjere zapošljavanja mladih – najbolje prakse — Razmatračko mišljenje (grčko predsjedništvo Vijeća)	1
2014/C 424/02	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Transatlantskim trgovinskim odnosima i stavovima EGSO-a o pojačanoj suradnji i mogućem sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i SAD-a — Samoinicijativno mišljenje	9

III. Pripremni akti

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

499. plenarno zasjedanje EGSO-a održano 4. i 5. lipnja 2014.

2014/C 424/03	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o viziji unutarnjeg tržišta industrijskih proizvoda” — COM(2014) 25 završna verzija	20
2014/C 424/04	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o Europskoj mreži službi za zapošljavanje, pristupu radnika uslugama mobilnosti i daljnjoj integraciji tržišta rada” — COM(2014) 6 završna verzija — 2014/0002 (COD).	27
2014/C 424/05	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o istraživanju i proizvodnji ugljikovodika (poput plina iz škriljevca) primjenom postupka hidrauličkog lomljenja pomoću velikog volumena fluida u EU-u” — COM(2014) 23 završna verzija	34

2014/C 424/06	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Okviru za klimatsku i energetska politiku u razdoblju od 2020. do 2030. g.” — COM(2014) 15 <i>završna verzija</i> .	39
2014/C 424/07	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi i funkcioniranju rezerve za stabilnost tržišta za sustav trgovanja emisijama stakleničkih plinova Unije i izmjeni Direktive 2003/87/EZ” — COM(2014) 20 <i>završna verzija</i> — 2014/0011 (COD)	46
2014/C 424/08	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Vijeću i Europskom parlamentu o strategiji EU-a za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore” — COM(2014) 64 <i>završna verzija</i>	52
2014/C 424/09	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Zajedno prema konkurentnoj gradskoj mobilnosti s učinkovitim iskorištavanjem resursa — COM(2013) 913 <i>final</i>	58
2014/C 424/10	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija — Cijene i troškovi energije u Europi” — COM(2014) 21 <i>završna verzija</i>	64
2014/C 424/11	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na kazeine i kazeinate namijenjene za prehranu ljudi te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 83/417/EEZ — COM(2014) 174 <i>final</i> – 2014/0096 COD	72
2014/C 424/12	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju stope prilagodbe za izravna plaćanja predviđene Uredbom Vijeća (EZ) br. 73/2009 za kalendarsku godinu 2014.” — COM(2014) 175 <i>završna verzija</i> — 2014/0097 COD.	73

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

MIŠLJENJA

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

499. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A ODRŽANO 4. I 5. LIPNJA 2014.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi

Mjere zapošljavanja mladih – najbolje prakse — Razmatračko mišljenje (grčko predsjedništvo Vijeća)

(2014/C 424/01)

Izvjestiteljica: **Christa SCHWENG**

Sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije veleposlanik Theodoros SOTIROPOULOS zatražio je pismom od 6. prosinca 2013. u ime grčkog predsjedništva Vijećem da Europski gospodarski i socijalni odbor izradi mišljenje o sljedećoj temi:

Mjere zapošljavanja mladih – najbolje prakse

(razmatračko mišljenje).

Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo, odgovorna za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 13. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor je mišljenje usvojio na 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sastanak od 4. lipnja 2014.) sa 124 glasa za, 1 protiv i 4 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) borbu protiv nezaposlenosti mladih smatra političkim prioritetom. Kako bi današnji mladi mogli oblikovati sutrašnju Europu, moraju imati perspektive za samostalni život, u što spada i radno mjesto koje odgovara njihovim kvalifikacijama. Potražnja radne snage može se potaknuti samo strategijom usmjerenom na rast, na jačanje konkurentnosti i na ponovno uspostavljanje povjerenja ulagača i kućanstava te održivim investicijama i mjerama poticanja gospodarskog rasta.

1.2 Potrebne su stimulacije kojima bi se potaknulo poduzeća da i u ekonomski nestabilnim vremenima zapošljavaju radnu snagu bez iskustva. Tu spada obrazovni sustav koji će stvoriti temelje, na stručnoj i osobnoj razini, za stupanje u radni odnos, koji stručno osposobljavanje bolje prilagođava potrebama tržišta rada te potiče poduzetnički duh. Također je potrebno dinamično i integrativno tržište rada s radnicima koji raspolažu sposobnostima ključnim za konkurentnost europskog gospodarstva, društvenu koheziju i dugoročno održive perspektive rasta. Odgovarajuće reforme moraju stvoriti ravnotežu između fleksibilnosti i sigurnosti. Uključivanje socijalnih partnera najbolji je način da se to postigne.

1.3 Mladi bi prilikom odabiranja zanimanja trebali dobivati pomoć kvalificiranih savjetnika za profesionalnu orijentaciju. Analize srednjoročne potrebe za radnom snagom, posebice na lokalnoj razini, mogu pozitivno utjecati na odabir zanimanja. Države članice čiji obrazovni sustavi pored teoretske nastave nude i praktičnu izobrazbu imale su u kriznim vremenima u usporedbi s drugim europskim zemljama razmjerno nisku stopu nezaposlenosti mladih. EGSO vjeruje u uspjeh modela strukovnog obrazovanja zasnovanih na radu, kao što su dualni obrazovni sustavi, koji postoje u nekim državama članicama. Ti su programi strukovnog obrazovanja uspješni posebno u slučajevima kada svoj dio odgovornosti preuzmu svi dionici (poslodavci i radnici, njihove interesne udruge te javni sektor).

1.4 Javne službe za zapošljavanje imaju važnu ulogu u prelasku iz škole u profesionalni život. One moraju imati odgovarajuće financijske i kadrovske resurse ne samo kako bi nezaposlenima pomagali pri traženju posla, već i kako bi blisko surađivali sa stranom potražnje.

1.5 Uključivanje socijalnih partnera u strategiju rasta, reforme tržišta rada, obrazovnog sustava i javnih službi za zapošljavanje te uključivanje udruga mladih u provedbu programa Jamstvo za mlade osigurava suglasnost širih slojeva stanovništva, a time i socijalni mir. Samo zajednički donesene odluke mogu dovesti do održivih promjena.

2. Uvod

2.1 Djelotvorna borba protiv nezaposlenosti mladih jedan je od najvećih izazova današnjice. Stope nezaposlenosti osoba starosti od 15 do 24 godine uvijek su bile više u odnosu na skupinu osoba starosti od 24 do 65 godina, ali sadašnja financijska i gospodarska kriza posebno je teško pogodila mlade koji traže prvi posao na tržištu rada. Dok je stopa nezaposlenosti mladih prema podacima Eurostata ⁽¹⁾ do kraja 2008. godine bila dvostruko viša od stope nezaposlenosti ukupnog stanovništva, do kraja 2012. godine bila je 2,6 puta viša od stope nezaposlenosti ukupnog stanovništva.

2.2 Razlozi za to su manji broj radnih mjesta zbog slabog odnosno negativnog rasta, smanjenja unutrašnje potražnje, štednje i s njom povezanog prestanka zapošljavanja u javnom sektoru, što je dodatno otežano nepravovremenom provedbom strukturnih reformi obrazovnog sustava i tržišta rada te nedostatnom kvalificiranošću, odnosno kvalificiranošću za profile za koje na tržištu rada nema potražnje.

2.3 Stopa nezaposlenosti mladih predstavlja udio nezaposlenih osoba starosti od 15 do 24 godine u radno aktivnom stanovništvu iste dobi, a 2013. godine iznosila je u 28 država EU-a 23,3 %. Eurostat ⁽²⁾ kao drugi pokazatelj uzima udio nezaposlenih mladih (udio nezaposlenih osoba starosti od 15 do 24 godine u ukupnom stanovništvu iste dobi), koji je 2013. godine u EU-u iznosio 9,8 %. Taj indikator odražava činjenicu da se mnogi mladi te dobi školuju i da tržištu rada uopće ne stoje na raspolaganju. Države članice pogođene su nezaposlenošću mladih u potpuno različitoj mjeri: udio nezaposlenih mladih kreće se od 4 % u Njemačkoj do 20,8 % u Španjolskoj, a stopa nezaposlenosti mladih kreće se od 7,9 % u Njemačkoj do 58,3 % u Grčkoj.

2.4 Premda treba imati na umu da se stopom nezaposlenosti mladih ne izražava postotak nezaposlenosti u ukupnoj populaciji mladih, činjenica je da je postotak mladih koji traže posao velik.

2.5 Posebnu pozornost treba posvetiti mladima iz takozvane skupine NEET (onima koji niti rade, niti se školuju, niti se osposobljavaju): prema podacima EUROFOUND-a ⁽³⁾ pripadnici te skupine izloženi su većem riziku da poslije dobiju nesiguran posao, a zbog rane frustracije podložniji su siromaštvu, socijalnoj marginalizaciji i radikalizaciji. Prema opreznim procjenama troškovi nesudjelovanja tih mladih na tržištu rada iznose 153 milijarde eura, odnosno 1,2 % europskog BDP-a.

2.6 Za razliku od toga, u nekim državama članicama EU-a sve je više slobodnih radnih mjesta koja se ne mogu popuniti – neovisno o tome kolika je stopa nezaposlenosti mladih. To se tiče specijaliziranih radnika u raznim sektorima, visokokvalificiranih zanimanja na području matematike, informatike, znanosti i tehnologije (MINT), ali i položaja u srednjem menadžmentu, gdje postoji potreba za osobama s horizontalnim kompetencijama (poput komunikativnosti, timskog i poduzetničkog duha itd.).

⁽¹⁾ Eurostat – Statistički podaci o nezaposlenosti.

⁽²⁾ Eurostat – Statistics explained – Nezaposlenost mladih.

⁽³⁾ Eurofound – skupina NEET.

3. Europska reakcija na nezaposlenost mladih

3.1 Jamstvo za mlade

3.1.1 Od 2011. godine do danas u komunikacijama ⁽⁴⁾ Europske komisije pojavljuje se ideja jamstva za mlade. U travnju 2013. godine Vijeće je izdalo preporuku za uvođenje Jamstva za mlade. Provedbom te preporuke trebalo bi se osigurati da sve osobe mlađe od 25 godina dobiju dobru ponudu za radno mjesto, stručno usavršavanje, naukovanje ili pripravništvo u roku od četiri mjeseca po završetku školovanja ili prestanka radnog odnosa.

3.1.2 Većina mjera programa Jamstvo za mlade može se sufinancirati sredstvima iz Europskog socijalnog fonda. Povrh toga, za 20 država članica predviđena su dodatna sredstva iz Inicijative za zapošljavanje zbog visoke stope nezaposlenosti mladih u nekim njihovim regijama (više od 25 % u barem jednoj regiji).

3.1.3 U okviru europskog semestra u preporuke za pojedine zemlje trebale bi biti ugrađene ocjene i nadzor provedbenih planova kako bi se osigurala usklađenost Jamstva za mlade s ciljevima strategije Europa 2020.

3.1.4 **Europska investicijska banka** uspostavila je 2013. godine program „Radna mjesta za mlade – ulaganje u vještine” koji raspolaže sa 6 milijardi eura. Taj bi program i 2014. i 2015. godine trebao raspolagati sredstvima u istom iznosu.

3.2 Okvir djelovanja europskih socijalnih partnera za borbu protiv nezaposlenosti mladih

Europski socijalni partneri usvojili su u lipnju 2013. godine okvir djelovanja na području nezaposlenosti mladih ⁽⁵⁾. On se oslanja na postojeće i nove primjere dobre prakse na četirima prioritetnim područjima: na području učenja, prelaska iz škole na tržište rada, zapošljavanja i poduzetništva. To bi trebalo potaknuti nacionalne socijalne partnere na pronalaženje rješenja u vlastitom okruženju i na prilagodbu tih rješenja nacionalnim okolnostima.

3.3 Doprinos EGSO-a

3.3.1 Zbog toga se EGSO bavio položajem mladih na tržištu rada u velikom broju mišljenja ⁽⁶⁾, konferencija i rasprava ⁽⁷⁾. U okviru Promatračke skupine za tržište rada kao nova metoda rada primjenjuje se izrada pilot-studija o određenim temama. Pritom se traži mišljenje organiziranog civilnog društva u određenim državama članicama kako bi se moglo ocijeniti postiže li se europskim politikama i mjerama željeni učinak. Tema nezaposlenosti mladih jedna je od prvih koja je zbog svoje aktualnosti odabrana za izradu pilot-studije.

3.3.2 Odbor je u svom Mišljenju o paketu mjera za zapošljavanje mladih ⁽⁸⁾ konstatirao da je „na razini EU-a i na nacionalnoj razini potrebna prava strategija rasta za poticanje stvaranja novih i sigurnih radnih mjesta. To iziskuje koordinaciju svih napora i mjera usmjerenih na jačanje konkurentnosti i vraćanje povjerenja ulagača i kućanstava”. Osim toga, Odbor je utvrdio da 6 milijardi eura nije dovoljno za financiranje Jamstva za mlade.

3.3.3 EGSO je u svom mišljenju o „Kvalitativnom okviru za pripravništvo” ⁽⁹⁾ upozorio na to da je pripravništvo važna odskočna daska za tržište rada, ali ne i univerzalno sredstvo za borbu protiv nezaposlenosti mladih. Pored zahtjeva da se pripravništva jače integriraju u programe studija i da se osigura osnovna socijalna zaštita trebalo bi izraditi smjernice koje bi nudile pregled mogućnosti subvencioniranja, kako bi se mogli uvesti modeli pripravništva sa zajedničkom financijskom odgovornošću.

⁽⁴⁾ Mogućnosti za mlade i paket mjera za zapošljavanje mladih.

⁽⁵⁾ Engleski: *Framework of actions on youth employment* (Okvir djelovanja na području nezaposlenosti mladih).

⁽⁶⁾ SL C 68 od 6.3.2012., str. 1.; SL 68 od 6.3.2012., str. 11.; SL C 143 od 22.5.2012., str. 94.; SL C 299 od 4.10.2012., str. 97; SL C 191 od 29.6.2012., str. 103.; SL C 11 od 15.1.2013., str. 8.-15.; SL C 161 od 6.6.2013., str. 67.-72.; SL C 327 od 12.11.2013., str. 58.-64.; SL C 133 od 9.5.2013., str. 77.-80.; SL C 271 od 19.9.2013., str. 101.; CCMI/118 – EESC-2013-05662-00-00-AS-TRA (izvjestitelj: Fornea, suizvjestitelj: Grimaldi); još neobjavljeno u SL-u.

⁽⁷⁾ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-policies-youth-employment>

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-skill-mobility-competitiveness>

⁽⁸⁾ SL C 161 od 6.6.2013., str. 67.

⁽⁹⁾ Kvalitativni okvir za pripravništvo.

3.3.4 Odbor je izričito pozdravio i odluku o pojačanoj suradnji javnih službi za zapošljavanje, također i zbog njihove važnosti u borbi protiv nezaposlenosti mladih ⁽¹⁰⁾. Javne službe za zapošljavanje moraju biti u stanju reagirati na promjene u svojoj okolini na izravan, fleksibilan i kreativan način te kombinirati kratkoročne intervencije s održivim rješenjima. To se mora odraziti u odgovarajućim kapacitetima i dostatnoj financijskoj potpori. Javne službe za zapošljavanje moraju posvetiti više pozornosti ponudi radne snage jer se poslodavci sve češće suočavaju s problemom pronalazjenja potrebnih radnika.

3.3.5 EGSO je u svom mišljenju u vezi s komunikacijom o temi „otvaranja obrazovanja” ⁽¹¹⁾ naglasio kako digitalni pristup u obrazovnim sustavima može pridonijeti većoj kvaliteti i kreativnosti obrazovne ponude. Uključenost nastavnog osoblja u osmišljanje i provedbu te inicijative, u kombinaciji s odgovarajućom obukom, ključ je za inovativno otvaranje obrazovanja po načelu „obrazovanja za sve” putem novih tehnologija i javnog pristupa nastavnom materijalu. Za uspjeh je ključno i uključivanje svih aktera i potpora u stvaranju „obrazovnih partnerstava” u društvu.

3.3.6 Projekte opisane u sljedećim poglavljima preporučili su članovi Odbora. Budući da su mnogi projekti relativno novi, u najvećem broju slučajeva nema podataka o djelotvornosti i učinkovitosti pa njihovo vrednovanje ovisi isključivo o percepciji članova Odbora.

3.4 *Reforma obrazovnih sustava*

3.4.1 U okviru europskog semestra 16 država članica dobilo je preporuku da modernizira svoj obrazovni sustav, a u 12 slučajeva preporučeno je da se strukovno osposobljavanje bolje prilagodi potrebama tržišta rada, odnosno da se osnaži dualno strukovno osposobljavanje.

3.4.2 Obrazovni sustavi spadaju u nacionalne nadležnosti, što tako treba i ostati. Usprkos tome europska razina može biti važna pokretačka snaga zahvaljujući razmjeni iskustava i uzajamnom učenju te financijskim poticajima. Obrazovni sustavi trebali bi biti osmišljeni tako da mladima prenose ne samo temeljne kulturne tehnike, nego da ih uče samostalno reagirati na promijenjene uvjete, kako bi doživotno učenje postalo uobičajenim dijelom životnog puta svakog pojedinca.

3.4.3 Pravodobno savjetovanje za profesionalnu orijentaciju i informacije o pojedinim zanimanjima trebali bi pridonijeti tome da svatko prepozna vlastite talente i prednosti, a pored toga bi trebali pružati informacije o razvoju stanja na tržištu rada. Projekti poput „Wiener Töchtertag” („Bečki dan kćeri”) ⁽¹²⁾, na koji djevojčice umjesto da idu u školu posjećuju poduzeća kako bi dobile uvid u nova zanimanja i mogućnosti zapošljavanja, mogu zainteresirati djevojčice za obrazovanje u tehničkim strukama.

3.4.4 Mnogo je razloga za prijevremeno napuštanje školovanja, zbog čega su potrebne individualno osmišljene mjere. Primjeri za to su „Jugendcoaching” ⁽¹³⁾ u Austriji ili „Joblinge” ⁽¹⁴⁾ u Njemačkoj, u okviru kojih se mladima kod kojih postoji rizik od ispadanja iz sustava nudi vremenski ograničeno individualno savjetovanje i mentorstvo pri pronalazjenju naučnikog ili radnog mjesta.

3.4.5 Primjećuje se da europske države u kojima je nezaposlenost mladih niska imaju obrazovni sustav čije su odlike tijesna povezanost s tržištem rada i poduzećima te certificirane, prenosive stručne kvalifikacije. Pritom se – u različitim varijantama – dio osposobljavanja odvija izravno u poduzeću, a dio u školi. To su uvažile institucije EU-a i socijalni partneri u EU-u koji pružaju potporu Europskom savezu za naukovanje ⁽¹⁵⁾. Osposobljavanje naučnika spada među najvažnije elemente sustava Jamstva za mlade, a njegov uspjeh ovisi o širokom partnerstvu u kojem sudjeluju predstavnici interesa poduzeća, radnika i sustava naukovanja. Ono što je ključno za uspostavljanje dualnog sustava usmjerenog prema potrebama poduzeća, tržišta rada i mladih jest da se njegova organizacija i rad odvijaju uz velik stupanj uključivanja ustanova bliskih poduzećima. Socijalni se partneri zahvaljujući snažnom uključivanju identificiraju sa sustavom i postaju njegovim potpornjem („suvlasnici sustava”). Pored toga potrebna je odgovornost poslodavaca i njihova spremnost na ulaganje. Premda druge države članice ne mogu uvesti sveobuhvatan sustav obrazovanja u tako kratkom roku, mogle bi npr. testirati pojedinačne dualne obrazovne programe s određenom skupinom poduzeća u istom sektoru. Socijalni partneri iz određenog sektora trebali bi u tu svrhu uvesti zajedničke obrazovne standarde i svjedodžbe. Druga mogućnost bila bi pojačana suradnja pojedinih škola, koliko to dopušta njihova autonomija, s poduzećima, kao što je slučaj npr. u Poljskoj.

⁽¹⁰⁾ Javne službe za zapošljavanje.

⁽¹¹⁾ Otvaranje obrazovanja.

⁽¹²⁾ Dan kćeri.

⁽¹³⁾ NEBA – Jugendcoaching.

⁽¹⁴⁾ Joblinge.

⁽¹⁵⁾ Europski savez za naukovanje.

3.4.6 Malta je s obrazovnim programima Malteške škole za umjetnost, znanost i tehnologiju (MCAST) poduzela bitne korake u tom smjeru, jer se jedan dio osposobljavanja odvija izravno u poduzećima. Na primjer, 284 učenika završilo je praktičnu nastavu u poduzeću Lufthansa Malta, od čega je njih 163 dobilo posao.

3.4.7 **Priznavanje neformalno stečenih kvalifikacija.** Validacija rezultata učenja, posebice znanja, sposobnosti i kompetencija, postignutih na nekonvencionalan i neformalan način može igrati važnu ulogu u povećanju mogućnosti zapošljavanja i mobilnosti te dati dodatnu motivaciju za cjeloživotno učenje, posebice socioekonomski prikraćenim osobama ili osobama s niskim kvalifikacijama.

3.4.8 S obzirom na to da je Europska unija suočena s teškom gospodarskom krizom koja je dovela do naglog povećanja nezaposlenosti, naročito nezaposlenosti mladih, te s obzirom na starenje stanovništva, validacija relevantnih znanja, sposobnosti i kompetencija sada je važnija nego ikad za poboljšanje funkcioniranja tržišta rada, za poticanje mobilnosti i za jačanje konkurentnosti i gospodarskog rasta.

3.5 Mjere za olakšanje prelaska iz škole na radno mjesto

3.5.1 **Kvalifikacije i mjere (stručnog) osposobljavanja:** Nedovoljno radno iskustvo jedan je od glavnih razloga iz kojeg poduzeća u gospodarski kriznim vremenima oklijevaju zaposliti mlade. Isključivo teoretska nastava bez obveze praktične primjene naučenog sve se više pokazuje kao prepreka za pristup tržištu rada.

3.5.2 „Razmišljaj nekonvencionalno prilikom zapošljavanja” (eng. *Thinking outside the box on recruitment*) naziv je litavskog projekta čiji je cilj osposobiti mlade za posao i pronaći im pripravničko mjesto u odgovarajućem poduzeću. Na sličan način funkcionira program „Implacementstiftung”⁽¹⁶⁾ austrijskog Zavoda za zapošljavanje, koji povezuje poduzeća kojima treba radna snaga s osobama koje traže posao, a nisu u potpunosti kvalificirane za određeno radno mjesto. Troškove osposobljavanja i egzistencijalne osnovice dijele služba za zapošljavanje i poduzeće. Analize su pokazale da tri mjeseca po okončanju tog programa oko 75 % sudionika ima radno mjesto.

3.5.3 U Francuskoj se od 2011. godine putem međustrukovnih ugovora socijalnih partnera uvode mjere posebno namijenjene mladima s (višom) stručnom spremom ili bez nje, kako bi dobili potporu pri pronalazenju radnog mjesta. Pritom je glavno težište na edukaciji za prijavu za radno mjesto. Prema rezultatima jedne analize, stopa integracije na tržište rada sudjelovanjem u tom programu iznosi 65 %, što je 18 % više u odnosu na druge uspoređivane skupine.

3.5.4 U Irskoj se pomoću programa „Jobbridge”⁽¹⁷⁾ mladima koji su najmanje 78 dana primali socijalnu pomoć nude pripravništva u poduzećima u trajanju od šest do devet mjeseci. Pripravnici uz socijalnu pomoć primaju dodatnih 50 EUR tjedno. Kritizirati treba, primjerice, to što osobe koje pohađaju strukovno osposobljavanje i istodobno imaju posao s nepunim radnim vremenom nemaju pravo po okončanju osposobljavanja sudjelovati u tom programu jer ne primaju socijalnu pomoć. Odbor je mišljenja da se mjere aktiviranja trebaju primjenjivati u ranijoj fazi jer dugo čekanje obeshrabruje dotične osobe, umjesto da potiče zapošljavanje.

3.5.5 Škotsko vijeće za volonterske udruge (eng. *Scottish council for voluntary organisations*) pokrenulo je 2011. godine program „Community Jobs Scotland”. On je usmjeren na nezaposlene mlade osobe i provodi se u suradnji s ustanovama za socijalnu pomoć, koje visokokvalificiranim mladim osobama i onima s osnovnim kvalifikacijama nude poslove u trajanju od 6 do 9 mjeseci u cijelom nizu sektora. Mladi dobivaju pravo radno mjesto, moraju se dokazati tijekom natječaja za posao, dobivaju plaću i daljnju obuku. U programu je sudjelovalo više od 4000 mladih, od čega je njih 47,3 % neposredno poslije dobilo posao, a njih 63,6 % posredno je imalo koristi od dodatnog osposobljavanja i volonterske djelatnosti.

3.5.6 Danski sindikati i zavod za zapošljavanje u suradnji s javnim i privatnim poslodavcima stvaraju pripravnička mjesta za strukovno osposobljene mlade, kako bi im ponudili radno iskustvo i specijalizaciju u njihovoj struci. Zapošljavanje osoba koje su okončale takvo pripravništvo iznosi u prosjeku otprilike 60 %, premda će točni podaci biti objavljeni tek po završetku projekta u travnju 2014.

⁽¹⁶⁾ <http://www.implacement-stiftung.at/>

⁽¹⁷⁾ Jobbridge.

3.5.7 Slovenski projekt „*Moje izkušnje*”⁽¹⁸⁾ (Moja iskustva), koji je dobio nagradu Međunarodne organizacije rada, omogućuje povezivanje studenata i poslodavaca putem internetske platforme na kojoj studenti mogu objaviti svoja radna iskustva. Osim toga izdaju se svjedodžbe kojima se potvrđuje radno iskustvo.

3.5.8 Španjolska zaklada „*Novia Salcedo*” organizira kao privatna, neprofitna kulturna organizacija program u sklopu kojeg se strukovno osposobljenim pripravnicima nudi kombinacija teorijske nastave i praktičnog radnog iskustva u poduzećima. Analiza je pokazala da je preko 52,23 % sudionika po okončanju programa stupilo u radni odnos.

3.5.9 U Češkoj su poslodavci i strukovne udruge partneri u projektu „*Pospolu*” („*Zajedno*”), koji se zalaže za promjene u organizaciji strukovnog osposobljavanja i jačanje učenja na radnom mjestu, i to putem sklapanja partnerstva između škola i poduzeća i izrade prijedloga za izmjene nastavnih sadržaja. Taj je projekt u prvom redu usmjeren na programe naukovanja na područjima strojarstva, elektrotehnike, građevine, prometa i informatičke tehnologije.

3.5.10 Portugalska mreža tehnoloških centara promiče dva projekta („*Think Industry*” i „*F1 in Schools*”) usmjerena na nove industrijske vještine potrebne na tržištu rada, pri čemu se koristi praktični pristup koji obuhvaća poticanje primjene alata i strojeva i prenose znanja potrebna za proizvodnju pravog mini automobila F1 i plasiranje ideje/projekta na tržište. Škole i industrija uspostavljaju partnerstva s namjerom da promijene mišljenje učenika o karijeri u tehničkim zanimanjima i da ih upoznaju s potrebama tržišta⁽¹⁹⁾.

3.5.11 U Italiji postoji program za trogodišnje razdoblje 2014. – 2016. u okviru kojeg učenici koji pohađaju zadnje dvije godine drugog stupnja srednje škole mogu stjecati praktična iskustva u poduzeću, zahvaljujući boljoj upotrebi pripravničkih ugovora.

3.5.12 **Poticanje mobilnosti:** I poticanje prekogranične mobilnosti mladih radi stjecanja radnog iskustva može pridonijeti tome da se premosti razdoblje između čisto teorijskog osposobljavanja i prvog radnog odnosa.

3.5.13 Jedan od primjera za to jest bilateralni sporazum između Njemačke i Španjolske, koji predviđa mogućnost zapošljavanja i strukovnog osposobljavanja za otprilike 5000 mladih Španjolaca do 2017. godine; drugi su primjeri njemački programi poticaja „*The job of my life*” i „*Make it in Germany*”, čiji je cilj dovođenje mladih u Njemačku kako bi se tamo osposobili za zanimanja u kojima vlada manjak kvalificirane radne snage. Pritom im se plaća pripremni tečaj njemačkog jezika u zemlji podrijetla, dio putnih troškova i troškova selidbe te tečaj jezika u Njemačkoj u sklopu pripreme za pripravništvo. Ako je poslodavac nakon obavljenog pripravništva zadovoljan, može se pohadati i program strukovnog osposobljavanja u trajanju od 3 do 3,5 godine, za koji se pored naknade za naukovanje isplaćuje dodatna potpora, a mladi dobivaju mentore za pomoć u školi, poduzeću i svakodnevnom životu.

3.5.14 U sklopu programa „*Integracija razmjenom*” potiče se radna integracija osoba s otežanim pristupom tržištu rada time što im se omogućava stjecanje praktičnog radnog iskustva u drugim državama EU-a. Dosadašnja evaluacija tog programa koji se financira sredstvima iz ESF-a pokazala je da je šest mjeseci po okončanju razmjene 41 % sudionika imao posao te da je njih 18 % uspješno završilo strukovno osposobljavanje, njih 7 % školu, a njih 4 % studij.

3.5.15 Za bolju usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada prijeko je potrebna reforma EURES-a. EGSO će se o tome očitovati u zasebnom mišljenju. Presudno će, međutim, biti da se EURES primjenjuje kao instrument politike tržišta rada u svim državama članicama – a ne samo u manjem broju njih – te da se posvuda objavljuju otvorena radna mjesta. Još jedan dobar primjer poticanja prekogranične mobilnosti mladih predstavlja inicijativa „*Tvoj prvi posao preko mreže EURES*”⁽²⁰⁾, kojom se mladima omogućava prvo radno mjesto (dakle ne naukovanje ili pripravništvo) isplatom naknade za dodatne troškove koji nastaju zapošljavanjem u nekoj drugoj zemlji.

⁽¹⁸⁾ <http://youthpractices.org/assessment.php>; str. 36.

⁽¹⁹⁾ <http://www.cor.europa.eu/>

⁽²⁰⁾ Europska komisija – *Tvoj prvi posao preko EURES-a*.

3.5.16 Radi bolje prilagodbe kvalifikacija potražnji bitno je uvođenje centara za praćenje koji bi predviđali i već u ranoj fazi posredovali pri pokrivanju potreba za kvalificiranom radnom snagom. To bi se trebalo odvijati na regionalnoj i/ili sektorskoj razini uz sudjelovanje socijalnih partnera, kako bi se moglo brzo reagirati na razne gospodarske i pravne, ali i tehničke promjene; osim toga, na toj se razini bolje prepoznaju zahtjevi poduzeća i tržišta rada.

3.6 Mjere za integraciju zapostavljenih mladih

3.6.1 Mladi s posebnim potrebama trebaju i posebnu potporu kako bi se uključili na tržište rada. U Austriji se to postiže programom „Jobcoaching”⁽²¹⁾, pomoću kojeg se osobama s invaliditetom ili s poteškoćama u učenju pruža potpora u vidu individualnog savjetovanja i mentorstva tijekom prvih nekoliko mjeseci na novom radnom mjestu. Pritom se ta potpora nudi mladima, ali i poduzećima.

3.6.2 U Walesu je posebno za skupinu NEET osmišljen projekt „Intermediate Labour Market”, u sklopu kojeg se mladima koji su najudaljeniji od tržišta rada nudi dobro strukturirani program i mogućnosti zapošljavanja. Cilj je da se time mlade motivira na stupanje u radni odnos i da im se pomogne u prihvaćanju pravila ponašanja i stjecanju osnovnih kvalifikacija te pri prijavljivanju na posao. Od ukupno 249 sudionika njih 35 dobilo je radno mjesto.

3.6.3 Primjer za uključivanje osoba koje su vrlo udaljene od tržišta rada predstavlja projekt „Jednake mogućnosti”⁽²²⁾ poduzeća U.S. Steel Košice, posebno osmišljen kako bi se školovalo i zapošljavalo Rome iz okolice Košica, koji na taj način nerijetko prvi put dolaze u doticaj s tržištem rada. Počevši od 2002. godine stvorena su radna mjesta za više od 150 Roma.

3.6.4 Belgijski program „Activa”⁽²³⁾ za niskokvalificirane osobe mlade od 25 godina koje su nezaposlene najmanje 12 mjeseci predviđa smanjenje doprinosa poslodavca za socijalno osiguranje te subvencioniranje plaće tijekom pet kvartala.

3.7 Mjere reforme tržišta rada

3.7.1 Kako tvrdi Institut za istraživanje budućnosti rada (IZA), „od 1980-ih do sada u mnogim su europskim državama liberalizirani ugovori o radu na određeno vrijeme kako bi se povećale mogućnosti uključivanja, a kako se istodobno ne bi morala dovesti u pitanje zaštita od otkaza koja je u mnogim zemljama dobro razvijena”⁽²⁴⁾. To je dovelo do toga da se mladima sve češće nudio samo ugovor o radu na određeno vrijeme bez mogućnosti prelaska na rad na neodređeno vrijeme. Dobro razvijena zaštita od otkaza štiti, doduše, u kriznim vremenima radnike s dugim radnim stažem od otkaza više nego mlade radnike, ali pokazalo se i da ona zbog nesigurnih gospodarskih okolnosti predstavlja prepreku za zapošljavanje mlade radne snage bez iskustva i tako pojačava segmentiranje tržišta rada.

3.7.2 Obor preporučuje da se socijalni partneri nastave uključivati u reforme na području tržišta rada, naročito u državama članicama s posebno velikom nezaposlenošću mladih, kako bi se pronašla ravnoteža između fleksibilnosti i sigurnosti. Reforme će, doduše, biti djelotvorne samo u srednjem roku, ali u doba gospodarskog rasta mogu dati znatan doprinos brzom smanjenju nezaposlenosti mladih.

3.8 Poticaji za poduzeća s ciljem zapošljavanja mladih

3.8.1 Kako bi se poduzećima pomoglo da se odluče na zapošljavanje mladih radnika bez iskustva, od pomoći bi mogli biti dodatni poticaji, i to u vidu subvencioniranja plaća ili smanjenja doprinosa u sustave socijalnog osiguranja. Međutim, pritom se mora paziti da ne dođe do narušavanja tržišnog natjecanja i slabljenja sustava socijalnog osiguranja. Primjeri za to su subvencije koje HRDA⁽²⁵⁾ isplaćuje ciparskim poduzećima za programe strukovnog osposobljavanja mladih radnika. Na taj način posebice mala i srednja poduzeća mogu kompenzirati trošak nužnih programa strukovnog osposobljavanja i s njima povezani pad proizvodnje u početnoj fazi.

⁽²¹⁾ NEBA – Jugendcoaching.

⁽²²⁾ U.S. Steel Košice – Jednake mogućnosti.

⁽²³⁾ Belgija – Activa.

⁽²⁴⁾ IZA – Nezaposlenost mladih u Europi.

⁽²⁵⁾ Cipar – Program zapošljavanja i osposobljavanja fakultetski obrazovanih osoba

3.8.2 Finska karta „Sanssi“⁽²⁶⁾ služi kao potvrda da poslodavac nezaposlene osobe mlađe od 30 godina može zatražiti subvencioniranje njegove plaće u trajanju od deset mjeseci.

3.8.3 Mađarska se odlučila za poticanje poduzeća na zapošljavanje radnika mlađih od 25 godina tako što se za određeno razdoblje smanjuju bruto naknade i doprinosi za socijalno osiguranje.

3.8.4 Talijanska poduzeća mogu koristiti fiskalne poticaje za socijalno osiguranje u trajanju od 12 mjeseci ako na neodređeno vrijeme zaposle mlade između 18 i 29 godina starosti koji u zadnjih šest mjeseci nisu imali stalan plaćeni posao ili ne posjeduju svjedodžbu drugog stupnja srednje škole odnosno strukovne škole.

3.9 Mjere poticanja poduzetništva

3.9.1 Jedan od triju stupova „Akcijskog plana za poduzetništvo 2020. – Ponovno pokretanje poduzetničkog duha u Europi“⁽²⁷⁾ jest edukacija o poduzetništvu radi poticanja rasta i osnivanja poduzeća. U okviru „Potvrde o poduzetničkim vještinama“⁽²⁸⁾ mlade osobe pohađaju program osposobljavaju na polju makro- i mikroekonomije, što po uspješnom polaganju ispita služi kao zamjena za poduzetnički ispit koji je u Austriji nužan za obavljanje samostalne djelatnosti.

3.9.2 „Program za mlade poduzetnike“ omogućava učenicima starosti od 15 do 19 godina da osnuju prava poduzeća koja posluju jednu školsku godinu i da nude proizvode i usluge koje su sami osmislili na stvarnom tržištu. Time se neposredno steću poduzetničke vještine.

3.9.3 Projekt „Extraordinary Education“^{TM} omogućava mladima da u neformalnom okruženju testiraju neku poslovnu ideju i da usvoje temeljne poduzetničke i komunikativne vještine, neovisno o njihovoj dobi i jeziku.

3.9.4 Kako bi se novim poduzetnicima osigurao pristup financijskim sredstvima i kako bi ih se motiviralo da stvaraju radna mjesta, Rumunjska oslobađa novoosnovana poduzeća od plaćanja troškova registracije. Povrh toga, postoje porezne olakšice za poduzeća s dva do tri zaposlenika, zajam u iznosu do 10 000 eura, koji pokriva 50 % troškova predviđenih poslovnim planom, kao i vladina jamstva za 80 % uzetog zajma. U razdoblju od 2011. do ožujka 2014. godine osnovano je ukupno 12 646 malih i srednjih poduzeća i stvoreno je 22 948 radnih mjesta. S radom je prestalo samo 188 malih i srednjih poduzeća. Taj uspješni program provodit će se i u 2014. godini.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽²⁶⁾ Finska – karta Sanssi.

⁽²⁷⁾ COM(2012) 795 final.

⁽²⁸⁾ Austrija – Potvrda o poduzetničkim vještinama.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Transatlantskim trgovinskim odnosima i stavovima EGSO-a o pojačanoj suradnji i mogućem sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i SAD-a

Samoinicijativno mišljenje

(2014/C 424/02)

Izvjestitelj: **Jacek KRAWCZYK**

Suizvjestitelj: **Sandy BOYLE**

Na plenarnom zasjedanju održanom 11. srpnja 2013., sukladno pravilu 29. stavku 2. Poslovnika, Europski gospodarski i socijalni odbor odlučio je sastaviti samoinicijativno mišljenje o temi:

Transatlantski trgovinski odnosi i stavovi EGSO-a o pojačanoj suradnji i mogućem sporazumu o slobodnoj trgovini između EU-a i SAD-a

Stručna skupina za vanjske poslove, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila 20. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja), s 187 glasova za, 7 protiv i 10 suzdržanih.

1. Zaključci

1.1 Odbor vjeruje da bi uspješno Partnerstvo za transatlantsku trgovinu i ulaganja (TTIP) moglo biti značajan čimbenik u postizanju realnog rasta i optimizma u EU-u. S obzirom na općenito polagan oporavak od financijske i gospodarske krize iz 2008. godine, uravnotežen sporazum mogao bi pomoći povratku europskog gospodarstva na put gospodarskog rasta i otvaranju radnih mjesta.

1.2 Odbor pozdravlja značajne mogućnosti koje pruža opsežan trgovinski sporazum između EU-a i SAD-a, ne samo u pogledu povećanja trgovine i ulaganja s obje strane Atlantika, već i mogućeg doprinosa razvoju boljih globalnih pravila i standarda koji će koristiti samom sustavu višestrane trgovine.

1.3 U svjetlu široke i opravdane potražnje koju su izrazili građani Europe u vezi s potpunom transparentnošću trgovinskih pregovora, EGSO skreće pozornost Vijeća i Komisije na potrebu za dosljednom i strogom usklađenošću s člankom 218. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), a osobito sa stavkom 10. tog Ugovora: „Europski se parlament odmah i u potpunosti izvješćuje o svim fazama tog postupka”.

1.4 U skladu s Ugovorom iz Lisabona, ključno je da Komisija prepozna institucionalnu ulogu EGSO-a tijekom cijelog pregovaračkog procesa o TTIP-u. Potrebni su potpuna transparentnost i savjetovanje s Odborom i drugim dionicima iz civilnog društva ako se želi da bilo kakav sporazum zadobije široku podršku javnosti. Dokumenti se u najranijoj mogućoj fazi moraju podijeliti dionicima.

1.5 Važno je da od TTIP-a ravnomjerno korist imaju kako poslovna zajednica, tako i radnici, potrošači te građani.

1.6 Kako se pregovori budu odvijali i objavljivali zaključci procjena učinka, tako se moraju ažurirati i pratiti statističke projekcije i gospodarske prognoze.

1.7 Velike prednosti TTIP-a odnose se na propise. Od iznimne je važnosti snažno obećanje obje strane da cilj TTIP-a nije snižavanje postojećih standarda. Ispunjavanje ove obveze bit će ključno za postizanje široke javne i političke podrške. Odbor zadržava pravo da ispita mogući ishod u kontekstu ovih razmatranja.

1.8 Za razliku od skoro svih ostalih bilateralnih trgovinskih sporazuma, moguće uštede i koristi TTIP-a proizlaze iz necarinskih prepreka. Iako se procjenjuje da će smanjenje carina dovesti do samo otprilike 20 % ušteda, u određenim ključnim industrijama postoje iznimke koje je potrebno riješiti. Na području pristupa tržištu važan je reciprocitet.

1.9 Obuhvatno poglavlje o trgovini i održivom razvoju je ključno te će ga željno iščekivati civilno društvo na obje strane Atlantika.

1.10 Transatlantsko ulaganje može imati važnu ulogu u poticanju rasta. Prijedlog o uključivanju postupka za rješavanje sporova između ulagača i države izazvao je veliku zabrinutost javnosti na obje strane Atlantika. Komisija je pokrenula javno internetsko savjetovanje „Zaštita ulaganja i rješavanje sporova između ulagača i države u TTIP-u”, nakon kojega je nužan transparentan i uključiv dijalog. EGSO može imati važnu ulogu u omogućavanju da se to ostvari.

1.11 TTIP je privukao veliko zanimanje svih dijelova civilnog društva u EU-u i SAD-u. EGSO je već uspostavio odlične kontakte s američkim poslovnim organizacijama, sindikatima, poljoprivrednim organizacijama, udrugama potrošača te organizacijama za zaštitu okoliša. Postoji jasna volja da se ovakvo stanje održi i razvije, a EGSO je u dobroj poziciji da promiče i potiče sadašnji dijalog i suradnju.

1.12 Odbor pozdravlja činjenicu da će promatračka skupina EGSO-a od 3 člana dobiti jednak pristup dokumentima kao i Stručna savjetodavna skupina koju je osnovala Komisija. Odbor to smatra priznanjem svoje uloge službene savjetodavne institucije na temelju Lisabonskog ugovora.

Preporuke

1.13 EGSO mora TTIP priznati kao trajni prioritet tijekom cjelokupnog trajanja pregovora i eventualne provedbe sporazuma. EGSO mora pomno pratiti sve aspekte pregovora o TTIP-u. Potrebno je usvojiti projektni pristup, a u okviru savjetovanja s civilnim društvom EU-a i SAD-a i Europskom komisijom moraju se odrediti područja koja su najkorisnija za budući rad.

1.14 Pristup regulatornoj dosljednosti treba biti ambiciozan i transparentan, a pregovori se trebaju temeljiti na najboljim praksama. Iznimno je važno da se obje strane drže obećanja da neće doći do snižavanja standarda.

1.15 Sporazum treba sadržavati učinkovite mehanizme i regulatornu suradnju kako bi se omogućilo rano savjetovanje o novim uredbama koje bi mogle utjecati na interese neke od strana. One ne smiju u pitanje dovesti pravo EU-a, njegovih država članica ili SAD-a da donesu propise na razini koju smatraju primjerenom za pitanja poput zdravstvene zaštite, zaštite potrošača, rada i okoliša.

1.16 Obje strane trebaju biti ambiciozne po pitanju carina i zalagati se za njihovo uklanjanje i/ili postupno ukidanje, što uključuje carine na osjetljivim područjima. To se treba napraviti na način koji pogoduje objema stranama.

1.17 Nastavak bilateralnih pregovora o trgovini ne smije smanjiti predanost EU-a Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (WTO) i snažnom globalnom višestranom sporazumu.

1.18 Obuhvatno poglavlje o održivom razvoju mora biti ključna sastavnica Sporazuma. Njegove ključne sastavnice su:

- Strane moraju ponovno potvrditi svoje obveze koje proizlaze iz članstva u Međunarodnoj organizaciji rada (ILO)
- Osam temeljnih Konvencija ILO-a koje je WTO podržao u Deklaraciji iz Singapura iz 1996. godine mora predstavljati minimalnu osnovu
- Potvrda zajedničke predanosti učinkovitoj primjeni, promicanju i provođenju zakonodavstva i inicijativa na području okoliša

— Obvezivanje na osiguravanje i promicanje zaštite, održivog razvoja, upravljanja prirodnim resursima i temeljnih multilateralnih sporazuma na područja okoliša.

1.19 EGSO nakon završetka Komisijinog savjetovanja o temi „Zaštita ulaganja i rješavanje sporova između ulagača i države u TTIP-u” treba omogućiti široku raspravu o pitanju rješavanja sporova između ulagača i države. Kako bi pomogla u tome, Europska komisija treba objasniti na koji će način ocijeniti i uvažiti rezultate tog savjetovanja te dati preliminarnu definiciju pojmova kao što je „neosnovan”, u vezi s deklariranim opsegom „eliminacije neosnovanih potraživanja”, ili „javna svrha”, u vezi s iznimkama predviđenima kod zabrane izvlaštenja.

1.20 U sklopu svog aktualnog rada na TTIP-u EGSO bi trebao sastaviti samoinicijativno mišljenje o rješavanju sporova između ulagača i države.

1.21 EGSO podržava uključivanje poglavlja posvećenog pitanjima malih i srednjih poduzeća.

1.22 Specifičnost javnih službi u EU-u mora biti očuvana u skladu s obvezama iz Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

1.23 Osiguravanje pouzdane opskrbe energijom i pristupa strateškim sirovinama od ključne je važnosti. TTIP također treba promicati energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije te jamčiti pravo svake strane na zadržavanje ili donošenje standarda i uredbi na ovom području dok se istovremeno, koliko je to moguće, radi na usklađivanju europskih i američkih standarda.

1.24 Od ključne je važnosti da se primjenjuje jednaka razina pristupa javnoj nabavi na obje strane Atlantika. Nijedna od tih odredbi ne smije umanjiti pravo država članica EU-a, kao ni lokalnih ni regionalnih vlasti, da provode svoje demokratski usuglašene socijalne i ekološke politike.

1.25 Obje ugovorne strane trebaju priznati da su promicanje i zaštita interesa potrošača od ključne važnosti za to da bilo koji sporazum zadobije široku potporu javnosti.

1.26 Treba uzeti u obzir postojeće poljoprivredne i poljoprivredno-prehrambene kriterije te poštovati načelo predostrožnosti u skladu s Lisabonskim ugovorom.

1.27 U okviru TTIP-a potrebno je pronaći praktičan način za postizanje pravne sigurnosti za poduzeća na temelju oznaka zemljopisnog podrijetla.

1.28 Za vrijeme trajanja pregovora potrebno je na kraju svakog kruga pregovora održavati sastanke za informiranje civilnog društva, koji će trajati do kraja posljednje faze pregovora, prije parafiranja. Takvi sastanci za informiranje imali bi mnogo veći stupanj javne potpore kada bi Europska komisija jasno dala do znanja da su savjetodavnog karaktera i da će pregovarači propisno uzeti u obzir stavove koje iznesu dionici.

1.29 Snažan zajednički mehanizam civilnog društva za praćenje mora biti ključna sastavnica bilo kojeg sporazuma. To bi svaku stranu trebalo obvezati da se savjetuje s domaćim predstavnicima civilnog društva putem za to predviđene domaće savjetodavne skupine koja osigurava uravnoteženu zastupljenost gospodarskih, socijalnih i ekonomskih interesa. Na strani EU-a EGSO treba biti ključan dio ovoga mehanizma. Domaće savjetodavne skupine trebale bi:

— imati ovlasti da domaćim vlastima i zajedničkim političkim tijelima (npr. Zajedničkom odboru za trgovinu i održivi razvoj) iz sporazuma upućuju preporuke. Političke vlasti bi ove preporuke trebale razmotriti na učinkovit način u danom vremenskom razdoblju;

— imati mogućnost primanja službenih prijedloga drugih organizacija civilnog društva kada je riječ o provođenju poglavlja o održivom razvoju te daljnjeg prosljeđivanja tih zahtjeva na očitovanje političkim vlastima;

- dobiti pravo izrade mišljenja i preporuka nakon prijedloga trećih strana.
- imati mogućnost, pod određenim uvjetima, od strana zatražiti da pokrenu postupak savjetovanja ili rješavanja spora u slučaju nepoštivanja odredbi iz poglavlja o održivom razvoju.

1.30 Isto tako, od ključnog je značenja da sporazum sadrži odredbu kojom se predviđa da se predstavnici domaćih mehanizama praćenja obiju strana sastaju barem jednom godišnje kao zajedničko tijelo kako bi revidirali provedbu poglavlja o održivom razvoju i prenijeli zajedničke komunikacije i preporuke objema stranama sporazuma.

1.31 Potrebno je pokrenuti transatlantske dijaloge o radu i zaštiti okoliša koje predviđa Transatlantsko gospodarsko vijeće. Ovime se ponavlja EGSO-ov poziv iz Mišljenja objavljenog u ožujku 2009 ⁽¹⁾.

1.32 Neposredan prioritet EGSO-a treba biti uspostava kontaktne skupine između EU-a i SAD-a.

2. Uvod (pozadina)

2.1 Prilikom objave pokretanja pregovora o sveobuhvatnom Partnerstvu za transatlantsku trgovinu i ulaganja između EU-a i SAD-a predsjednik Europske komisije Jose Manuel Barroso, predsjednik Europskog vijeća Herman Van Rompuy i predsjednik SAD-a Barack Obama izdali su zajedničku izjavu u kojoj stoji: „Putem ovih pregovora Sjedinjene Države i Europska unija imat će mogućnost ne samo povećati trgovinu i ulaganja na drugoj strani Atlantika, već i doprinijeti razvoju boljih globalnih pravila koja mogu osnažiti sustavu višestrane trgovine.”

2.2 Ove izjave naglašavaju potencijal koji takav sporazum ima u pogledu donošenja standarda u višestranom kontekstu. EU je u posljednje vrijeme pokrenuo te u nekoliko slučajeva i zaključio pregovore o nekoliko bilateralnih trgovinskih sporazuma. Iako takvi sporazumi posjeduju značajan potencijal, EGSO ponovno ističe snažnu prednost koju daje obuhvatnim multilateralnim sporazumima koji se dogovaraju u okviru WTO-a. Važno je da EU nastavi u tom smjeru te da se oslanja na skromna postignuća ministarske konferencije održane na Baliju 2013. godine.

3. Politička pozadina

3.1 Na obje strane Atlantika te na obje strane američkog političkog spektra postoji iznimno velika politička volja da ishod pregovora o TTIP-u bude pozitivan. Cilj treba biti da se pregovori zaključe tijekom mandata sadašnje američke vlade.

3.2 Odbor ponovno ističe predanost srdačnoj i pozitivnoj naravi pregovora koja vodi prema rezultatu koji je okrenut prema budućnosti. Ohrabruju nas izjave obiju strana da pregovori neće dovesti do snižavanja standarda. S obzirom na visoku osjetljivost ovog pitanja i žurnih poziva na najveću moguću transparentnost koje je EGSO primio od širokog civilnog društva, Odbor će usko pratiti pregovore te se raduje razmjeni s time povezanih najboljih praksi.

3.3 Odbor napominje da će u svim fazama pregovora, sve dok ne dođe do eventualnog sporazuma, biti potrebna snažna potpora europskih građana, koje „na razini Unije izravno predstavlja Europski parlament” (članak 10. stavak 2. UEU-a). Stoga EGSO poziva Vijeće i Komisiju da strogo poštuju postupke predviđene člankom 218. UFEU-a, a osobito stavak 10. tog Ugovora: „Europski se parlament odmah i u potpunosti izvješćuje o svim fazama tog postupka”.

3.4 Pregovarački partneri trebaju uložiti značajne napore kako bi se redovito savjetovali s civilnim društvom i informirali ga tijekom pregovora. Potpuna transparentnost je ključna te je od iznimne važnosti da se dokumenti s dionicima dijele u najranijoj mogućoj fazi, čime bi se omogućilo pravovremeno podnošenje konstruktivnih komentara u fazi kada se njihov sadržaj još može uzeti u obzir u procesu pregovora. To će također omogućiti neometan prijelaz nakon imenovanja nove Europske komisije.

⁽¹⁾ SL C 228, 22.9.2009., str. 32.–39.

3.5 Otkriće o špijuniranju koje je provodila američka Agencija za nacionalnu sigurnost (NSA) narušilo je raspoloženje među transatlantskim partnerima. Povezujući osjetljivo pitanje NSA-a i trenutne pregovore o trgovini, njemačka kancelarka Angela Merkel izjavila je u Bundesagu (18. studenog): „Trenutno su optužbe protiv SAD-a bez sumnje ispit za transatlantske odnose i, posljedično, za pregovore o sporazumu o slobodnoj trgovini. Optužbe su teške. Mora ih se objasniti i, što je još važnije za budućnost, mora se izgraditi novo povjerenje” Europski parlament odobrio je rezoluciju⁽²⁾, koja jasno daje do znanja da pristanak Parlamenta na trgovinski sporazum između EU-a i SAD-a „može biti doveden u pitanje” ako ne prestane opće potajno špijuniranje američke Agencije za nacionalnu sigurnost (NSA). Odbor se nada da se problemi po ovom pitanju mogu razriješiti pomoću diplomacije i dobre volje.

3.6 Pregovori o TTIP-u bit će lakmus test za ponovnu uspostavu nužnog povjerenja te je važno prisjetiti se prethodnog pozitivnog tona izjave koju je izvršni ured predsjednika poslao predsjedniku Zastupničkog doma (ožujak 2013.), a koja je odredila ton pregovora: „Moguća korist višestruko opravdava napore.” Odbor u ovom duhu pristupa vlastitim razmatranjima.

4. Studije o gospodarskim, socijalnim i ekološkim učincima TTIP-a

4.1 Skepsa o izgledima za konačan uspjeh je opravdana, posebice u kontekstu prijašnjih neuspjeha, a prije svega se misli na inicijativu Sir Leona Brittana iz 1998. g. i novije transatlantske dijaloge u 2000-tim godinama. Kako bi se osigurala situacija koja je dobitna za obje strane, treba se težiti zajedničkim studijama kako bi se ispitali izgledi za stvaranje radnih mjesta na obje strane i gdje može doći do mogućih zatvaranja radnih mjesta. Međutim, bez rasta neće doći do otvaranja novih radnih mjesta. Rezultati studije konzultantske kuće Copenhagen Economics iz 2010. godine o učinku vanjskih izravnih stranih ulaganja EU-a – koja je pokazala da neće biti mjerljivog negativnog utjecaja na radna mjesta – također su relevantni u ovom kontekstu.

4.2 EU treba biti ambiciozan u svojim naporima za pozitivni ishod pregovora o TTIP-u. Na području pristupa tržištu važan je reciprocitet. Nedavne studije⁽³⁾, što uključuje i procjenu učinka koju je provela Komisija, pokazale su da će samo sveobuhvatni sporazum donijeti koristi.

4.3 Pregovori se trebaju nastavljati na već postignuti napredak. Prema dobivenim izračunima odnos između EU-a i SAD-a već podržava ukupno 13 milijuna radnih mjesta i ulaganja vrijedna gotovo 3,9 bilijuna američkih dolara te čini 45 % svjetskog BDP-a.

4.4 Već su izrađene neke intenzivne statističke prognoze. Centar za ekonomska istraživanja predviđa da bi sveobuhvatan sporazum doveo do povećanja BDP-a od 119 milijardi eura u EU-u i od 95 milijardi eura u SAD-u.

Poslova koalicija za transatlantsku trgovinu procjenjuje da bi TTIP doveo do otvaranja 0,5 milijuna visokoplaćenih radnih mjesta u EU-u i SAD-u.

4.5 Međutim, postoje i manje optimistične prognoze. Na primjer, prema procjenama CEPR-a većina radnih mjesta otvorit će u sektorima s niskim kvalifikacijama, dok će posebno opasti broj visokokvalificiranih radnih mjesta na području elektronike u EU-u. Procjenjuju da će 0,2 do 0,5 % radne snage u EU-u morati promijeniti posao zbog gospodarskog restrukturiranja uzrokovanog TTIP-om. Važno je da se te promjene prepoznaju u ranoj fazi i da se u pogođenim industrijama/državama članicama poduzmu odgovarajuće mjere kako bi se prepoznale prenosive vještine i prekvalificirala stručna radna snaga.

4.6 Neizbježno je da će učinak uspješnog TTIP-a biti neravnomjeran s obzirom da na njega utječu nacionalne, regionalne i sektorske varijable. Stoga se statističke prognoze moraju stalno ažurirati i pratiti kako se pregovori budu odvijali. Obćanje se mora provjeravati u odnosu na razvoj situacije.

4.7 Ključno da Odbor potiče i bude upoznat s najnovijim saznanjima bilo koje potrebne studije procjene učinka, posebice na području stvaranja radnih mjesta, mobilnosti radne snage, kvalitete radnih mjesta i primjene tehnologije.

⁽²⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2014-0230+0+DOC+XML+V0//HR>

⁽³⁾ Vidi „Smanjenje transatlantskih prepreka za trgovinu i ulaganja – Gospodarska procjena” – Centar za istraživanja na području gospodarske politike, ožujak 2013. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/march/tradoc_150737.pdf

4.8 Takve studije već su dio djelovanja na razini EU-a (npr. studija procjene učinka održivosti trgovine koja se trenutno provodi za Europsku komisiju)⁽⁴⁾, ali je iznimno važno da to bude sveobuhvatno i da se odvija na otvoren i transparentan način te da uključuje stalan doprinos civilnog društva. Odbor se raduje što će po ovom pitanju dati svoj važan i redovit doprinos. Potrebno je stalno i konstruktivno sudjelovanje te temeljno priznanje civilnog društva. Ovo mišljenje predstavlja prvi doprinos EGSO-a na ovom području.

4.9 Odbor zadržava pravo da ispita mogući ishod u kontekstu ovih razmatranja.

5. Ukidanje carina u transatlantskoj trgovini

5.1 Unatoč relativno niskim carinama, na obje strane Atlantika nailazimo na neke iznimno visoke carine za osjetljive proizvode, kao što su duhanski i tekstilni proizvodi, šećer, obuća, mliječni proizvodi i određene vrste povrća. Uz to, SAD je zadržao visoke carine za prehrambene proizvode, riblje i mesne proizvode, žitarice te tjesteninu i čokoladu. Ukidanje carina bi za subjekte iz ovog sektora mogao biti poseban poticaj da se uključe u izvoz.

5.2 Uz to transatlantsku trgovinu karakterizira značajan opseg trgovine između poduzeća i trgovine poluproizvodima. Krajnji proizvod je često rezultat prilično zamršenog lanca opskrbe u kojem čak i najmanje carine mogu znatno utjecati na konkurentnost proizvoda. Zbog toga bi se najveći mogući broj carina trebao ukinuti na dan stupanja sporazuma na snagu. Prijelazno razdoblje za preostale carine ne bi smjelo trajati više od 5 godina.

6. Prevladavanje temeljnih razlika u propisima i donošenju standarda

6.1 U SAD-u i EU-u opće je poznato da se najveći potencijal TTIP-a nalazi na području propisa. EGSO pozdravlja snažnu predanost koju je izrazio glavni pregovarač EU-a Ignacio Garcia Bercero: „Bit ovih pregovora nije, ponavljam, nije u snižavanju standarda.”

6.2 To je temeljni stav EGSO-a te zbog ove izjave i činjenice da ju je ponovio glavni američki pregovarač Dan Mullaney na sastanku s civilnim društvom u studenom 2013. godine, EGSO u ovom Mišljenju ne naglašava neka od mnogih pitanja koja bi se postavila da se ova obveza ne poštuje u potpunosti.

6.3 Ne samo da je SAD najveći trgovinski partner EU-a, već je isto tako i partner s kojim dijelimo slične stavove, mnoge ideje i vrijednosti. Zajedničke značajke EU-a i SAD-a uvelike nadmašuju razlike. To je vrlo rijetko te čini izvrsni temelj za ambiciozan ishod. Kako bi se omogućilo ostvarenje punog potencijala izvoza, trebamo se usredotočiti na ukidanje i uklanjanje necarinskih prepreka na način koji pogoduje objema stranama te istovremeno zadržati postojeće standarde i razinu zaštite građana, potrošača, rada i okoliša. To trebamo dalje razvijati.

6.4 Međutim, postoje razlike u pristupu reguliranju/donošenju standarda i u nekoliko sektora poput kemikalija, sigurnosti hrane, poljoprivrede, motornih vozila, kozmetike, tekstila/odjeće i farmaceutskih proizvoda, morat će ih se ispitati detaljnije. Na mnogim bi područjima trebalo biti moguće postići obostrane koristi kroz veću regulatornu dosljednost, usklađenost i međusobno priznavanje testiranja i ocjene sukladnosti kako bi se sličnim postupcima postigli slični rezultati. Svi pristupi trebaju biti u skladu s međunarodnim standardima.

6.5 U svrhu olakšavanja trgovine, modernizacija postupaka i carinska suradnja trebaju dovesti do pojednostavljivanja i ukidanja nepotrebnih naknada i inspekcija.

⁽⁴⁾ <http://www.trade-sia.com/ttip/>

6.6 Ključna značajka bliskije regulatorne suradnje između EU-a i SAD-a treba biti promicanje i razmjena najboljih praksi, povećanje sigurnosti, zdravlja i ekonomskog blagostanja ljudi na obje strane Atlantika.

6.7 Jednako ambiciozni trebali bi biti i pregovori o tehničkim preprekama za trgovinu (*eng. „TBT”*), gdje poglavlje „TBT-plus”, polazeći od cilja očuvanja razine standarda, može biti jedan od načina promicanja povjerenja u naše pojedinačne regulatorne sustave.

6.8 Kako bi se izbjegle nove prepreke treba uvesti učinkovite mehanizme, kao na primjer putem ranog savjetovanja o propisima, koji bi mogli znatno utjecati na industriju u SAD-u ili EU-u, ako to svim zainteresiranim stranama pruža mogućnost davanja doprinosa. To ne smije dovesti u pitanje pravo strana da donose propise u skladu s razinom zdravstvene zaštite, zaštite građana/potrošača te standarda rada/okoliša, koju one smatraju odgovarajućom na temelju javnog interesa.

6.9 Praksa donošenja propisa na obje strane Atlantika, kao i regulatorna suradnja između EU-a i SAD-a trebaju se temeljiti na nekoliko načela kao što su transparentnost, odgovornost i kreiranje politika, koji se temelje na nepristranom i otvorenom uključivanju svih dijelova društva.

6.10 Razlike koje postoje između strana u pogledu pravila i standarda mogu se u budućim propisima uvelike smanjiti putem ranog opsežnog dijaloga i savjetovanja, što razlike može svesti na minimalnu razinu te smanjiti troškove proizvođača i potrošača.

7. Održivi razvoj i razlike u standardima

7.1 EU i SAD imaju važnu ulogu u raspravi o održivom razvoju na globalnoj razini, kao i u međunarodnoj suradnji čiji je cilj ostvarivanje povezanih ciljeva. Istovremeno je važno da i EU i SAD teže k ostvarenju održivog razvoja svojih triju stupova (gospodarskog rasta, socijalnog razvoja i zaštite okoliša), a sve za dobrobit svojeg stanovništva. U ovom će kontekstu TTIP, a posebice njegov dio koji se odnosi na trgovinu i održivi razvoj, pružiti priliku da EU i SAD ponove svoju predanost podržavanju održivog razvoja kroz svoje politike, kao i putem poboljšanih tokova trgovine i ulaganja, putem dijaloga i suradnje u okviru budućeg sporazuma.

7.2 EU je od prosinca 2009., u skladu s Ugovorom iz Lisabona ⁽⁵⁾, pokušavao poglavlja o trgovini i održivom razvoju uključiti u svaki trgovinski sporazum o kojem je pregovarao. EGSO i Europski parlament snažno podržavaju takav pristup.

7.3 Novi sporazum treba potvrditi pravo strana da same donose propise i određuju vlastite prioritete, politike i zakone o održivom razvoju sukladno obvezama strana koje proizlaze iz međunarodnih standarda i sporazuma.

7.4 Pozdravlja se često citirana obveza Komisije da neće doći do snižavanja EU-ovih standarda zdravstvene zaštite, sigurnosti, zaštite okoliša, rada i potrošača. EGSO bi i ovo trebao pomno pratiti kako bi se uvjerio da neće doći do narušavanja tog jamstva.

7.5 To jamstvo trebamo nadograditi tako da istaknemo ključna pitanja i predložimo pozitivan put naprijed, uključujući između ostalog socijalna pitanja. EGSO tijekom cjelokupnog trajanja pregovora i provedbe TTIP-a mora priznati TTIP kao trajni prioritet.

7.6 Strane trebaju potvrditi svoju predanost djelotvornoj primjeni i provođenju zakonodavstva na području rada. Strane trebaju također potvrditi svoje obveze koje proizlaze iz članstva u Međunarodnoj organizaciji rada (ILO), što uključuje Deklaraciju ILO-a o temeljnim načelima i pravima na radu iz 1998. godine koja je obvezujuća za sve članice ILO-a. Kao što je to bio slučaj za sve nedavne EU-ove sporazume o slobodnoj trgovini ⁽⁶⁾, osam temeljnih Konvencija ILO-a koje je WTO podržao u Ministarskoj deklaraciji iz Singapura iz 1996. godine mora biti minimalna osnova socijalnih aspekata za bilo kakvo poglavlje TTIP-a o održivom razvoju.

⁽⁵⁾ Članak 207. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) koji definira načela trgovinske politike EU-a, članak 3. stavak 5. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) i članak 21. UEU-a koji definira opća načela vanjskog djelovanja EU-a također upućuju na potporu EU-a trgovini i održivom razvoju.

⁽⁶⁾ SL L 127 14.5.2011, str. 62. – 65.

7.7 EU je uvijek promicao „socijalna pitanja” prilikom dovršavanja svog unutarnjeg tržišta, a EGSO je živi primjer predanosti EU-a dijalogu i konsenzusu. Istovremeno poštujući donekle drugačiji socijalni model SAD-a, EU treba snažno poticati i štiti vlastiti model koji se temelji na socijalnoj solidarnosti.

7.8 Strane trebaju priznati važnost globalnog ekološkog upravljanja i pravila za rješavanje zajedničkih ekoloških problema. Trebaju potvrditi svoju predanost djelotvornoj primjeni i provođenju zakonodavstva na području okoliša. Strane također trebaju ponoviti svoju predanost daljnjem poduzimanju mjera za omogućavanje i promicanje zaštite, održivog razvoja i upravljanja prirodnim resursima. Strane u ovom kontekstu trebaju također ponoviti svoju predanost multilateralnim sporazumima na području okoliša.

7.9 TTIP treba također EU-u i SAD-u pružiti priliku da i dalje promiču trgovinu i ulaganja koji podržavaju održivi razvoj, kao npr. liberalizaciju trgovine ekološki prihvatljivim robama i uslugama (u skladu s inicijativom objavljenom u Davosu 24. siječnja 2014. i čije su obje strane potpisnice) kao i korporativnu socijalnu odgovornost i ostalo.

7.10 Za razlike od SAD-a, EU do sada nije uključivo pitanja rada i okoliša obuhvaćena poglavljom o održivom razvoju u opći postupak rješavanja sporova. Ona se umjesto toga upućuju u postupak savjetovanja koji ne može dovesti do trgovinskih sankcija. Nije jasna logika ovakvog stajališta i EGSO poziva Komisiju da ga objasni.

8. Ulaganja

8.1 Sa stupanjem Lisabonskog ugovora na snagu, EU je dobio nadležnosti na području ulaganja. Novi sporazum zamijenit će sve postojeće pojedinačne bilateralne ugovore o ulaganju između SAD-a i devet država članica.

8.2 EU i SAD su na multilateralnoj razini potpisnici WTO-ovog Sporazuma o mjerama ulaganja u vezi s trgovinom. Međutim, te se mjere odnose samo na trgovinu robom, ne i trgovinu uslugama niti ostale ključne sektore koji su se razvili u posljednjih 20 godina. U travnju 2012. godine EU i SAD također su sklopili sporazum o ambicioznim načelima za ulaganje te su druge zemlje pozvali da ih slijede.

8.3 Pitanje uključivanja mehanizma za rješavanja sporova između ulagača i države izazvalo je veliko zanimanje i zabrinutost javnosti na obje strane Atlantika. Pozdravljamo činjenicu da je Komisija priznala znatnu zabrinutost javnosti zbog agresivnih sudskih postupaka ⁽⁷⁾ i da je Komisija nakon velikog zanimanja javnosti odlučila provesti zasebnu javnu raspravu o zaštiti ulaganja i rješavanju sporova između ulagača i države. Ta javna rasprava pokrenuta 27. ožujka 2014. dobar je primjer kako se potiče civilno društvo da doprinosi pregovorima.

8.4 EGSO smatra da je ključno da niti jedna odredba iz TTIP-a o rješavanju sporova između ulagača i države ne stoji na putu državama članicama EU-a pri donošenju propisa u interesu javnosti. Odbor je uzeo u obzir napore prema većoj transparentnosti te će izraditi samoinicijativno mišljenje o TTIP-u.

8.5 U stavku 8. informativnog članka objavljenog 3. listopada 2013. Komisija iznosi prijedloge za zaustavljanje moguće zlouporabe postupka rješavanja sporova između ulagača i države. Odbor smatra da definicije nekoliko pojmova, kao što su uz ostalo „neosnovana potraživanja”, ili „javna svrha”, i dalje nisu dovoljno razjašnjene. Od ključne je važnosti da se hitno donese primjerena definicija.

8.6 EGSO smatra da je važno da EU-ova pregovaračka pozicija predvidi nekoliko uvjeta za uključivanje rješavanja sporova između ulagača i države u sporazum, a jedan od uvjeta bi bio da odredbe sporazuma dopuštaju državama članicama „da na nediskriminirajući način ispunjavaju opravdane ciljeve javne politike kao što su socijalni, ekološki i sigurnosni ciljevi, zaštita potrošača, stabilnost financijskog sustava, javno zdravstvo i sigurnost.” Važno je da ova izjava bude načelo kojim će se rukovoditi EU-ovi pregovarači i mora je se izričito spomenuti u sporazumu.

⁽⁷⁾ Privatne korporacije trenutno vode agresivne sudske postupke protiv suverenih država, npr. *Veolia protiv Egipta* i *Philip Morris protiv Australije*.

9. Mala i srednja poduzeća

9.1 Mala i srednja poduzeća i novoosnovana poduzeća važni su pokretači rasta i stvaranja radnih mjesta u Europskoj uniji i Sjedinjenim Državama. Više od 20 milijuna poduzeća u EU-u i 28 milijuna poduzeća u SAD-u mala i srednja su poduzeća. Mala i srednja poduzeća čine važan izvor inovacija, novih proizvoda i novih usluga na obje strane Atlantika, a već i osjećaju pozitivne učinke transatlantske trgovine.

9.2 TTIP će biti od posebne važnosti za mala i srednja poduzeća s obzirom na to da trgovinske prepreke nerazmjerno opterećuju manja poduzeća koja, u usporedbi s većim poduzećima, raspolažu s manje resursa za prevladavanje tih prepreka. Moguće koristi koje mala i srednja poduzeća mogu imati od TTIP-a uključuju carine, regulatorna pitanja i necarinske prepreke, usluge, elektroničku trgovinu, javnu nabavu, carinjenje i omogućavanje trgovine te prava intelektualnog vlasništva.

9.3 EGSO podržava da se u sporazum uvrsti poglavlje posvećeno pitanjima malih i srednjih poduzeća. Takvo poglavlje može dovesti do uspostave mehanizama koji bi omogućili da obje strane zajedno radile na lakšem sudjelovanju malih i srednjih poduzeća u transatlantskoj trgovini. Odredbe bi mogle uključivati i odbor malih i srednjih poduzeća koji bi surađivao sa zajednicom malih poduzetnika te radio na razvoju informiranja na internetu i ostalih resursa kako bi se malim i srednjim poduzećima pomoglo da shvate odredbe sporazuma i kako od njega mogu imati koristi.

10. Interesi potrošača

10.1 Povjerenje potrošača iznimno je važno za uspjeh TTIP-a. Ono može dovesti do potrošnje koja bi pozitivno utjecala na rast i radna mjesta. Stoga je potrošačima važno pružiti jamstva koja stvaraju povjerenje u transatlantsko tržište. Za početak je važna izjava da neće doći do snižavanja postojećih standarda. Izazov je kako to jamstvo pretvoriti u stvarnost, uvođenjem jasnog pravnog okvira kojim će se izbjeći takvo snižavanje te, pored ostalih inicijativa, pravovremenim i odgovarajućim informiranjem civilnog društva o postupku usklađivanja propisa. Treba uvrstiti odredbe i za očuvanje prava građana da u slučaju kršenja odredbi zatraže njihovu provedbu.

10.2 Postoji zabrinutost da će otvaranje granica i ukidanje trgovinskih prepreka dovesti do većeg širenja i utjecaja kontaminiranih prehrambenih proizvoda. TTIP pruža izvrsnu priliku da se razvije jedinstveni sustav upozoravanja koje će obuhvaćati EU i SAD. Cilj je povećati razinu zaštite potrošača te svesti na najmanju moguću razinu negativne učinke na trgovinu ako dođe do takve epidemije.

10.3 Sljedivost sastojaka prehrambenih proizvoda i njihovih prerađevina ključna je za sigurnost, kvalitetu i informiran odabir potrošača. TTIP pruža EU-u i SAD-u priliku da bolje razumiju složene globalne lance opskrbe prehrambenim proizvodima i mreže te da razviju snažne, kompatibilne i interoperabilne pristupe za osiguravanje sljedivosti i autentičnosti hrane, uključujući sustav za identifikaciju životinja.

10.4 Potrebno je uspostaviti obvezne programe za izvještavanje i razmjenu podataka o novim proizvodima kako bi se pratilo uvođenje proizvedenih nanomaterijala na tržište, za koje je također potrebno izraditi opširan popis dostupan javnosti.

11. Usluge

11.1 Brojni statistički podaci pokazuju da bi porast trgovine i ulaganja u uslužni sektor mogao biti jedan od najvećih potencijala za rast. Stoga je važno da se u pregovorima dogovore smislene obveze na području usluga (uključujući financijske usluge) za obje strane. Poduzeća u EU-u smatraju bolji pristup tržištu prioritetom.

11.2 Tijekom pregovora treba u potpunosti uzeti u obzir specifičnost javnih službi u EU-u te ih je potrebno očuvati u skladu s obvezama iz Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

11.3 Regulatorna suradnja također treba obuhvaćati usluge kao i omogućiti bolju suradnju između regulatornih tijela, veću transparentnost te ukidanje nepotrebnih i ograničavajućih zahtjeva.

12. Poljoprivredni i poljoprivredno-prehrambeni sektor

12.1 Sporazum bi trebao biti ambiciozan u sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima (eng. „SPS“), za koja SAD i Europska unija trebaju dogovoriti ambiciozno „SPS-plus“ poglavlje.

12.2 Metode poljoprivrednog uzgoja i proizvodnje hrane razvijaju se u prilično različitim okolnostima u SAD-u i EU-u (npr. dobrobit životinja, propisi o sigurnosti hrane, korištenje proizvoda za zaštitu usjeva). U Sjedinjenim se Državama odluka o stavljanju proizvoda na tržište temelji na isključivo znanstvenim kriterijima, dok se u EU-u ta vrsta odluka temelji na „načelu predostrožnosti“. Tu razliku u pristupu treba uzeti u obzir u pregovorima.

12.3 Zbog ranije spomenutog zalaganja Komisije da spriječi snižavanje europskih standarda, između ostalog i u pogledu zaštite potrošača, trebali bismo biti oprezniji po pitanjima sigurnosti hrane (informacije o genetskim modifikacijama, hormoni u hrani, kemijski očišćena hrana itd.), vodeći računa o sustavnom poštovanju načela predostrožnosti (koje je sadržano u Ugovoru iz Lisabona). U nastojanjima da se postigne veća usklađenost regulatornih sustava SAD-a i EU-a mora se poštovati visoka razina standarda sigurnosti hrane na obje strane Atlantika.

13. Javna nabava

13.1 Javna nabava je posebno osjetljivo područje u kojem bi EU ipak trebao zauzeti ofenzivniji stav s obzirom da američka poduzeća trenutno imaju više koristi od otvorenosti tržišta EU-a, ali se ne može reći da vrijedi i obrnuto. Od ključne je važnosti da se u svakom sporazumu primjenjuje jednaka razina pristupa javnoj nabavi na obje strane Atlantika.

13.2 Pregovarači moraju osigurati da pravo država članica EU-a, kao ni lokalnih ni regionalnih vlasti, da provode svoje demokratski usuglašene socijalne i ekološke politike, neće biti ugroženo.

14. Zaštita podataka

Postoji zabrinutost da bi TTIP mogao dovesti do slabljenja pravila o zaštiti osobnih podataka u EU-u i SAD-u, što bi građane izložilo opasnosti i narušilo njihovu privatnost. Sukladno predanosti iz točke 6.1, od ključne je važnosti da ne dođe do snižavanja standarda zaštite u ovom području te da se građanima EU-a koji posluju s poduzećima sa sjedištem u SAD-u zajamči ista razina zaštite koju im pruža postojeći zakon EU-a o zaštiti podataka.

15. Energija i strateške sirovine

15.1 Osiguravanje pouzdane opskrbe energijom od ključne je važnosti. U cijelom TTIP-u potrebno je razmotriti uključivanje odredbi o sigurnosti opskrbe energijom i strateškim sirovinama u svrhu identificiranja postojećih i budućih uskih grla u opskrbi i infrastrukturi koja mogu utjecati na trgovinu energijom. Također su potrebni i mehanizmi za rješavanje kriza i prekida u opskrbi.

15.2 Ključna značajka energetske politike EU-a i SAD-a su energetska učinkovitost i promicanje obnovljivih izvora energije. TTIP treba promicati te ciljeve te jamčiti pravo svake strane na zadržavanje ili donošenje standarda i uredbi za npr. energetska učinkovitost proizvoda, uređaja i procesa, dok se istovremeno, koliko je to moguće, radi na usklađivanju standarda EU-a i SAD-a.

16. Oznake zemljopisnog podrijetla

EU izvozi u SAD proizvode visoke dodane vrijednosti za koje ključnu ulogu ima sustav oznaka zemljopisnog podrijetla. Taj sustav štiti proizvode EU-a od imitacija, prijevara te od pogrešnog informiranja potrošača. Sporazum treba pronaći praktičan način za postizanje pravne sigurnosti za poduzeća na temelju oznaka zemljopisnog podrijetla.

17. Uloga i uključenost civilnog društva

17.1 EGSO kao vrlo koristan proces pozdravlja već uspostavljenu praksu da se nakon svakog kruga pregovora održavaju sastanci na kojima se informira civilno društvo. Iznimno je važno da se nastavi savjetovanje sa svim dionicima i da se EGSO prihvatio kao ključna sastavnica tog procesa. Međutim, civilno društvo je zabrinuto da su pregovarački dokumenti nepotrebno povjerljivi što ometa proces informiranja. To bi moglo ozbiljno potkopati povjerenje javnosti i potporu za bilo kakav dogovoreni sporazum o TTIP-u.

17.2 EGSO je u svom Mišljenju objavljenom u ožujku 2009⁽⁸⁾, detaljno prikazao Transatlantsko ekonomsko vijeće, kao i nedostatke i razlike među 5 transatlantskih dijaloga (o poduzećima, potrošačima, zakonodavnim tijelima, radu i okolišu). Kao što je to pokazao transatlantski dijalog poslodavaca i potrošača, ova tijela uz pravilno uspostavljanje i djelovanje mogu snažno doprinijeti pregovorima. Stoga EGSO ponavlja poziv na pokretanje transatlantskog dijaloga o radu i okolišu.

17.3 Kao što se navodi gore, TTIP donosi bojazni kao i prilike, a civilno društvo imat će vodeću ulogu o eventualnom prihvaćanju ili odbijanju rezultata pregovora.

U novoj generaciji bilateralnih trgovinskih sporazuma koje je EU sklopio svi sporazumi sadržavaju odredbe o mehanizmima civilnog društva za praćenje.

17.4 Svaki će od tih mehanizama, ovisno o aktualno okolnostima, biti jedinstven. Međutim, EGSO je čvrsto uvjeren da je za TTIP potrebno što prije uspostaviti takav mehanizam te da se o njegovom obliku treba savjetovati s EGSO-om.

18. Uloga EGSO-a

18.1 Ključno je da se tijekom cijeloga pregovaračkog procesa prizna institucionalna uloga EGSO-a te da se održava redovit dijalog između EGSO-a, Europske komisije i Europskog parlamenta.

18.2 Ugovor iz Lisabona potvrđuje ulogu Odbora kao mosta između civilnog društva i ostalih europskih institucija, što je ključan dio bliske suradnje između EGSO-a i Komisije. S obzirom na potencijalni značaj TTIP-a, od ključne je važnosti da:

- Komisija prizna ovu ulogu i obavještava Odbor o svim aspektima pregovora. Odbor pozdravlja činjenicu da će promatračka skupina EGSO-a od 3 člana dobiti jednak pristup dokumentima kao i savjetodavna skupina Glavne uprave za trgovinu;
- civilno društvo bude uključeno u sve faze pregovora;
- se nakon postizanja sporazuma uspostavi snažan i reprezentativan zajednički mehanizam civilnog društva za praćenje. EGSO mora imati vodeću ulogu u takvom tijelu.

18.3 Iako u SAD-u ne postoji organizacija koja bi bila ekvivalentna EGSO-u, misija u Washingtonu u veljači 2014. pokazala je da u SAD-u postoji zrela i organizirana struktura civilnog društva. Ovo nadopunjuje strukturu od tri skupine koja postoji unutar EGSO-a. TTIP stoga za EGSO predstavlja izvrsnu priliku da dalje razvije prethodno uspostavljenu politiku razvijanja transatlantskih veza s civilnim društvom. Zbog toga se preporučuje da neposredan prioritet bude pokretanje kontaktne skupine između EU-a i SAD-a.

18.4 Ovo mišljenje nije kraj, već početak uključenosti EGSO-a u proces povezan s TTIP-om. Preporučuje se da se pokrene trajan projekt EGSO-a kako bi u ime civilnog društva sudjelovao u praćenju pregovora o TTIP-u. To može uključivati, na primjer, dodatna mišljenja, javna saslušanja, seminare, konferencije itd. o temama kao što su održivi razvoj, mala i srednja poduzeća, rješavanje sporova između ulagača i države, javna nabava i specifične sektorske analize.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ SL C 228, 22.9. 2009., str. 32. – 39.

III.

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

499. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A ODRŽANO 4. I 5. LIPNJA 2014.

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o viziji unutarnjeg tržišta industrijskih proizvoda”

COM(2014) 25 završna verzija

(2014/C 424/03)

Izvjestitelj: **g. Denis MEYNENT**

Dana 7. ožujka 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o Viziji unutarnjeg tržišta industrijskih proizvoda

COM(2014) 25 final.

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 14. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja 2014.), sa 144 glasa za, 2 glasa protiv i 3 suzdržana glasa.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) izražava zadovoljstvo zbog komunikacije Komisije pod nazivom "Vizija unutarnjeg tržišta industrijskih proizvoda". Ova komunikacija dio je nedavnog, dobrodošlog razvoja prema industrijskoj politici na razini Unije, što se posebice vidi u komunikaciji pod nazivom „Za europsku industrijsku renesansu”.

1.2 EGSO smatra da su za tehničke norme za industrijske proizvode potrebna demokratska, otvorena i transparentna pravila koja bi podrazumijevala širok raspon zainteresiranih strana, uključujući barem: poduzeća, od kojih mala i srednja poduzeća (MSP), zaposlenike ili njihove predstavnike, potrošače i nevladine organizacije za zaštitu okoliša. Kako bi se to realiziralo, opravdano je da se dionicima koji ne raspolažu s dovoljno sredstava za sudjelovanje dodijeli javna potpora.

1.3 Područje primjene „osnovnih zahtjeva” javnog interesa koji bi se mogli pretvoriti u tehničke norme, ne bi se trebalo ograničiti na sigurnost, zdravlje, zaštitu okoliša i zaštitu potrošača. Ono bi također trebalo uključivati svaki javni interes koji je opravdan demokratskom odlukom s te posebice socijalne i ekološke uvjete proizvodnje, kao i interoperabilnost tehničkih sustava i dostupnost svim korisnicima.

1.4 Tehničke standarde potrebno je redovito revidirati i usavršavati, a u inovativnijim sektorima još i češće. EGSO smatra da nije potrebno usporiti ove promjene, nego smanjiti njihov utjecaj na poduzeća, posebice na MSP-e.

1.5 Trebalo bi ocijeniti učinak zakonodavnih prijedloga na MSP-e u duhu Zakona o malom poduzetništvu⁽¹⁾. Na taj način MSP-i ne smiju biti izuzeti iz primjene regulatornih normi jer one za cilj imaju zaštitu javnog interesa, neovisnog o veličini poduzeća koje je osmislilo ili proizvelo proizvod kako bi se izbjeglo stvaranje tržišta koje se kreće u dvije brzine.

1.6 EGSO odobrava prijedlog Komisije o upotrebi uredbe, a ne direktive, za usklađivanje industrijskih proizvoda, o zajedničkoj i trenutnoj primjeni uredbe diljem cijele Unije, kao i o promjeni odluke br. 768/2008/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u uredbu opće primjene, što bi pojednostavnilo regulatornu strukturu i olakšalo njezino shvaćanje, posebice od strane MSP-a.

1.7 EGSO podržava da se svim zainteresiranima, posebice MSP-ima, na raspolaganje besplatno stave sažeci normi.

1.8 EGSO predlaže Komisiji da koristi dodijeljena sredstva za komunikaciju kako bi na unutarnjem tržištu i tržištu trećih zemalja proširila podatke o kvaliteti i visokim standardima proizvoda koji su u skladu s europskim standardima, uključujući i dionike navedene u točki 1.2.

1.9 Pri zaključivanju sporazuma o slobodnoj trgovini svakako treba očuvati otvoreni i transparentni demokratski karakter trenutne regulacije tehničkih normi u vezi s tržištem industrijskih proizvoda.

1.10 EGSO podupire uspostavljanje centralizirane elektroničke baze podataka koja bi sadržavala normativne podatke relevantne za svaki proizvod.

1.11 EGSO podržava stvaranje instrumenta za „internetski nadzor” jedinstvenog tržišta koji bi dobronamjernim zviždačima omogućio da u povjerenju vlastima prenesu nesukladnosti kojima su svjedočili pri osmišljavanju, proizvodnji ili uvozu industrijskog proizvoda.

1.12 EGSO smatra da su tehnički podaci o industrijskom proizvodu u papirnom obliku trajan, autentičan i nekrivotvoriv oblik ugovora te da se elektronički oblik može smatrati odgovarajućim samo ako odgovara istim zahtjevima.

1.13 EGSO utvrđuje da na unutarnjem tržištu industrijskih proizvoda i dalje postoje određene prepreke pri slobodi kretanja i slobodi konkurencije. EGSO želi da se pojača nadzor nad tržištem. Kako bi poboljšale europsku usklađenost države članice trebalo bi potaknuti na veću podudarnost sankcija, na usporedive razine i stručnost kontrole nad tržištem i distribucijom proizvoda te usluga.

2. Uvod

2.1 U sklopu internacionalizacije razmjene, tehnološkog razvoja proizvoda i uvođenja na tržište novih proizvoda i tehnologija, Komisija u svojoj Komunikaciji, koja se nastavlja na komunikaciju iz listopada 2012. godine, predviđa moguće razvoje pravila za unutarnje tržište industrijskih proizvoda. Riječ je o procjeni utjecaja postojećih pravila na tržište proizvoda, s gledišta industrijalaca i operatera jedinstvenog tržišta te na temelju rezultata javnog savjetovanja i analiza slučajeva spomenutih u priloženom radnom dokumentu (na engleskom jeziku) koji su sastavile službe Komisije.

2.2 Dokument Komisije prati razvoj prava Europske unije u vezi s industrijskim proizvodima od 1985. godine, odnosno usvajanja „novog pristupa” u vezi s usklađenim zakonodavstvom: europski zakonodavac definira osnovne zahtjeve kao ciljeve na području sigurnosti, zdravlja, zaštite okoliša i zaštite potrošača kojima se poduzeća moraju prilagoditi ako stavljaju proizvode na tržište Europske unije, pri čemu također trebaju osigurati najvišu razinu zaštite (čl. 114. UFEU-a). Što se tiče ovih „osnovnih zahtjeva”, usklađivanje se ostvaruje putem normi koje su utvrdila europska tijela za normizaciju, na osnovi mandata koji im je povjerila Europska komisija.

⁽¹⁾ SL C 376, 22.12.2011., str. 51.

2.3 Industrijski proizvodi definirani su kao neprehrambeni proizvodi proizašli iz industrijskog postupka proizvodnje; komunikacija se, međutim, odnosi samo na one koji u skorije vrijeme nisu bili predmetom zakonodavstva, revizije ili procjene. Ne odnosi se na proizvode koji su vrlo specifični i tretirani odvojeno kao farmaceutski proizvodi.

2.4 Po mišljenju Komisije, usklađivanje je omogućilo značajan porast trgovine dotičnim proizvodima, brži od porasta cjelokupne dodane vrijednosti industrijskih proizvoda između 2000. i 2012. godine. Zakonodavstvo na razini Unije pogodovalo je ekonomiji razmjera, osnažujući istovremeno konkurentnost poduzeća te izbjegavajući troškove normizacije koja je prije bila potrebna zbog različitih nacionalnih propisa ili u nekim slučajevima zbog nepostojanja propisa.

2.5 Propisi koji, su po ovom pristupu, uspostavljeni 1985. godine, također su ojačali povjerenje građana u europske proizvode.

3. Opće napomene

3.1 Prijeko potreban uvjet za dobro funkcioniranje unutarnjeg tržišta industrijskih proizvoda je povjerenje potrošača i profesionalnih korisnika u lancu stvaranja vrijednosti, u činjenicu da ti proizvodi odgovaraju „osnovnim zahtjevima” javnog interesa. U nedostatku povjerenja transakcije staju, tržište propada te zadržava samo proizvode lošije kvalitete⁽²⁾.

3.2 Ovi zahtjevi podrazumijevaju zdravlje, sigurnost potrošača i industrijskih radnika, zaštitu okoliša i zaštitu potrošača, ali šire gledano, svaki javni interes koji je opravdan demokratskom odlukom te posebice socijalne i ekološke uvjete proizvodnje, interoperabilnosti tehničkih sustava i dostupnost svim korisnicima.

3.3 Ovi „osnovni zahtjevi” rezultat su demokratskog procesa političkog donošenja odluka iz kojeg su proizašli zakoni i propisi te je temelj njihove legitimnosti. Javna vlasti ima pravo definirati „osnovne zahtjeve” te osigurati da ih svi subjekti unutarnjeg tržišta poštuju.

3.4 Tehničke norme industrijskih proizvoda za EGSO su „osnovni zahtjevi” od javnog interesa u tehničkom obliku. One su stoga politički mehanizmi te se u potpunosti tako trebaju i shvaćati. To su prije svega mehanizmi opće politike kojima se izričito žele postići ciljevi od javnog interesa poput onih navedenih u članku 114. UFEU-a, ali također i ciljevi poput: zdravlja, sigurnosti korisnika (potrošača ili zaposlenika u poslovnom okružju), uvjeta rada pogodnih za produktivnost i motivaciju radnika, očuvanja osjetljivih, neobnovljivih ili rijetkih prirodnih resursa (klima, izvori minerala, biosfera, žive vrste, voda), dobiti životinja, povjerljivosti i integriteta pri komunikaciji i razmjeni podataka, interoperabilnosti komponenti složenih sustava i drugih ciljeva definiranih demokratskom odlukom.

3.5 To su također i instrumenti industrijske politike i strukturiranja tržišta. Usklađenost sa zahtjevnom tehničkom normom instrument je diferencijacije i konkurentnosti na međunarodnom tržištu, na temelju kvalitete, a ne cijene. Europskim industrijalcima norma je potrebna u predviđanju budućih potreba i razvoja tržišta kako bi ostali korak ispred, bili inovativni i imali ponudu koja ne ovisi mnogo o cijeni – te stoga bili profitabilni i stvarali kvalitetna radna mjesta. Ako na određenom tržištu postoje konkurentni standardi (posebice standardi interoperabilnosti), izbor norme utječe na poduzeća koja će iz toga izvući konkurentnu prednost – pa stoga utječe i na mjesto obavljanja gospodarske djelatnosti i radna mjesta koja će iz nje proizaći.

3.6 Ovaj politički karakter tehničkih normi za industrijske proizvode znači da ih se ne može smatrati isključivo područjem privatnog interesa i tehničkih stručnjaka. One trebaju biti predmetom otvorene i transparentne demokratske regulacije koja uključuje širok spektar dionika. Ta se regulacija odnosi na pet sljedećih etapa odluke:

- sama mogućnost određivanja norme;
- ciljevi normizacije;
- tehnička sredstva za postizanje tih ciljeva;
- kontrola sukladnosti s normom i nadzor nad tržištem; i
- provođenje učinkovitih, razmjernih i odvraćajućih sankcija u slučaju nesukladnosti s normom.

⁽²⁾ Ovaj rezultat iznio je g. Akerlof, dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju, 1970. godine, u svom članku o rabljenim motornim vozilima (Akerlof, George A. (1970.). „Tržište limuna”: Nesigurnosti na području kvalitete i tržišni mehanizam (*Quality Uncertainty and the Market Mechanism*)). *Quarterly Journal of Economics* (The MIT Press) 84 (3): 488–500. doi:10.2307/1879431).

3.7 Ova regulacija treba se osloniti na otvorene i legitime institucije koje svim dionicima konkretno nude mogućnost utjecanja na odluku. Popis legitimnih dionika koji mogu pridonijeti ovim pravilima za EGSO je otvoren i ovisi o prirodi samih pravila (tako norma o dobrobiti životinja za uzgoj neće mobilizirati iste dionike kao norma o interoperabilnosti digitalnih komunikacijskih alata). Međutim, ovaj popis dionika uključuje barem sljedeće: poduzeća, uključujući MSP-e, zaposlenike ili njihove predstavnike, potrošače, nevladine organizacije za zaštitu okoliša.

3.8 Činjenica da tehnički propisi predstavljaju instrumente industrijske politike, konkurentnosti kroz kvalitetu i predviđanje tehnoloških, društvenih i ekoloških potreba, te izvore tehnološke inovacije, znači da ih se, kako bi zadržali tu ulogu, treba neprestano revidirati i usavršavati, a u inovativnijim sektorima još i češće. U slučaju izrazito inovativnih sektora s velikim potencijalom razvoja, Odbor preporučuje da uz ciljeve demokratskog i društvenog legitimiteta regulatornog i normativnog postupka, navedene u točkama 3.2 i 3.7 postigne i cilj ubrzanog uspostavljanja normi, a zatim njihovog ažuriranja. Međutim, utjecaj ovih promjena za poduzeća treba biti sveden na minimum.

3.9 Napokon, tehničke norme za industrijske proizvode najbolji su način informiranja i educiranja (krajnjih i posrednih) potrošača. One pružaju objektivan i strog kriterij po kojem potrošači samostalno mogu procijeniti odgovara li im određeni proizvod. Tako informiran i educiran potrošač osjetljiv je na razlike u kvaliteti te time pridonosi necjenovnoj konkurentnosti europske industrije koja se oslanja na visoku razinu stručnosti i motivacije svojih radnika. Ove norme su, dakle, osnovni element simbioze između industrijskih opskrbljivača proizvodima visoke kvalitete i zahtjevnih te strogih potrošača.

4. Posebne napomene

4.1 Reguliranje usklađenih normi direktivama, kao što je to dosada bilo, izvor je nestabilnosti i neprekidnih te ponekad nepotrebnih napora poduzeća da se prilagode. Zapravo, takvo reguliranje moglo bi dovesti do geografske heterogenosti zakonodavstva koje bi se razlikovalo od jedne države članice do druge. Čini se da je takva heterogenost neznatna, ali ona postaje bitna kad se ulazi u razinu preciznosti potrebnu za usklađivanje industrijskog proizvoda s normom. Ova geografska heterogenost povećava se zbog vremenske heterogenosti, odnosno različitih datuma prijenosa direktive u svaki od 28 nacionalnih pravnih sustava. S obzirom da razdoblje prijenosa može trajati do 36 mjeseci te da se norme mogu aktualizirati jednako često ili još i češće u izrazito inovativnim sektorima, poduzeća bi se neprestano mogla nalaziti u nesigurnim i konfuznim situacijama prijelaznih razdoblja.

4.2 Imajući u vidu tu situaciju, osobito neugodnu za MSP-e s ograničenim sredstvima regulatornog nadzora, prijedlog Komisije o korištenju uredbe, koja bi se ujednačeno i trenutno primjenjivala u čitavoj Uniji, u potpunosti je dobrodošao. EGSO smatra da je ova mjera izrazito pozitivna. Njome bi se mogao ukloniti glavni izvor regulatorne nestabilnosti te dopustiti ekipama na području istraživanja, razvoja i inovacija da rade u doista ujednačenom okružju za 500 milijuna potrošača, koje bi bilo stabilno više godina te ritmom koji odgovara inovacijama svakog sektora.

4.3 Ovo obrazloženje također potvrđuje u kojoj mjeri je, u pogledu supsidijarnosti, uredba za uspostavljanje tehničkih normi za industrijske proizvode primjer da je djelovanje na razini EU-a nedvojbeno učinkovitije od djelovanja na razini država članica.

4.4 EGSO također podržava promjenu odluke br. 768/2008/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u uredbu opće primjene. Uspostavljanjem niza zajedničkih definicija, pojmova i koncepata koji se horizontalno upotrebljavaju za svu tehničku normizaciju po raznim sektorima izbjegavaju se redundancija i ponavljanje, omogućuje se jednostavnija izmjena sadržaja i slijede dobre prakse u tehničkom izražaju.

4.5 Cilj od javnog interesa je da širok raspon dionika može pridonijeti postupku normizacije u pet faza koje su navedene u točki 3.6 ovog Mišljenja. Ovaj širok raspon sastoji se od dionika koji ne raspolažu s dovoljno sredstava, kao što su sindikati, MSP-i, udruge potrošača i udruge za zaštitu okoliša. Stoga je, prema mišljenju EGSO-a, opravdano da se tim dionicima dodjeli javna potpora za sudjelovanje u ovom radu kao i pravo glasa, kako bi početak postupka postao stvarnost.

4.6 EGSO podržava besplatno stavljanje na raspolaganje sažetaka normi. Nepoznavanje zakona nije nikakva isprika, no poduzeća trenutno plaćaju pristup tehničkim normama, a da nisu dovoljno upoznata s predmetom ni opsegom norme pa stoga ni ne znaju je li primjenjiva na njihovu specifičnu situaciju. To ima štetan učinak na MSP-e kao i na sve dionike. EGSO zbog toga podržava ovu mjeru te zahtijeva da bude dostupna svim dionicima.

4.7 EGSO podupire uspostavljanje centralizirane elektroničke baze podataka koja bi omogućila pristup popisu normi primjenjivih na svaki proizvod te uvid u prirodu certifikacije koja svjedoči o sukladnosti (posebice ako je ona rezultat samocertifikacije ili ako je certifikat izdala prihvaćena treća strana). Ova baza podataka predbilježenima bi mogla, besplatno, elektroničkom poštom slati automatizirana upozorenja o svakoj promjeni norme u vezi s dotičnim proizvodom.

4.8 EGSO podržava mogućnost da zviždači putem instrumenta za internetski nadzor jedinstvenog tržišta vlastima u povjerenju prenesu nesukladnosti kojima su svjedočili pri osmišljavanju, proizvodnji ili uvozu industrijskog proizvoda. Dobronamjerne zviždače treba zaštititi od eventualnog pravnog gonjenja ili sankcija poput otkaza ako su zaposlenici. Ovim sustavom suradničkog i zajedničkog nadzora nad tržištem u kojem će se koristiti internetske tehnologije 2.0, poboljšat će se zdravlje i sigurnost korisnika industrijskih proizvoda u distribuciji diljem EU-a te će se također zaštititi poduzeća koja djeluju sukladno pravilima od konkurentskih poduzeća koja to ne rade.

4.9 EGSO smatra da je tehnički podatak o industrijskom proizvodu ključan element ugovora o njegovoj prodaji jer se njime osigurava da je kupac upoznat s proizvodom i o njemu informiran i nakon kupnje, u slučaju nedostataka, nesreće ili neispunjavanja reklamiranih rezultata. Tehnički podatak nije „nepotreban” ni „neestetičan” kao što stoji u komunikaciji Komisije. Naprotiv, klijentu ga je potrebno dati u papirnatom obliku koji je autentičan i nekrivotvoriv te ga se uvijek može čitati, neovisno o razvoju dostupnih internetskih instrumenata, tijekom trajanja proizvoda. EGSO stoga smatra da dokumentacija u papirnatom obliku, na jeziku države u kojoj se prodaje, dostupna na prodajnom mjestu te u odgovarajućem pakovanju, ispunjava ove uvjete te da se elektronički oblik može smatrati odgovarajućim samo ako ispunjava gore navedene funkcionalne specifikacije.

4.10 EGSO predlaže Komisiji da koristi dodijeljena sredstva za komunikaciju kako bi na unutarnjem tržištu kao i na tržištu trećih zemalja proširila informacije o kvaliteti i visokim standardima proizvoda koji su u skladu s europskim standardima, uključujući u postupak i dionike, navedene u točki 3.7. Na taj način će potrošači i profesionalni kupci biti bolje upoznati s prednostima odabira tih proizvoda, što će dovesti do konkurentске prednosti, temeljene na objektivnoj i pouzdanoj kvaliteti, za proizvode osmišljene i proizvedene u Europi ili u skladu s europskim standardima, te samim time i za europska poduzeća i radnike.

4.11 Trebalo bi ocijeniti učinak zakonodavnih prijedloga na MSP-e u duhu Zakona o malom poduzetništvu⁽³⁾. Na taj način, EGSO u potpunosti podržava stajalište Komisije da se MSP-i ne izuzimaju ni iz jednog pravila. Rizici koje proizvodi predstavljaju za zdravlje i sigurnost potrošača ili profesionalnih korisnika, očuvanje prirodnih resursa i sukladnost s postojećim tehničkim sustavima ciljevi su od javnog interesa, neovisno o veličini poduzeća koje osmišljava ili proizvodi proizvod. Osim toga, čitavi sektori, posebice na području određenih potrošačkih dobara poput odjeće ili kućanskih potrepština rascjepkani su i sastoje se od većeg broja MSP-a. Oslabiti normativne zahtjeve za MSP-e nije prihvatljivo jer bi to *de facto* dovelo do izuzimanja tih sektora čiji je ukupni utjecaj na potrošnju – te stoga i na rizike – važan. Takvo izuzeće dovelo bi stoga do stvaranja tržišta s dvije brzine, na kojem bi se ponuda malih i srednjih poduzeća (s pravom) smatrala nekvalitetnijom, jer bi se na njih primjenjivalo manje normi koje bi bile nezahtjevnije, što bi naglasilo njihov konkurentski nedostatak u odnosu na ponudu velikih grupacija koje raspolažu s više sredstava za oglašavanje.

4.12 EGSO se ne slaže s mišljenjem Komisije po kojem bi promjene normi mogle biti toliko česte da će „zatrpiti” poduzeća. Učestalost promjene normi ovisi o intenzitetu inovacije sektora te pridonosi necjenovnoj konkurentnosti europske industrije. Nju nije potrebno usporiti, no EGSO priznaje da bi MSP-i trebali biti bolje obaviješteni o ovim razvojjima, uz korištenje, po potrebi, baze podataka spomenute u točki 4.7. Pa ipak, Komisija odgovorom da se promjene normi provode putem uredbe, a ne putem direktive, prikladno i dostatno odgovara na izraženu zabrinutost.

⁽³⁾ SL C 376, 22.12.2011., str. 51.

4.13 EGSO smatra da povijesno iskustvo koje su države članice Europske unije stekle tijekom dugog i još nedovršenog puta, započetog 1993. godine, prema učinkovitom uspostavljanju jedinstvenog tržišta industrijskih proizvoda, u potpunosti uzimajući u obzir politički, a stoga i demokratski, otvoren i transparentan karakter reguliranja dotičnih tehničkih normi, svakako treba očuvati pri zaključivanju sporazuma o slobodnoj trgovini. EGSO stoga potiče Komisiju da tijekom trenutnih pregovora uspostavi institucionalni okvir koji bi, tijekom pet faza postupka normizacije navedenih u točki 3.6 te pri kontroli sukladnosti, odlikovala demokračičnost, otvorenost i transparentnost. Norme povezane s proizvodima te uredbe i odluke koje štite javni interes, kao i sankcije za njihovo nepoštovanje ne smiju biti podložne kritici kao netarifne prepreke, pod uvjetom da su u skladu sa zakonodavstvom Zajednice i sporazumima WTO-a.

4.14 Ako lanci vrijednosti imaju međunarodni karakter i prelaze područje primjene pravila jedne jurisdikcije, nastojanja da se ciljevi od javnog interesa ispune putem tehničkih normi predstavljaju posebne i još neriješene poteškoće. EGSO predlaže da se rad na ovom području prvenstveno usmjeri na dobivanje i certificiranje pouzdanih i objektivnih podataka o proizvodu te o njegovom fizičkom i društvenom postupku proizvodnje. Ove podatke bi potom trebalo proširiti diljem lanca stvaranja vrijednosti te bi ih se moglo usporediti s „osnovnim zahtjevima” svake jurisdikcije, pri čemu bi se u potpunosti poštivao njezin suverenitet.

4.15 Određeni problemi u vezi s preprekama pri slobodi kretanja i slobodi tržišnog natjecanja još postoje. Tu se primjerice radi o patentima za tehničke standarde ili o učinkovitosti nadzora nad provođenjem normi i zakonodavstva.

4.16 Kada se izda patent za inovaciju koja će postati tehnički standard, neophodno je da konkurenti dobiju potrebne licence po razumnoj cijeni. Zakonodavstvo na području intelektualnog vlasništva treba nuditi istinsku zaštitu inovacija, a da se patent ili autorska prava ne mogu upotrijebiti kao prepreke industrijskom natjecanju ili inovaciji. Prema mišljenju Odbora, njegovu bi ulogu trebalo razmotriti pri promicanju slobode kretanja na jedinstvenom tržištu čemu će definitivno doprinijeti jedinstveni europski patent koji EGSO izuzetno podržava. S druge strane, EGSO primjećuje da je u određenim državama izvan EU-a, među kojima je i SAD, kvaliteta patenata upitna; patenti se još dobivaju bez odgovarajućeg prethodnog istraživanja što dovodi u pitanje njihov inovativni karakter te se prihvaćanjem trivijalnih patenata dovodi u sumnju njihov inventivni karakter, dok su patenti koji se temelje na apstraktnim pojmovima izgleda i osjećaja (*look and feel*), bez obzira na tehniku dobivanja tog izgleda, u suprotnosti sa samim načelom patenta inovacije koji se isključivo temelji na sredstvu za ostvarivanje rezultata. Ovo stanje otvara vrata nepoštenim kaznenim postupcima u kojima su europska poduzeća u slabijem položaju.

4.17 Ovdje se radi i o sankcijama koje pri sankcioniranju kršenja nacionalnih ili europskih tehničkih normi nisu uvijek prikladne, razmjerne i odvraćajuće.

Administrativne ili kaznene sankcije kao i nadzor nad tržištima spadaju u nadležnost država članica; zbog njihove raznolikosti, pri pojavljivanju novih proizvoda na europskom tržištu, moglo bi doći do prakse odabira povoljnijeg tržišta (*forum shopping*). Potrebno je, dakle, da plavi vodič (*blue guide*), RAPEX, postupak SOLVIT i ostale mjere, potaknu na što veću podudarnost sankcija te na usporedive razine i stručnost kontrole nad tržištem i distribucijom proizvoda te usluga, kako bi se poboljšala europska usklađenost. Komisija potiče zakonodavne postupke i prati njihovu primjenu, uz nadzor aktivnosti država članica te u slučaju nepoštivanja pravila može pokrenuti postupak pred sudom EU-a. Europsko pravosuđe u konačnici jamči određenu europsku usklađenost zakonodavstava država članica i njihove kontrole nad tržištima, proizvodima i uslugama.

4.18 EGSO izražava želju za pojačanjem nadzora nad tržištem.

4.18.1 Kako bi se borilo protiv nepravilno istaknutih oznaka CE zbog moguće loše informiranosti proizvođača ili nesavjesnosti, posebice je potrebno poboljšati carinski nadzor povezan s ulaskom i stavljanjem proizvoda na tržište te osigurati da predstavnici, uvoznici i distributeri poštuju obaveze da se relevantni proizvodi usklade s zajedničkim zakonodavstvom na snazi. Označavanje referentnog broja pravno odgovorne osobe na oznaci CE te omogućavanje internetskog pristupa njezinom pravnom identitetu i dosjeu o usklađenosti mogli bi pridonijeti ovoj kontroli sukladnosti, što uključuje i potrošače u ulozi zviždača (točka 4.8).

4.18.2 U kontekstu proračunske štednje EGSO želi skrenuti pažnju na potrebu da se vlastima odgovornima za nadzor nad tržištem pruže odgovarajuća sredstva za obavljanje zadatka te da se njihovo djelovanje usmjeri na mjesta na kojima su najčešći pokušaji prevare (luke, distribucija u obliku „hard diskonta” ili ulične trgovine), uz jačanje administrativne suradnje, posebice u vezi s borbom protiv krivotvorenja. Instrument spomenut u točki 4.8 mogao bi poboljšati učinkovitost zviždača uz malen trošak za javne financije.

4.18.3 EGSO je zabrinut zbog toga što bi određeni gospodarski subjekti na području industrije mogli imati toliku važnost za gospodarsku aktivnost ili zapošljavanje u određenoj državi članici te bi njihova prijetnja za preseljenje svog poslovanja mogla prisiliti nacionalnu administraciju da odustane od svih vrsta sankcija – time ugroziti potrošače te sudjelovati u nepoštenom tržišnom natjecanju u pogledu na poduzeća i zaposlenike čitave Europske unije.

4.19 Prema mišljenju Odbora, obaveznim redovnim izvješćima i istraživanjima na terenu moguće je pobliže slijediti razvoj proizvoda; potrošačke i radničke organizacije također u potpunosti mogu igrati ulogu zviždača posebice u pitanjima zdravlja i sigurnosti te bi trebale biti dionici na svim razinama stvaranja i provođenja normi.

U Bruxellesu, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o Europskoj mreži službi za zapošljavanje, pristupu radnika uslugama mobilnosti i daljnjoj integraciji tržišta rada”

COM(2014) 6 završna verzija — 2014/0002 (COD)

(2014/C 424/04)

Izjaviteljica **gđa Vladimíra DRBALOVÁ**

Suizjavitelj **g. Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Dana 3. veljače 2014. i dana 6. veljače 2014. g., Europski parlament, odnosno Vijeće, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o Europskoj mreži službi za zapošljavanje, pristupu radnika uslugama mobilnosti i daljnjoj integraciji tržišta rada

COM(2014) 6 final – 2014/0002 (COD).

Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 13. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja), s 116 glasova za i 1 suzdržanim.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO podržava prijedlog Komisije o zamjeni Uredbe 492/2011 i Provedbene odluke 2012/733/EU jedinstvenim instrumentom koji će povećati transparentnost, omogućiti učinkovito automatsko usklađivanje, definirati usluge podrške, uvesti sustav dijeljenja informacija o manjkovima i viškovima radne snage te djelovati na temelju nediskriminacije i jednakog postupanja.

1.2 EGSO preporučuje da EK definira poštenu mobilnost u skladu s *Definicijom* iz članka 2., s obzirom na nove obrasce mobilnosti i veću potrebu za poštenom mobilnošću. Ovu definiciju potrebno je uravnotežiti. Kao temelj, EK bi mogla upotrijebiti postojeći tekst odjeljka 2. iz Uredbe 492/2011 te istovremeno izraziti svoju namjeru da osigura punu potporu za ljude koji žele iskoristiti svoje pravo na rad u drugim državama članicama na temelju njihovog obaviještenog izbora.

1.3 EGSO razumije namjeru Komisije da osigura gotovo potpunu ponudu slobodnih radnih mjesta na portalu EURES proširenjem načela transparentnosti i na druge organizacije pored javnih službi za zapošljavanje pomoću dobrovoljnog sudjelovanja EURES-ovih partnera u mreži EURES na temelju zajedničkih minimalnih kriterija. Međutim, u tome vidi i rizike, ukoliko se ne osigura da privatni pružatelji usluga moraju ispunjavati iste kriterije kvalitete kao i javni zavodi za zapošljavanje. U svakom slučaju, države članice mogu, ukoliko je potrebno, uvesti dodatne kriterije pored onih iznesenih u Prilogu, iako oni ni u kom slučaju ne smiju diskriminirati. Privatni pružatelji usluga ni u kojem slučaju ne smiju naplaćivati svoje usluge.

1.4 EGSO potiče države članice da osnovne informacije o mreži EURES i njezinim posebnim uslugama podrške sustavno čine dostupnima, posebno prekograničnim radnicima i mladim ljudima te da bolje komuniciraju i promiču usluge EURES-a.

1.5 EGSO pozdravlja isticanje razvoja i podrške prekograničnoj suradnji i prijedlog za uporabu jedinstvenog kontaktnog mjesta za komunikaciju s prekograničnim radnicima i zaposlenicima koji rade u graničnim područjima. Preporučuje jačanje uloge partnerstva EURES-T (prekogranični EURES).

1.6 EGSO poziva na usklađenost i sinergije s politikama EU-a radi promicanja mobilnosti, naročito kada je riječ o stvaranju mreže javnih službi za zapošljavanje i mjerama za poticanje slobodnog kretanja radnika te građana i njihovih obitelji unutar EU-a. Kada je riječ o provedbi Jamstva za mlade, Odbor podupire proširenje djelokruga mreže EURES na građane u potrazi za strukovnim naukovanjima ili radnim pripravništvima ili bilo kojim drugim prilikama koje uključuju ugovor o radu, u skladu s člancima 45. i 46. UFEU-a, kako bi se tim radnicima omogućilo da ostanu u državama članicama u svrhu zapošljavanja u skladu s odredbama o zapošljavanju građana te države kao što je određeno zakonom, uredbom ili upravnim djelovanjem.

1.7 EGSO također ponovno ističe da, s obzirom na proširenu nadležnost EURES-a i nove uloge u službama za podršku, nacionalni koordinacijski uredi trebaju imati dovoljno osoblja i drugih resursa kako bi mogli nastaviti s radom, uključujući kvalitetne programe za osposobljavanje osoblja.

1.8 EGSO poziva države članice da iskoriste tehničku potporu Komisije te da poštuju rokove za sastavljanje početnog popisa njihovih nacionalnih klasifikacijskih sustava. To će omogućiti usporedbu svih klasifikacijskih podataka s europskom klasifikacijom vještina/sposobnosti, kvalifikacija i zanimanja (ESCO).

1.9 EGSO pozdravlja činjenicu da novi sustav financiranja ne smije ugroziti ulogu prekograničnih partnerstva EURES-a te smatra da ova partnerstva treba i dalje podupirati putem horizontalnih aktivnosti diljem Unije, uz mogućnost novčane pomoći iz nacionalnih resursa ili ESF-a.

1.10 Kada je riječ o prikupljanju podataka i pokazatelja, EGSO ističe potrebu da se pazi na način na koji uredba uspostavlja prava i obveze država članica u odnosu na prijenos informacija i statistika o, primjerice, mobilnim radnicima tamo gdje nisu dostupni sustavi za praćenje pojedinih pokazatelja. Odbor predlaže da se kvantitativne pokazatelje nadopunjuje kvalitativnima.

1.11 EGSO skreće pozornost na ključnu ulogu socijalnih partnera na svim razinama kao glavnih dionika na tržištu rada. Poziva na to da oni postanu punopravni partneri s ulogama koje obuhvaćaju savjete i pomoć poduzećima i radnicima te informacije o pitanjima povezanim s poduzećima i uvjetima rada. Države članice trebaju uvesti sustave koji će socijalnim partnerima omogućiti učinkovito sudjelovanje u nacionalnim koordinacijskim uredima, istovremeno uzimajući u obzir nacionalne prakse i zakonodavne sustave.

1.12 EGSO poziva Komisiju da predstavi primjereni zakonodavni paket radi unapređenja koordinacije sustava socijalne sigurnosti te priznavanja i prijenosa stečenih prava zaposlenika.

1.13 Kada je riječ o zaštiti podataka, EGSO preporučuje da EK razmotri preporuke Mišljenja Europskog nadzornika za zaštitu podataka (EDPS) od 3. travnja 2014.

2. Uvod

2.1 Gospodarstvo EU-a ponovno je doživjelo rast, s relativno stabilnim razinama nezaposlenosti od sredine 2013 ⁽¹⁾. Dugotrajna nezaposlenost još uvijek raste zbog neprekidnog trajanja krize. Nezaposlenost mladih na opasnoj je razini, a raste i siromaštvo zaposlenog stanovništva ⁽²⁾.

⁽¹⁾ COM(2013) 801 final.

⁽²⁾ COM(2014) 12 final.

2.2 Situacija hitno zahtijeva uvođenje svih mjera i instrumenata za poticanje otvorenosti i dinamičnosti europskih tržišta rada, za bolje usklađivanje ponude i potražnje te za povećanje mobilnosti radnika unutar EU-u. Povećana mobilnost unutar EU-a povećat će mogućnosti zapošljavanja za radnike i pomoći poslodavcima da bolje i brže popune slobodna radna mjesta ⁽³⁾.

2.3 U svom Planu za nove vještine i radna mjesta ⁽⁴⁾, Komisija se obvezala na reformu mreže EURES s ciljem poboljšanja kapaciteta usklađivanja i posredovanja, u skladu s Europskom strategijom zapošljavanja (uključujući inicijativu „Tvoj prvi posao preko EURES-a“).

2.4 Pothvat za ažuriranje EURES-a pojavljuje se i u Izvješću o državljanstvu EU-a ⁽⁵⁾ i isprepliće su s ostalim inicijativama Komisije radi potpore slobodnom kretanju radnika u EU-u ⁽⁶⁾, stvaranju europske mreže javnih službi za zapošljavanje, ⁽⁷⁾ provedbe paketa mjera zapošljavanja ⁽⁸⁾ i svih instrumenata za zapošljavanje mladih ⁽⁹⁾.

2.5 Prema EGSO-u, sloboda kretanja radnika na temelju nediskriminacije i jednakog postupanja ⁽¹⁰⁾ te uklanjanje preostalih prepreka za mobilnost ⁽¹¹⁾ ostaje jedan od prioriteta EU-a. Odbor u nizu svojih preporuka poziva na to da se EURES ⁽¹²⁾ pretvori u pravi instrument za usklađivanje ponude i potražnje na europskom tržištu rada.

3. Sažetak prijedloga

3.1 Mreža EURES prošla je kroz određene promjene zbog samoinicijativne odluke ⁽¹³⁾ Komisije iz 2012. g. Međutim, 2. poglavlje Uredbe 492/2011 koja tvori europski regulatorni okvir za popunjavanje radnih mjesta i razmjenu informacija o mobilnosti radne snage unutar EU-a između država članica, gotovo da i nije mijenjano od 1992. g. S obzirom na novopredloženu Uredbu, Povelja o EURES-u će se revidirati ⁽¹⁴⁾.

3.2 Novi oblici mobilnosti i promjene u tehnologijama za razmjenu podataka o slobodnim radnim mjestima, zajedno s osobama koje traže posao i poslodavcima te njihovom uporabom brojnih i raznovrsnih načina zapošljavanja, rastućom ulogom posrednika na tržištu rada te rastućim brojem radnika odlučnih u prihvaćanju poslova u inozemstvu: sve navedeno stvara potrebu za hitnom i sveobuhvatnom reformom načina rada EURES-a.

3.3 Najbolji način za brzo postizanje ciljeva i uklanjanje prepoznatih nedostataka jest uvođenje nove uredbe i stvaranje zasebnog instrumenta. Namjera je da EURES postane pravi instrument za posredovanje i zapošljavanje radnika na temelju nediskriminacije i jednakog postupanja. Mreža će se postupno širiti kako bi obuhvatila strukovna naukovanja i pripravništva (probni projekt „Tvoj prvi posao preko EURES-a“).

3.4 Prije usvajanja odluke iz 2012. i na temelju procjene EURES-a iz 2010. ⁽¹⁵⁾, Komisija je provela savjetovanje o postojećim nedostacima i mogućem budućem smjeru mreže. Savjet o tom prijedlogu zatražen je od Savjetodavnog odbora za slobodu kretanja radnika, koji je trebao odigrati aktivniju ulogu u postupku.

⁽³⁾ Od ukupno 241 milijuna europskih radnika, tek oko 7,5 milijuna (3,1 %) gospodarski su aktivni u nekoj drugoj državi članici.

⁽⁴⁾ COM(2010) 682 final, 23.11.2010.

⁽⁵⁾ COM(2013) 269 final.

⁽⁶⁾ COM(2013) 236 final.

⁽⁷⁾ COM(2013) 430 final.

⁽⁸⁾ COM(2012) 173 final.

⁽⁹⁾ COM(2012) 727 final.

⁽¹⁰⁾ SL C 341, 21.11.2013., str. 54.–58.

⁽¹¹⁾ SL C 228, 22.9.2009, str. 14.

⁽¹²⁾ SL C 67, 6.3.2014, str. 116–121; SL C 214, 8.7.2014., str. 36.–39.

⁽¹³⁾ COM(2014) 6 final 2014/0002 (COD)

⁽¹⁴⁾ SWD(2012) 100 Reforma EURES-a zbog postizanja ciljeva strategije Europa 2020., popratni dokument za COM(2012) 173 final.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 731 final.

3.5 U procjeni je zabilježen niz temeljnih nedostataka EURES-a. Neki od najznačajnijih bili su: 1) nepotpuna baza slobodnih radnih mjesta i životopisa dostupnih na razini EU-a za sve države članice; 2) ograničen kapacitet usklađivanja EURES-ovog portala; 3) neujednačen pristup uslugama EURES-a diljem EU-a; 4) ograničena dostupnost za pomoć u usklađivanju, načinima zapošljavanja i posredovanju za osobe koje traže posao i poslodavce, i 5) neučinkovita razmjena informacija među državama članicama o manjkovima i viškovima radne snage.

3.6 EURES ne može dalje djelovati u svom postojećem obliku. Sve države članice podržale su ideju o preusmjeravanju EURES-a i uvođenju ciklusa planiranja i zajedničkih pokazatelja za aktivnosti EURES-a, s ciljem povećanja transparentnosti rada, poboljšanja razmjene informacija i bolje koordinacije djelovanja.

3.7 Osnovne informacije o mreži EURES trebaju biti dostupne svim osobama koje traže posao ili poslodavcima koji traže korisničke usluge za zapošljavanje. Treba im ponuditi pristup mreži EURES, a aktivnosti mreže treba podržati razmjenom informacija o nacionalnim manjkovima i viškovima radne snage.

3.8 Cilj prijedloga je postići stanje u kojem portal EURES-a ima gotovo potpunu ponudu slobodnih radnih mjesta, a osobe koje traže posao u cijeloj Europi trenutačan uvid u ta ista slobodna radna mjesta. Istovremeno, postojat će i potpuna baza dostupnih životopisa iz koje će prijavljeni poslodavci moći zapošljavati radnike.

3.9 Važno je osigurati da portal EURES-a može ispravno automatski usklađivati slobodna radna mjesta i životopise iz svih država članica, s prijevodima na sve jezike i razumijevanjem vještina, kvalifikacija i zanimanja stečenih na nacionalnoj i sektorskoj razini.

3.10 Svaki posao koji Komisija obavi za mrežu EURES i koji zahtjeva ljudske potencijale i financijska sredstva spada u opseg uredbe kojom se uspostavlja Program za zapošljavanje i socijalnu inovaciju („EaSI”) ⁽¹⁶⁾ (za razdoblje 2014. – 2020.).

4. Posebne napomene

4.1 Definicije

4.1.1 S obzirom na nove obrasce mobilnosti i veće potrebe za poštenom mobilnošću, EK bi trebala na prikladan način definirati poštnu mobilnost. Kao temelj, EK bi mogla upotrijebiti postojeći tekst odjeljka 2. iz Uredbe 492/2011 te istovremeno objasniti da poštna mobilnost također podrazumijeva pravo pristupa i dobit od svih ponuda zaposlenja unutar EU-a.

4.1.2 Kod pojma mobilnosti, uvijek treba uzeti u obzir stajalište svake zemlje u određenoj situaciji kako bi se osiguralo učinkovito kruženje talenta. Sukladno članku 26. prijedloga, države članice razvit će politike mobilnosti kao sastavni dio njihovih politika zapošljavanja.

4.2 Transparentnost

4.2.1 EGSO razumije namjeru Komisije da se načelo transparentnosti proširi na ostala tijela, ali vidi i rizike ako javne službe za zapošljavanje, privatne agencije za zapošljavanje te ostale organizacije koje pružaju usluge zapošljavanja ne moraju ispunjavati iste kriterije kvalitete (koji odgovaraju standardima javnih zavoda za zapošljavanje). Sustav treba biti transparentan i mora poštivati načelo jednakog postupanja za prijavljene organizacije.

4.2.2 Istovremeno, prijedlog od javnih službi za zapošljavanje i ostalih partnera EURES-a zahtijeva da osiguraju bolji pristup EURES-ovom portalu preko vlastitih portala za zapošljavanje. U nekim zemljama je iznimno teško stupiti u kontakt sa savjetnikom EURES-a. Brojne osobe koje traže posao suočene su i s nizom birokratskih i financijskih prepreka, posebice mladi.

⁽¹⁶⁾ SL L 347, 20.12.2013., str. 238.

4.2.3 Nadalje, nedavno iskustvo je pokazalo da je u mnogim zemljama malo ljudi upoznato s mrežom EURES i njezinim uslugama, što se posebice odnosi na mlade. Samo jedna trećina poslodavaca je čula za EURES prije stupanja u kontakt s mrežom. Države članice trebaju bolje komunicirati i promicati usluge EURES-a kako bi se osiguralo da se odluka ljudi o prihvaćanju posla u drugoj državi temelji na njihovoj potpunoj informiranosti.

4.2.4 Odbor pozdravlja proširenje djelokruga mreže EURES na građane, posebice mlade, u potrazi za strukovnim naukovanjima ili radnim pripravništvima ili bilo kojim drugim prilikama koje uključuju ugovor o radu, u skladu s člancima 45. i 46. UFEU-a, kako bi se tim radnicima omogućilo da ostanu u državama članicama u svrhu zapošljavanja u skladu s odredbama o zapošljavanju građana te države kao što je određeno zakonom, uredbom ili upravnim djelovanjem.

4.2.5 EGSO također pozdravlja usredotočenost na potporu prekograničnoj suradnji i uporabi jedinstvenog kontaktnog mjesta za komunikaciju s prekograničnim radnicima i zaposlenicima koji rade u graničnim područjima. Predlaže uporabu kontaktnih točaka za već uspostavljena poduzeća.

4.2.6 Potrebno je ojačati i jasno odrediti uloge partnerstva EURES-T koja povezuju javne službe za zapošljavanje, sindikate, regionalne organizacije poslodavaca te, u nekim slučajevima, lokalne ili regionalne vlade.

4.2.7 EGSO predlaže razjašnjavanje veze između mreže EURES i SOLVIT-a, portala EU-a za savjetovanje i informiranje o jedinstvenom tržištu. To se posebno odnosi na one odredbe (članak 7. stavka 4.) o potpori nacionalnog koordinacijskog ureda u slučaju pritužbi u vezi sa slobodnim radnim mjestima zapošljavanjem u mreži EURES, kao i suradnju s javnim tijelima poput inspektorata rada.

4.3 Automatsko usklađivanje pomoću zajedničke IT platforme

4.3.1 Iako je mehanizam za izjednačavanje ponude i potražnje uvršten u članak 13. Uredbe 492/2011⁽¹⁷⁾, trenutno se ne odvija nikakva elektronska razmjena životopisa i ostalih informacija o osobama koje traže posao.

4.3.2 EGSO uviđa da interoperabilnost u ovoj fazi ne iziskuje usklađivanje nacionalnih klasifikacijskih sustava. Unatoč tome, podržava nastojanja Komisije da države članice sastave prvi popis svojih klasifikacijskih sustava. To će omogućiti usporedbu svih klasifikacijskih podataka s europskom klasifikacijom vještina/kompetencija, kvalifikacija i zanimanja (ESCO), koja će postati instrument za automatsku razmjenu i potpunu interoperabilnost između domaćih vlasti.

4.4 Usluge podrške

4.4.1 Mreža EURES svojim klijentima (osobama koje traže posao i poslodavcima) mora pružiti sveobuhvatan paket usluga: podizanje svijesti, prosljeđivanje informacija, uvođenje mehanizama koji olakšavaju prijavu, praćenje životopisa i slobodnih radnih mjesta, automatsko usklađivanje, posredovanje pri zapošljavanju, pomoć pri zapošljavanju, davanje kontaktnih podataka odgovarajućih organizacija prijavljenim osobama, pogotovo sindikata, kojima se mogu obratiti nakon što se zaposle.

4.4.2 Usluge za radnike i poslodavce trebaju biti besplatne.

4.4.3 EGSO pozdravlja činjenicu da države članice moraju na sustavniji način dijeliti nacionalne informacije o manjkovima i viškovima radne snage te o politikama tog područja. Međutim, ova uredba ne obuhvaća odluke o takvim politikama.

⁽¹⁷⁾ „Stručne službe svake države članice obvezne su redovito slati stručnim službama ostalih država članica i Europskom koordinacijskom uredu [...]: (a) detalje o slobodnim radnim mjestima koja mogu popuniti građani drugih država članica; (b) detalje o slobodnim radnim mjestima koji su upućeni trećim zemljama; (c) detalje o prijavama za posao osoba koje su formalno izrazile želju za radom u drugoj državi članici; (d) informacije, svrstane prema regijama i granama djelatnosti, o osobi koja se prijavila i koja je izjavila da je voljna prihvatiti posao u drugoj državi.”

4.4.4 EGSO smatra da je važno imati jasnu podjelu ovlasti i dužnosti između Europskog koordinacijskog ureda, čiji je zadatak stvoriti skladan okvir i pružiti horizontalnu potporu, i nacionalnih koordinacijskih ureda, javnih službi za zapošljavanje i partnera EURES-a.

4.4.5 Širenjem nadležnosti EURES-a, nacionalni će koordinacijski uredi igrati niz novih uloga i zato trebaju imati dovoljan broj zaposlenika i sredstava, uključujući kvalitetne programe za osposobljavanje osoblja. EK treba osigurati da im se pruži što je moguće veća tehnička i savjetodavna pomoć.

4.4.6 Bilo bi korisno da nacionalni koordinacijski uredi izrade nacрте radnih programa za organizacije koje sudjeluju u radu mreže EURES u svojoj državi. Ti programi odredili bi planirano djelovanje, konačnu veličinu osoblja i financijskih sredstava dodijeljenih za njihovu provedbu i mehanizme za praćenje i procjenu planiranog djelovanja.

4.5 *Zaštita osobnih podataka*

4.5.1 Mjere uredbe moraju biti provedene u skladu sa zakonodavstvom Unije o zaštiti osobnih podataka⁽¹⁸⁾. Pristanak radnika kojim dopuštaju da njihove informacije budu dostupne na portalu EURES-a mora biti jasan, nedvosmislen, dat bez prisile, točno određen i informiran.

4.5.2 Cilj je osigurati a) učinkovito poštivanje pravila o zaštiti temeljnih prava i sloboda pojedinaca i b) slobodan prijenos osobnih podataka među državama članicama te institucijama i tijelima Zajednice ili među institucijama i tijelima Zajednice u svrhe koje su vezane za ostvarivanje njihovih nadležnosti.

4.5.3 EGSO primjećuje da su nastavljena savjetovanja s Europskim nadzornikom za zaštitu podataka, što pokazuje novu i proširenu ulogu mreže EURES. EGSO preporučuje da EK razmotri preporuke Mišljenja Europskog nadzornika za zaštitu podataka (EDPS) od 3. travnja 2014⁽¹⁹⁾.

4.6 *Promjene financiranja ESF-a*

4.6.1 EGSO pozdravlja činjenicu da novi sustav financiranja ne ugrožava važnu ulogu prekograničnih partnerstva EURES-a, pogotovo u izloženim regijama, i smatra da ih treba i dalje podržavati horizontalnim aktivnostima širom Unije, s mogućom novčanom pomoći iz nacionalnih resursa ili ESF-a.

4.6.2 Kad je riječ o ESF-u, potrebno je jasno uspostaviti prioritete EURES-a i pružiti odgovarajuću potporu. Postupci prijave i dodjele potpora moraju ostati jasni, transparentni i jednostavni.

4.7 *Uloge socijalnih partnera*

4.7.1 Europska komisija navodi novu definiciju uloge socijalnih partnera⁽²⁰⁾. Njih treba u potpunosti uključiti u ciklus planiranja i izvještavanja te ih pozivati na sastanke.

4.7.2 Unatoč tome, EGSO naglašava ključnu ulogu socijalnih partnera na svim razinama kao glavnih sudionika na tržištu rada koji u velikoj mjeri sudjeluju u radu EURES-a na usklađivanju vještina i slobodnih radnih mjesta. Njihove uloge ne smiju biti svedene na uloge pridruženih članova⁽²¹⁾. Posebice bi nacionalni koordinacijski uredi trebali pojačati suradnju sa socijalnim partnerima i stručnim organizacijama. Odbor predlaže da socijalni partneri na europskoj i nacionalnoj razini prikladno sudjeluju u djelatnostima europskog ureda i nacionalnih koordinacijskih ureda.

⁽¹⁸⁾ Uredba (EZ) br. 45/2001; SL L 281, 23.11.1995., str.31.

Direktiva 95/46/EZ podrazumijeva da države članice „štite temeljna prava i slobode fizičkih osoba, a posebno njihova prava na privatnost u vezi s obradom osobnih podataka kako bi osigurale slobodan prijenos osobnih podataka unutar Zajednice.”

⁽¹⁹⁾ http://edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2014/14-04-03_Workers_mobility_EN.pdf

⁽²⁰⁾ Vidjeti zapisnik sa sastanka Savjetodavnog odbora za slobodu kretanja radnika, održanog 12. travnja 2013.

⁽²¹⁾ Zajedničko pismo organizacija BUSINESSEUROPE, Europskog centra javnih poduzeća i poduzeća od općeg gospodarskog interesa (CCEP), Europske konfederacije sindikata (ETUC) i Europske udruge obrtnika, malih i srednjih poduzetnika (UEAPME), povjereniku Lászlu Andoru, 19. prosinca 2012.

4.8 Praćenje i procjena rada EURES-a na zapošljavanju

4.8.1 Kako bi se osiguralo dovoljno informacija na temelju kojih se mjeri učinkovitost mreže EURES, treba uvesti zajedničke pokazatelje radi vođenja organizacija koje sudjeluju u mreži u mjerenju njihovih rezultata. Oni bi također trebali pomoći ocijeniti napredak s obzirom na ciljeve koji su postavljeni za cjelokupnu mrežu EURES. Važno je upotrijebiti i kvalitativne pokazatelje poput kvalitete radnog mjesta, jednakog postupanja i prava na socijalno osiguranje. Treba biti osjetljiv na način na koji uredba određuje prava i obveze država članica u odnosu na prijenos informacija i statistika o, primjerice, mobilnim radnicima tamo gdje nisu dostupni sustavi za praćenje pojedinih pokazatelja.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o istraživanju i proizvodnji ugljikovodika (poput plina iz škriljevca) primjenom postupka hidrauličkog lomljenja pomoću velikog volumena fluida u EU-u”

COM(2014) 23 završna verzija

(2014/C 424/05)

Izvjestitelj: **g. ZBOŘIL**

Suizvjestitelj: **g. IONIȚĂ**

Dana 22. siječnja 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o istraživanju i proizvodnji ugljikovodika (poput plina iz škriljevca) primjenom postupka hidrauličkog lomljenja s pomoću velikog volumena fluida u EU-u

COM(2014) 23 final.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 22. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja), sa 163 glasa za, 18 protiv i 10 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EU prolazi kroz ogromne preobrazbe na području energije; europsko gospodarstvo i ranjivi potrošači suočavaju se s rastućim rizikom od nepouzdanosti opskrbe i visokih cijena energije.

1.2 Postupak hidrauličkog lomljenja s pomoću velikog volumena fluida – „hidrauličko lomljenje” – izaziva zabrinutost zbog njegovog utjecaja na javno zdravlje i okoliš; postoji potreba da se pruže najbolje informacije dotičnim zajednicama koje bi olakšale njihovu zaštitu, kao i potreba za većim lokalnim sudjelovanjem prilikom donošenja odluka o pojedinačnim projektima, u skladu s pripadajućim pravnim zahtjevima.

1.3 Političke smjernice Komisije za crpljenje nekonvencionalnih ugljikovodika sastoje se od skupa načela koja države članice trebaju provesti u roku od šest mjeseci te sustava za praćenje u razdoblju nakon toga. Transparentnost u pogledu aktivnosti istraživanja i crpljenja smatra se ključnom u cilju smanjivanja rizika i osiguravanja javnog prihvaćanja takvih projekata.

1.4 EGSO smatra da se dokumenti Komisije (komunikacija i preporuke) temelje na objektivnom gledištu o toj temi te da se daljnje rasprave moraju temeljiti na činjenicama i spoznajama, ali i da je potrebno razmotriti važne subjektivne čimbenike poput javne percepcije rizika. EGSO uravnoteženo sagledava potencijalnu ulogu nekonvencionalnih ugljikovodika u mješavini energetske izvora EU-a.

1.5 EGSO cijeni ubrzani postupak, u kojem preporuke olakšavaju početak transparentnog postupka odobravanja istraživačkih aktivnosti u zemljama koje korištenje nekonvencionalnih ugljikovodika smatraju neophodnim za svoje energetske potrebe.

1.6 EGSO smatra da je ovaj okvir, ukoliko se ispravno provede, dovoljan za uporabu na razini lokalne zajednice te da nema potrebe za usvajanjem posebne „direktive o plinu iz škriljevca”, barem za sada. Pravna stečevina EU-a osigurava odgovarajuća sredstva za pronalaženje rješenja za prekogranične učinke hidrauličkog lomljenja, ukoliko do njih dođe. U budućnosti, ako se obujam takvih aktivnosti znatno poveća, ovo pitanje trebalo bi ponovno razmotriti.

1.7 EGSO želi naglasiti da takvi resursi nekonvencionalnih ugljikovodika, razvijeni unutar odgovarajućeg institucijskog okvira, mogu predstavljati čimbenik rasta u Europi. Potrebno je relativno čisto, pouzdano i fleksibilno stvaranje energije temeljeno na fosilnim gorivima, kako bi se spriječila neravnoteža u elektroenergetskim sustavima. Nadalje, česte političke krize u istočnom susjedstvu EU-a ukazuju na važnost takve pravodobne raznovrsnosti opskrbnih izvora.

1.8 EGSO preporučuje da se u daljnjim dokumentima Komisije istaknu brojne dodatne točke o tehnologiji hidrauličkog lomljenja. Potrošnja vode nije tako velika kao što se ponekad pretpostavlja, iako rad u područjima s nestašicom vode zahtijeva posebnu pozornost; korištene kemikalije podliježu Uredbi REACH i ne smiju se koristiti opasne tvari; istjecanje plina treba riješiti na odgovarajući način, kao i sagorijevanje otpadnog plina. Primjenjuje se načelo „onečišćivač plaća”.

1.9 EGSO naglašava kako je za socijalnu pravednost i javnu prihvatljivost nekonvencionalnih ugljikovodika od ključne važnosti da se prihodi od tantijema i trošarina podijele s lokalnim proračunima uključenih zajednica na transparentan i predvidljiv način, kako bi im se osigurala nadoknada za bilo kakve moguće negativne vanjske učinke.

2. Uvod

2.1 EU prolazi kroz ogromne preobrazbe na području energije, određene preklapajućim čimbenicima poput važnih tehnoloških otkrića (na području obnovljivih izvora i fosilnih goriva), velikih geopolitičkih promjena i ambicioznih ciljeva politika koji ponekad dovode do složenih djelovanja čije je posljedice teško izdvojiti. No, iako su se izvori energije doista umnogostručili i postali raznolikiji, europsko gospodarstvo i ranjivi potrošači suočavaju se s rastućim rizikom od nepouzdanje opskrbe i visokih cijena.

2.2 Jedna od novih tehnika koja se pojavila posljednjih desetljeća jest postupak hidrauličkog lomljenja s pomoću velikog volumena fluida – „hidrauličko lomljenje” – koja je u SAD-u vrlo brzo sazrela i donijela neosporne prednosti povećanjem zaliha prirodnog plina raspoloživog za gospodarsko iskorištavanje i znatnim smanjivanjem cijena. U isto vrijeme, hidrauličko lomljenje izaziva zabrinutost zbog njegovog utjecaja na javno zdravlje i okoliš, dok javnost negoduje zbog nedostatne razine transparentnosti i savjetovanja o aktivnostima povezanim s plinom iz škriljevca. Postoji potreba za boljim informiranjem dotičnih zajednica te za većim lokalnim sudjelovanjem u donošenju odluka o pojedinačnim projektima, uključujući postupak procjene učinka kao što nalažu primjenjive zakonske obveze.

2.3 EGSO želi pojačati poruku Komisije – tj. da resursi nekonvencionalnog ugljikovodika, razvijeni unutar odgovarajućeg institucijskog okvira, mogu predstavljati čimbenik rasta u Europi. Iskustva iz uvođenja obnovljivih izvora energije pokazuju da će i u dogleđnoj budućnosti još uvijek biti potrebno relativno čisto, pouzdano i fleksibilno stvaranje energije temeljeno na fosilnim gorivima, kako bi se spriječila neravnoteža u elektroenergetskim sustavima. Štoviše, česte političke krize u istočnom susjedstvu EU-a ukazuju na važnost takve pravodobne raznovrsnosti opskrbnih izvora.

3. Dokument Komisije

3.1 Europska gospodarstva i građani zahtijevaju energiju koja je održiva, pristupačna i čija opskrba je sigurna i pouzdana. Visoki stupanj oslanjanja na uvoz i niska razina raznovrsnosti energetske izvora pridonijeli su, uz druge čimbenike, povećanju cijena u EU-u, posebice u usporedbi sa situacijom kod nekih od naših glavnih konkurenata.

3.2 Tehnološki napredak omogućio je pristup nekonvencionalnim fosilnim gorivima koje je ranije bilo teško ili skupo crpiti. U SAD-u nekonvencionalni izvori plina trenutno čine 60 % domaće proizvodnje plina, gdje plin iz škriljevca bilježi najvišu stopu rasta, što omogućuje izvoznu dostupnost jeftinijih američkih zaliha ugljena, posebice u EU.

3.3 Potencijalne zalihe prirodnog plina iz formacija škriljevca potaknule su velika očekivanja u pojedinim dijelovima EU-a: plin iz škriljevca može biti moguća zamjena za veći broj visokougličnih fosilnih goriva, može smanjiti ovisnost o dobavljačima energije izvan EU-a i stvoriti nova radna mjesta, gospodarski rast i javne prihode. U skladu s tim, pojedine države članice aktivno provode istraživanje plina iz škriljevca.

3.4 Međutim, rizici povezani s tehnikom hidrauličkog lomljenja s pomoću velikog volumena fluida, poznatom i kao „hidrauličko lomljenje”, izazivaju zabrinutost zbog njezinog utjecaja na javno zdravlje i okoliš. Veliki dio stanovništva smatra da postoji nedovoljna razina opreza, transparentnosti i javnih savjetovanja kada je riječ o aktivnostima povezanim s plinom iz škriljevca. Neke države članice odlučile su zabraniti hidrauličko lomljenje ili na njega uvesti moratorij.

3.5 Kao odgovor na zabrinutost javnosti, Komisija je pristala na razvijanje okvira za neopasno i sigurno crpljenje nekonvencionalnog ugljikovodika u EU-u, sa sljedećim ciljevima:

- osigurati da se prilike za postizanje raznovrsnosti opskrbe energijom i poboljšanje konkurentnosti mogu sigurno i učinkovito iskoristiti u onim državama članicama koje se na to odluče;
- osigurati jasnoću i predvidljivost kako za tržišne operatere tako i za građane, što obuhvaća i istraživačke projekte; i
- u potpunosti uzeti u obzir emisije stakleničkih plinova i upravljanje klimom i ekološkim rizicima, uključujući i rizike za zdravlje, u skladu s očekivanjima javnosti.

3.6 Ovu Komunikaciju prati preporuka koja nadopunjuje trenutnu pravnu stečevinu EU-a, pružajući osnovna načela za istraživanje i proizvodnju ugljikovodika postupkom hidrauličkog lomljenja s pomoću velikog volumena fluida. Cilj ove preporuke je omogućiti neopasan i siguran razvoj tih resursa te poticati ravnopravne uvjete natjecanja za tu industriju u svim državama članicama EU-a koje ih odluče razvijati.

3.7 Na temelju trenutno dostupnih informacija, čini se da proizvodnja prirodnog plina iz formacija škriljevca ima najveći potencijal u Europi u odnosu na ostala nekonvencionalna fosilna goriva: količina tehnički dostupnih izvora plina iz škriljevca procjenjuje se na oko 16 trilijuna kubičnih metara (tcm), što je mnogo više od količine plina iz gustih formacija (3 tcm) ili metana iz ležišta ugljena (2 tcm). S razvojem istraživačkih projekata, dobit će se i nova znanja o gospodarski iskoristivim resursima iz formacija škriljevca i o drugim nekonvencionalnim izvorima plina i nafte.

3.8 Ova nova tehnika mogla bi državama članicama koje uvelike ovise o uvozu ponuditi mogućnost da postignu raznovrsnost izvora energije i poboljšaju sigurnost svoje opskrbe. Čak i umjereno smanjenje ili izbjegavanje povećanja cijena plina, primjerice povećanjem ili zadržavanjem pregovaračkog položaja prema dobavljačima plina iz zemalja izvan EU-a, bilo bi korisno za zemlje članice. Aktivnosti povezane s plinom iz škriljevca također imaju potencijal da donesu izravne ili neizravne gospodarske koristi, primjerice putem regionalnih ulaganja u infrastrukturu, izravnih i neizravnih mogućnosti zapošljavanja te javnih prihoda u vidu poreza, naknada i tantijema.

3.9 Stručnjaci se slažu da crpljenje plina iz škriljevca u pravilu dovodi do stvaranja većeg ekološkog otiska u usporedbi s iskorištavanjem konvencionalnog plina: to zahtijeva intenzivniju tehniku stimulacije bušotina, što se uglavnom odvija na obali i obuhvaća šira područja. Osim toga, s obzirom da je produktivnost bušotina plina iz škriljevca općenito niža od konvencionalnih bušotina, potrebno je bušenje većeg broja takvih bušotina. Neki od tih rizika i učinaka mogli bi imati i prekogranične posljedice, primjerice u slučaju zagađenja vode i zraka.

3.10 Ekološki rizici, koji obuhvaćaju i zdravstvene rizike, doveli su do različitih stupnjeva zabrinutosti javnosti, uključujući i izravno protivljenje projektima povezanim s plinom iz škriljevca. Točnije, neusklađenost informacija između operatora i nadležnih tijela ili javnosti doživljava se kao problem, naročito s obzirom na sastav tekućina za lomljenje i geološke uvjete u kojima se hidrauličko lomljenje odvija.

3.11 Spomenuta Preporuka poziva države članice da prilikom primjenjivanja ili prilagođavanja svog zakonodavstva primjenjivog na ugljikovodike koji uključuju hidrauličko lomljenje s pomoću velikog volumena fluida, osiguraju sljedeće:

- strateška procjena utjecaja na okoliš provodi se prije izdavanja dozvole za istraživanje i/ili proizvodnju ugljikovodika za koje se očekuje da će dovesti do postupaka koji uključuju hidrauličko lomljenje s pomoću velikog volumena fluida;
- provodi se karakterizacija i procjena rizika specifična za određeno područje koja se odnosi na područje pod zemljom i na površini;

- provodi se temeljno izvještavanje (npr. o vodi, zraku, seizmičnosti) zbog osiguravanja reference za naknadna praćenja ili za slučaj incidenta;
- javnost je obaviještena o sastavu tekućine koja se koristi za hidrauličko lomljenje za svaku pojedinačnu bušotinu, kao i o sastavu otpadnih voda te referentnim podacima i rezultatima praćenja;
- bušotina je ispravno izolirana od okolnih geoloških formacija, posebice radi izbjegavanja zagađivanja podzemnih voda;
- ventiliranje (ispuštanje plinova u atmosferu) ograničeno je na najizvanrednije slučajeve operativne sigurnosti, sagorijevanje (kontrolirano spaljivanje plinova) svedeno je na minimum, a plin se zadržava za naknadnu uporabu (npr. na licu mjesta ili putem cjevovoda).

3.12 Također se preporučuje da države članice osiguraju da poduzeća primjenjuju najbolje dostupne tehnike (BAT) kada je to moguće kao i dobre industrijske prakse za sprečavanje, upravljanje i smanjenje utjecaja i rizika povezanih s projektima istraživanja i proizvodnje. Pored toga, Komisija revidira postojeći referentni dokument (BREF) o ekstraktivnom otpadu u okviru Direktive o rudarskom otpadu. Odbor vjeruje da će se taj dokument uskoro objaviti.

3.13 Kako bi se olakšalo sudjelovanje javnosti, Komisija će uspostaviti europsku znanstvenu i tehnološku mrežu za crpljenje nekonvencionalnog ugljikovodika, koja će okupiti sudionike iz industrije, istraživanja, akademske zajednice te civilnog društva. Daljnja istraživanja na području razumijevanja, sprečavanja i smanjenja ekološkog utjecaja i rizika od istraživanja i iskorištavanja plina iz škriljevca, najavljena su i u sklopu radnog programa za razdoblje 2014. – 2015. programa Obzor 2020.

3.14 Države članice EU-a pozivaju se da se primjene načela Preporuke u roku od šest mjeseci te da, počevši od 2015., jednom godišnje obavještavaju Komisiju o usvojenim mjerama. Komisija će pratiti provedbu putem javne tablice postignuća s usporedbom situacije u različitim državama članicama te će ispitati učinkovitost ove politike nakon 18 mjeseci.

4. Napomene Odbora

4.1 EGSO cijeni uravnoteženi pristup Komisije kada je riječ o pitanju nekonvencionalnih ugljikovodika. Takva rasprava treba biti otvorena i temeljena na činjenicama i spoznajama. Treba, međutim, uzeti u obzir i subjektivne aspekte, kao što je javna percepcija rizika. Komunikacija je sveobuhvatna, informativna, dobro strukturirana te naglašava najvažnija pitanja koja treba riješiti u pogledu zaštite okoliša i zdravlja te općeg javnog prihvaćanja. Ona uravnoteženo sagledava potencijalnu ulogu nekonvencionalnih ugljikovodika u mješavini energetskih izvora EU-a.

4.2 Budući da sve države članice EU-a ne raspolažu ovim primarnim izvorom energije, potrebno se pridržavati načela supsidijarnosti. Pravna stečevina EU-a osigurava odgovarajuća sredstva za pronalaženje rješenja za prekogranične učinke hidrauličkog lomljenja, ukoliko do njih dođe. EGSO smatra da su trenutne uredbe EU-a prikladne i da obuhvaćaju većinu aspekata povezanih s hidrauličkim lomljenjem; nema potrebe za usvajanjem posebne „direktive o plinu iz škriljevca”, barem za sada. Temeljita provedba postojećih zakonskih obveza siguran je način za razvijanje te nove tehnologije crpljenja.

4.3 Postoji relativan manjak izvora sirovina unutar EU-a; svi raspoloživi resursi trebali bi se iskorištavati na najučinkovitiji način, uzimajući u obzir zdravstvene i ekološke rizike. S druge strane, ne postoji ljudska djelatnost koja za sobom ne povlači rizik i racionalno upravljanje rizicima mora biti sastavni dio svakog ljudskog djelovanja, uključujući istraživanje i crpljenje nekonvencionalnog ugljikovodika.

4.4 Visoka razina transparentnosti u svakom projektu istraživanja ili iskorištavanja od iznimne je važnosti za osiguravanje javnog prihvaćanja novih tehnologija. Transparentnost treba postojati već od ranih faza njihovog razvoja, jer ukoliko se žele realistično procijeniti zalihe resursa i gospodarske koristi od njihovog iskorištavanja, istraživačko bušenje je potrebno u područjima koja ukazuju na mogućnost pojavljivanja plina iz škriljevca. Kada je riječ o postupku istraživanja, potrebno je provesti temeljitu procjenu učinka. Sigurnost i održivost opskrbe temeljni su stupovi energetske politike Europske unije. Međutim, budući da se neravnoteža u sustavu uzrokovana izvorima vjetra i sunca ne može nadoknaditi bez ugrožavanja drugih ciljeva, kao što su dekarbonizacija ili povećana učinkovitost, opcija nekonvencionalnog plina čini se izvedivim rješenjem za olakšavanje energetske tranzicije.

4.5 Geopolitičke procjene moraju se također uzeti u obzir, osobito u svjetlu najnovijeg razvoja događaja u Ukrajini, koji je uslijedio nakon objavljivanja Komunikacije i Preporuka. One se odnose na sigurnost opskrbe energijom u slučaju nastavljanja napetosti kod bliskih susjeda EU-a, ili trgovinskog rata s Rusijom. No, one su također povezane s kretanjima u drugim dijelovima svijeta i postupnim smanjenjem uloge EU-a u glavnim trgovinskim blokovima.

4.6 Kada je riječ o tehnologiji crpljenja nekonvencionalnog ugljikovodika, EGSO prepoznaje napredak koji je ostvaren u posljednjih nekoliko godina. Ključni problemi zaštite okoliša i sigurnosti uspješno se tretiraju na vjerodostojan način, dok su rizici u važnim područjima zaštite okoliša smanjeni. Ipak, opasnost od onečišćenja vode treba vrlo pažljivo pratiti; potrebno je obratiti posebnu pozornost na područja u kojima vlada nestašica vode. EGSO preporuča što hitniju reviziju Komisijinih dokumenata, kako bi se mogli uključiti sljedeći prijedlozi.

4.7 Prilikom procjene projekata crpljenja, potrebno je u cijelosti iznijeti njihove koristi za lokalne zajednice (infrastruktura, radna mjesta, porezi, tantijeme itd.). Vrlo je važno, a ujedno je i dobra praksa, da se prihodi od tantijema i trošarina podijele s lokalnim proračunima na transparentan i predvidljiv način, po mogućnosti koristeći formulu dostupnu javnom nadzoru, kako bi im se osigurala nadoknada za bilo kakve moguće negativne posljedice uzrokovane crpljenjem i smanjilo njihovo protivljenje takvim projektima. EGSO savjetuje da se ta točka uključi u preporuke Komisije.

4.8 Treba u potpunosti iznijeti prednosti za zaštitu klime: emisije iz postupka sagorijevanja bile bi otprilike polovica onih koje nastaju iz ugljena. Prilikom razmatranja ovog pitanja, treba uzeti u obzir utjecaj istjecanja plina od bušotine do plamenika, koji je u pojedinim dijelovima svijeta prilično visok, ali se gotovo nikada ne objavljuje. Stručnjaci neslužbeno priznaju da istjecanja plina u loše upravljanim plinskim poljima dosežu i do 12–13 %, dok dobri operativni standardi nalažu držanje takvih istjecanja ispod 3 %!

4.9 Geološke i seizmičke rizike treba pažljivo ispitati u određenim područjima, ali Komunikacija bi trebala napomenuti da se postupak hidrauličkog lomljenja odvija u mnogo dubljim bušotinama u odnosu na konvencionalna crpljenja, znatno ispod vodonosnika u slučaju plina iz škriljevca. Ipak, znanje treba i dalje razvijati, s obzirom na srednje i dugoročne rizike koji proizlaze iz samog razmjera operacija koje uključuje nova tehnologija.

4.10 Komisija bi možda također trebala napomenuti da je potrošnja vode po bušotini prilično niska te da se dobar dio te vode vraća na površinu za ponovnu upotrebu ili odgovarajuću obradu. Korištene kemikalije podliježu Uredbi REACH na razini EU-a i istjecanje plina treba riješiti na odgovarajući način, kao i sagorijevanje otpadnog plina. Osim toga, korištenje zemljišta u odnosu na gustoću energije drugih plinskih polja je mnogo manje od onog u slučaju postrojenja s pogonom na fotonapon ili vjetar te biomasu; trenutno ovaj fenomen ozbiljno podcjenjuju zagovornici svih vrsta obnovljivih izvora energije, iako često igra ulogu u donošenju odluka o izvedivosti primarnih izvora energije.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Okviru za klimatsku i energetska politiku u razdoblju od 2020. do 2030. g.”

COM(2014) 15 završna verzija

(2014/C 424/06)

Izjaviteljica: **Ulla SIRKEINEN**

Dana 8. svibnja 2013. Komisija je odlučila, sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

„Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o Okviru za klimatsku i energetska politiku u razdoblju od 2020. do 2030. g.”

COM(2014) 15 final.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, odgovorna za pripremu rada Odbora na tu temu, usvojila je mišljenje 22. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja 2014.), sa 198 glasova za, 23 glasa protiv i 13 suzdržanih glasova.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO zaključuje da:

- je cilj Komisijine Komunikacije učiniti klimatsku i energetska politiku predvidljivijom;
- ona uzima u obzir goleme promjene i iskustva nakon usvajanja politika EU-a do 2020. g.;
- te da, osim toga, nedavna zapažanja Međuvladinog tijela za klimatske promjene (IPCC) čine pripreme klimatske i energetske politike EU-a nakon 2020. g. još pravovremenijima.

1.2 EGSO podupire:

- prijedlog da se postavi cilj za smanjenje emisija stakleničkih plinova do 2030. g. za 40 % jer je to u skladu sa ciljem od 80 do 95 % smanjenja do 2050. g., iako je ambiciozan;
- prijedlog za zajednički cilj od najmanje 27 % udjela energije iz obnovljivih izvora, ali, za razliku od prijedloga Komisije, smatra neophodnim utvrditi posebne nacionalne ciljeve;
- namjeru Komisije da predstavi novi prijedlog o energetske učinkovitosti nakon svoje ocjene sadašnjih mjera kasnije ove godine; i
- prijedlog novog ponavljajućeg načina upravljanja.

1.3 EGSO preporučuje:

- uporabu najisplativijih mjera za provedbu kako bi se smanjile štetne posljedice i zaštitili najranjiviji korisnici energije;
- razmatranje sektorskih ciljeva za energetska učinkovitost, na primjer u građevinskom sektoru, kako bi se iskoristio golemi potencijal tog najviše obećavajućeg puta k ostvarenju ciljeva energetske politike na isplativ način;

- razvijati metode sastavljanja i provedbe predloženih nacionalnih planova s istinskom uključenosti civilnog društva i obvezati na savjetovanje sa susjednim zemljama prije donošenja nacionalnih odluka s dalekosežnim posljedicama;
- poduzeti odlučan korak k stvarnoj Europskoj energetske zajednici usklađivanjem nacionalnih planova, posebice kako bi se osigurala opskrba EU-a energijom;
- odlučno djelovati s ciljem smanjenja vrlo visoke ovisnosti EU-a o energiji iz nepouzdanih izvora, uključujući postavljanjem obvezujućih nacionalnih ciljeva za širenje uporabe obnovljivih izvora energije;
- pružati snažniju pomoć pridruženim zemljama obuhvaćenim Europskom politikom susjedstva u razvoju gospodarstva s niskom razinom emisija CO₂;
- pružanje više obavijesti o planovima za ubrzano djelovanje u sektorima koji nisu obuhvaćeni sustavom trgovanja emisijskim jedinicama (ETS), posebice u sektorima prijevoza, poljoprivrede i uporabe zemljišta;
- pružanje više obavijesti o postignućima u stvaranju zelenih radnih mjesta;
- osiguranje dostatnih mjera da se izbjegne istjecanja CO₂ u energetske intenzivnim industrijama;
- poduzeti korjenite mjere u pogledu inovacija i istraživanja kao pružatelj stvarnih rješenja za izazove, zajedno s mjerama za promicanje proizvodnje opreme za gospodarstvo s niskom razinom emisija CO₂, istovremeno osiguravajući da se industrijska isporuka podupre boljom obukom; i
- staviti međunarodni razvoj klimatskih politika na prvo mjesto među prioritetima, a istovremeno obratiti veću pozornost prilagodbi klimatskim promjenama. To također znači predstavljanje legitimnih interesa europskih industrijskih sektora pod pritiskom međunarodne konkurencije zbog strože europske klimatske i energetske politike, u pregovorima u WTO-u kao i o TTIP-u.

2. Uvod

2.1 Nakon što je Europsko vijeće u ožujku 2008. g. odlučilo o ciljevima klimatske i energetske politike do 2020. g., tzv. 20-20-20, **mnoge su se stvari promijenile. Kao prvo**, najgora gospodarska kriza nakon rata, oporavak od koje je u Europi tek započeo i još je slab. **Kao drugo**, drugi glavni igrači ne slijede EU u postavljanju ciljeva i mjera za ublažavanje klimatskih promjena. **Kao treće**, revolucija plina iz škriljevca u SAD-u promijenila je energetske scenu, barem u sektorima zahvaćenim plinskim sektorom, mijenjajući time ravnotežu konkurentnosti. **Kao četvrto**, maloprodajne cijene energije brzo su porasle tijekom posljednjih nekoliko godina u velikom dijelu EU-a, ugrozivši industrijsku konkurentnost i ranjive potrošače. **Kao peto**, nedavna su politička zbivanja u Ukrajini dramatično istaknula važnost smanjenja ovisnosti EU-a o ruskim fosilnim energijskim izvorima. **Kao šesto**, došlo je do nekih zaista revolucionarnih pomaka u području tehnologije energije iz obnovljivih izvora, koji čine proizvodnju energije s niskim emisijama CO₂ sve isplativijom. U tom okviru, EGSO preporučuje da Komisija šire raširi svoju analizu koja kaže da se „troškovi prijelaza na niske emisije ugljika ne razlikuju znatno od troškova koji će u svakom slučaju nastati zbog potrebe da se obnovi zastarjeli energetske sustav, rastućih cijena fosilnih goriva i pridržavanja postojećih klimatskih i energetske politike“. Nadalje, „u razdoblju do 2030. očekuje se rast troškova za energetske sustave na razinu od oko 14 % BDP-a, u odnosu na 12,8 % BDP-a u 2010. g. Doći će međutim do velike promjene u strukturi rashoda, od rashoda za gorivo na rashode za inovativnu opremu visoke dodane vrijednosti, što će potaknuti ulaganje u inovativne proizvode i usluge, otvaranje radnih mjesta te rast i poboljšanje trgovinske bilance Unije.“ **Kao sedmo**, u nekim državama članicama ima zanimljivih inicijativa za decentraliziranu proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, s izravnom uključenosti civilnog društva. To pokazuje da djelatna i izravna uključenost običnih građana, lokalnih vijeća i regionalnih vlasti oslobađa potencijal nove regionalne dodane vrijednosti, čime znatno poboljšava društvenu prihvaćenost nove klimatske i energetske politike. **I osmo**, postaje sve jasnije da vodstvo u području tehnologije energije iz obnovljivih izvora nudi velik gospodarski potencijal za budućnost te da regionalni razvoj mora ići ruku pod ruku s energetske politikom.

2.2 Postignut je **znatan napredak** na ciljevima postavljenima za 2020. g. Emisije stakleničkih plinova smanjile su se u 2012. g. za 18 % u odnosu na razinu iz 1990., a temeljem do sada usvojenih mjera očekuje se da će se još smanjiti za 24 % do 2020. g. te za 32 % do 2030. g. Udio energije iz obnovljivih izvora u krajnjoj potrošnji energije iznosio je 2012. g. 13 %. Europska komisija očekuje daljnji porast na 21 % pa na 24 % do 2020. g. odnosno do 2030. g. Energetski intenzitet gospodarstva EU-a pao je za 24 % od 1995. do 2011., iako se čini da se okvirni cilj od 20 % poboljšane energetske učinkovitosti neće postići. Te se brojke djelomice objašnjavaju produljenim usporavanjem gospodarstva, istjecanjem CO₂ i boljom energetsom učinkovitošću.

2.3 Ti su predstojeći izazovi, međutim, sve ozbiljniji i zahtijevaju hitno djelovanje. Međuvladino tijelo za klimatske promjene (IPCC) objavilo je nedavno dijelove svojeg petog izvještaja o procjeni, koji pokazuje da su globalne emisije stakleničkih plinova narasle do nezapamćenih razina, unatoč postojećim politikama ublažavanja. Prema IPCC-u, samo će velika institucijska i tehnološka promjena te znatna ulaganja pružiti priliku da globalno zagrijavanje ne premaši granicu od dva stupnja Celzija.

2.4 Europsko vijeće odredilo je 2008. g. kao **cilj smanjenje emisije stakleničkih plinova za 80 do 95 % do 2050. g.**, u skladu s međunarodnom obvezom da se globalno zagrijavanje zaustavi na + 2 stupnja Celzija. Komisija je predstavila odgovarajuće klimatske i energetske planove do 2050. g.

2.5 **EGSO djelatno podupire** i pažljivo prati odluke o provedbi klimatske i energetske politike EU-a. Mnoga mišljenja o povezanim temama izdao je Odbor bilo na zahtjev, bilo samoinicijativno, uključujući mišljenja o međunarodnim klimatskim pregovorima ⁽¹⁾, o Europskoj energetske zajednici, ⁽²⁾ troškovima energije ⁽³⁾, energetske siromaštvu ⁽⁴⁾ i, najnovije, tržišnim instrumentima za gospodarstvo s niskom razinom emisija CO₂. ⁽⁵⁾

2.6 Ovo mišljenje temelji se na ranijim mišljenjima te ih nadopunjava. To je, kao i ostala mišljenja EGSO-a, kompromis među različitim oprečnim pogledima. Ono obuhvaća samo komunikaciju „okvir za klimatsku i energetske politiku u razdoblju 2020. – 2030“ ⁽⁶⁾. EGSO će predstaviti odvojena mišljenja o drugim dijelovima paketa: reformi ETS-a ⁽⁷⁾, komunikaciji o cijenama energije ⁽⁸⁾, preporukama o plinu iz škriljevca ⁽⁹⁾ i komunikaciji o industrijskom preporodu ⁽¹⁰⁾.

3. Okvirni prijedlog Komisije

3.1 Temeljem klimatskih i energetske planova do 2050. g., zelene knjige za javnu raspravu i ocjene utjecaja, Komisija je predstavila **paket mjera** u okvirnoj komunikaciji o klimatskoj i energetske politici za 2030. g. spomenutoj u stavku 2.8.

3.2 Komisija predlaže da cilj za **smanjenje emisija stakleničkih plinova** u odnosu na 1990. bude **40 %**. Sektor ETS-a treba isporučiti smanjenje od 43 % u odnosu na 2005., a sektori koji nisu obuhvaćeni ETS-om 30 %. Godišnji faktor za smanjenje ograničenja emisija povećat će se sa sadašnjih 1,74 % na 2,2 % nakon 2020. g. Cilj izvan ETS-a dodijelit će se državama članicama uglavnom na jednak način kao što se sada primjenjuje.

⁽¹⁾ SL C 67 od 6.3.2014, str. 145-149.

⁽²⁾ SL C 68, od 6. 3. 2012, str. 15.-20.

⁽³⁾ SL C 198, 10. 7. 2013., str. 1. – 8.

⁽⁴⁾ SL C 341, 21.11.2013, str. 21-27.

⁽⁵⁾ SL C 226, 16.3.2014, str. 1.

⁽⁶⁾ COM(2014) 15 final.

⁽⁷⁾ Mišljenje EGSO-a o temi „Sustav EU-a za trgovanje emisijama stakleničkih plinova“ (još nije objavljeno u Službenom listu). EESC-2014-00800-00-00-AC-TRA

⁽⁸⁾ Mišljenje EGSO-a o temi „Cijene i troškovi energije u Europi“ EESC-2014-01113-00-00-AC. (Vidi stranicu 64 ovog Službenog lista).

⁽⁹⁾ Mišljenje EGSO-a o temi „Istraživanje ugljikovodika hidrauličkim lomljenjem“ EESC-2014-01320-00-00-AC-EDI (Vidi stranicu 34 ovog Službenog lista).

⁽¹⁰⁾ Mišljenje EGSO-a o temi „Za europski industrijski preporod“ (još nije objavljeno u Službenom listu) EESC-2014-00746-00-00-AC.

3.3 Komisija predlaže cilj od **najmanje 27 % za udio energije iz obnovljivih izvora** u krajnjoj potrošnji energije u EU-u. Taj je cilj obvezujući na razini EU-a, ali se neće prenijeti na države članice; nejasno je stoga koga će se držati odgovornim ako se cilj ne ostvari. Udio energije iz obnovljivih izvora u sektoru električne energije povećao bi se s današnjih 21 % na 45 % u 2030. g.

3.4 Nije predstavljen **ni jedan prijedlog** o energetskej **učinkovitosti**. Ocjena provedbe Direktive o energetskej učinkovitosti predstaviti će se do sredine 2014. g., a ostali će se prijedlozi razmatrati na tom temelju.

3.5 Komisija predlaže **reformirati sustav za trgovanje emisijskim jedinicama** ⁽¹⁾ uspostavom pričuve za stabilnost tržišta, pa je o toj točki predstavila nacrt uredbe.

3.6 Komisija također spominje **konkurenciju na uklopljenim tržištima** i promicanje sigurnosti opskrbe energijom. Komisija je predstavila odvojenu komunikaciju o **cijenama energije** ⁽²⁾.

3.7 Predlaže se **nov način upravljanja**, temeljem nacionalnih planova.

3.8 Predložen je **širi niz** pokazatelja kako bi se bolje sagledao napredak.

3.9 Spominju se također ključne **dopunske politike** – poljoprivredna i uporabe zemljišta, hvatanja i skladištenja ugljika (CCS), kao i inovacijska i financijska.

3.10 Konačno, Komisija predstavlja kratak pregled **međunarodnog konteksta** ublažavanja emisija stakleničkih plinova.

4. Komentari EGSO-a o okviru za 2030. g.

4.1 EGSO pozdravlja Komunikaciju jer joj je cilj učiniti da ciljevi klimatske i energetske politike ostanu predvidljivi. Postojan i predvidljiv uredbeni okvir, a posebice njegova skladna provedba, preduvjeti su za dugoročne odluke i golema ulaganja koja su potrebna da se razvoj usmjeri u željenom smjeru.

4.2 Važan element predvidljivosti je poruka da će središnji element **okvira** klimatske i energetske politike **do 2020. g.** ostati nepromijenjen.

4.3 Komunikacija, međutim, **također uzima u obzir goleme promjene** do kojih je došlo nakon usvajanja politike za 2020. g. Unatoč potrebi za predvidljivošću, izazovi promjenjivog međunarodnog konteksta, potreba za gospodarskim oporavkom, boljom konkurentnošću i rastući troškovi energije čine prilagodbu sadašnjih politika neophodnom.

4.4 Globalno zagrijavanje golema je dugoročna prijetnja našem planetu i dobrobiti budućih naraštaja, kao i gospodarskom blagostanju uopće. To nas već danas stoji mnogo novca. Napori u EU-u moraju se usmjeriti k cilju od 80 do 95 % manjim emisijama stakleničkih plinova u 2050.g. **EGSO podupire prijedlog Komisije o postavljanju cilja za 2030. na 40 %**, čak i ako se to može činiti **ambicioznim**. Prema ocjeni učinka koja prati Komunikaciju, cilj od 35 % bio bi dostatan da se održe smanjenja koja vode k cilju za 2050. g.

4.5 Kada se 2008. g. odlučilo smanjiti emisije za 20 % do 2020. g. u odnosu na 1990. g., emisije su se već bile smanjile za 10 % u usporedbi s polaznom točkom. Sada se čini da će se smanjenje za 24 % postići do 2020., što znači smanjenje od 14 % u 11 godina. **Dodatno smanjenje od 16 % treba postići u jednom desetljeću**, što možda neće biti preteško s obzirom na tehnološki napredak zajedno sa sve manjim troškovima energije iz obnovljivih izvora, i porast troškova fosilnih goriva. Međutim, napore su od 1990. g. znatno ublažili recesija i golem preustroj bivših komunističkih gospodarstava, kao i uporaba mehanizama Kyota.

⁽¹⁾ COM(2014) 20 final.

⁽²⁾ COM(2014) 21 final.

4.6 Kako bi se taj cilj postigao bez negativnih učinaka na druge vidove održivosti – gospodarske i društvene – od najveće je važnosti **osigurati najisplativije mjere** za provedbu. EGSO je stoga zadovoljan što je Komisija prestala postavljati ciljeve za sektor biogoriva, jedan od najskupljih izbora za smanjenje stakleničkih plinova; to je nešto što je Odbor već predložio u 2008. g.⁽¹³⁾ U tom pogledu treba temeljito razmotriti i naširoko raspraviti uporabu mehanizama fleksibilnosti, koje Komisija također sada predlaže ukinuti nakon 2020. g.; to razmatranje treba uzeti u obzir zapažene probleme kao i koristi od globalne isplativosti te razvoj međunarodne klimatske suradnje.

4.7 Politike će različite sektore gospodarstva pogoditi na različite načine. Stoga mjere treba pažljivo osmisлити i usmjeriti kako bi se **smanjile štetne posljedice** i zaštitili najranjiviji korisnici energije. Prijelaz na gospodarstvo s niskom razinom emisije CO₂ mora biti pravičan. Središnja su pitanja obuka, kvalitetna radna mjesta i sudjelovanje radnika, a moguće i mjere nadoknade.

4.8 EGSO **također podupire prijedlog Komisije o zajedničkom cilju od najmanje 27 % za udio obnovljivih izvora energije**. Cilj za smanjenje emisija stakleničkih plinova za 40 % može se promatrati kao važan znak klimatske politike, između ostalog i s obzirom na predstojeće pregovore COP20/COP21; s druge strane, razvijanje obnovljivih energetske izvora kako bi se smanjila naša trenutačno pretjerana ovisnost o uvozu više je cilj energetske politike. Odbor je kritičan prema prijedlogu da se ne usvoje pojedinačni obvezujući ciljevi za svaku državu članicu. Posve je nejasno kako bi Komisija mogla pratiti poštivanje zajedničkog cilja, a još manje kazniti nepoštivanje.

4.9 Poboljšana **energetska učinkovitost** način je isplativog rada za postizanje svih ciljeva energetske politike – ekoloških, gospodarskih i sigurnosti opskrbe – koji najviše obećava. Potencijal je velik, ali potrebne su korjenite mjere. EGSO očekuje od Komisije da kasnije ove godine predstavi učinkovite političke mjere temeljene na njezinim procjenama, uzimajući u obzir širok raspon pitanja koja treba riješiti na tom polju. Treba uzeti u obzir iskustva trenutačnog i tek nedavno usvojenog zakonodavnog okvira. Kad je riječ o ciljevima, sektorske treba razmotriti, posebice kako bi se iskoristio veliki potencijal građevinskog i prijevoznog sektora.

4.10 **EGSO pozdravlja novi način upravljanja** koji predlaže Komisija, s njegovim ponavljajućim postupkom za uspostavu nacionalnih planova. Sastavljanje tih planova može pružiti dobru priliku za uključivanje ne samo dionika nego i šireg civilnog društva u pitanja energetske politike, uključujući predanost provedbi. Najvažniji vid prijedloga je zahtjev za **savjetovanje sa susjednim zemljama**, što treba učiniti obvezujućim prije donošenja nacionalnih odluka s moguće širokim posljedicama po druge strane te može činiti ključan korak k stvarnoj **Europskoj energetskej zajednici**. Spajanje različitih nacionalnih resursa i pristupa te time različitih energetske mješavina može ponuditi isplative regionalne sustave i tržišta, pridonoseći uravnoteženju, dostatnosti proizvodnje i sigurnosti opskrbe. EGSO stoga poziva države članice da pozitivno odgovore na učinkovit postupak upravljanja i utvrde s Komisijom i civilnim društvom kako ga se može provesti. Taj novi način upravljanja treba biti transparentan i uključiti civilno društvo, istovremeno smanjujući na najmanju moguću mjeru dodatne administrativne terete državama članicama.

4.11 Održivost i raznovrsnost središnji su ciljevi u provedbi prava država članica da **odluče o vlastitoj energetskej mješavini**. Povećanje uporabe obnovljivih izvora ostat će neophodno iz obaju razloga, dopunjeno drugim izvorima niskih emisija. Politike EU-a ne smiju sputavati države članice koje to žele da koriste nuklearnu energiju ili iskorištavaju autohtone energetske resurse, uključujući nekonvencionalne plinove.

4.12 Potrebna je veća pomoć pridruženim zemljama obuhvaćenim Europskom politikom susjedstva u razvoju gospodarstva s niskom razinom emisija CO₂, zajedno s lakšim pristupom potrebnim tehnologijama i potporom istraživačkim središtima iz zemalja koje se specijaliziraju za to područje.

⁽¹³⁾ SL C 198 od 10. srpnja 2013., str. 56.

4.13 Posljednjih je tjedana istaknut problem vrlo velike ovisnosti EU-a o fosilnim energetske resursima **iz nepouzdanih izvora**, pa treba na to hitno obratiti pozornost. Treba poduzeti odlučne mjere kako bi se opskrba energijom učinila raznovrsnijom, kao što je objašnjeno u točki 4.10, usredotočujući se na resurse koji će nastaviti dugoročno bivati dostupnima i koji će proizvoditi najmanje moguće razine emisija. Stvarno unutarnje energetske tržište i zajednička vanjska energetska politika također su potrebni da se izvori opskrbe učine raznovrsnijima.

4.14 EGSO pozdravlja prijedlog uporabe šireg niza **pokazatelja** za točnije sagledavanje napretka. Nedostatni prekogranični prijenosni kapacitet još je najvažnija prepreka stvarnom unutarnjem energetske tržištu. Ispravan način za pregled napretka u tome je praćenje razvoja razlika u cijenama među regijama i zemljama.

4.15 Važna uloga Komisije u pogledu tog razvoja je osigurati **ravnopravne uvjete** gašenjem štetnih poticaja i temeljito razmotriti programe javnih potpora⁽¹⁴⁾. To treba primijeniti i na potporne mjere koje se pružaju unutar sustava ETS-a kako bi se za neizravne klimatske troškove, tj. više cijene struje, obeštetile industrije kojima prijete istjecanje CO₂. Kako bi se izbjeglo narušavanje tržišnog natjecanja među državama članicama, ta naknada treba biti sustav na razini EU-a. EGSO također predstavlja odvojeno mišljenje o prijedlogu reforme ETS-a⁽¹⁵⁾. Komisija mora također zahtijevati jednaka pravila na međunarodnoj razini, što znači da će se tim pitanjem trebati baviti u pregovorima u WTO-u, kao i u sporazumu o TTIP-u.

4.16 Jedan od važnih dijelova nacionalnih energetske planova su politike za sektore koji nisu obuhvaćeni ETS-om. Sektori prijevoza i grijanja osobito su važni. Odbor je već više puta iznio svoje poglede na politiku biogoriva, pa upućuje na svoja mišljenja o tom predmetu⁽¹⁶⁾.

4.17 **Poljoprivreda i uporaba zemljišta** igrati će ulogu u ublažavanju klimatske promjena, ali te politike treba bolje analizirati i promisliti. Održiva biomasa iz poljoprivrede i šumarstva treba odigrati ulogu u širenju raznolikosti izvora energije. Ako bi se sektor uporabe zemljišta uključio u ciljeve izvan ETS-a, neto povećanje ponora ugljika šuma trebalo bi posve oduzeti.

4.18 U Komunikaciji također nedostaju **obavijesti o postignućima u stvaranju novih zelenih radnih mjesta**, što je bio važan cilj odluka 20-20-20. Do sada provedene studije ukazuju na neutralan ili tek mali pozitivan neto utjecaj na zapošljavanje, dok će se strukture radnih mjesta korjenito promijeniti.

4.19 **Golemo ozelenjavanje postojećih radnih mjesta** u EU-u vjerojatno se dogodilo, što potvrđuje na primjer uvelike poboljšana energetska učinkovitost u proizvodnim industrijama. Do sada su energetske intenzivne industrije bile u mogućnosti odgovoriti na klimatske izazove boljom učinkovitošću, no kako je većina tog potencijala iskorištena, prijetnji istjecanja CO₂ treba ubuduće pristupiti još ozbiljnije.

4.20 Mnoge se **grane energetske intenzivnih industrija u Europi** natječu na otvorenim globalnim tržištima bez mogućnosti da svojim cijenama dodaju jednostrane dodatne troškove, pa im stoga prijete opasnost od istjecanja ugljika. U većini slučajeva, te su industrije također najučinkovitije na svijetu u energetske pogledu kao i na polju emisija CO₂. U tim bi okolnostima istjecanje ugljika čak moglo dovesti do povećanja emisija CO₂ u svjetskim razmjerima. Politike EU-a ne smiju stoga ishoditi povećanjem troškova energije za te industrije, bilo izravnim ili neizravnim, ili trebaju uključiti jasne odredbe za poravnanje tih povećanih troškova. Odredbe za sprječavanje istjecanja ugljika trebaju omogućiti posve besplatnu podjelu dozvola za emisiju, temeljem tehnički dostižnih mjerila, dok se nove tehnologije ne dokažu da mogu dovesti do znatnog smanjenja emisija na gospodarski zdrav način.

⁽¹⁴⁾ SL C 226 od 16. srpnja 2014., str. 28.

⁽¹⁵⁾ SL C 177 od 11. lipnja 2014., str. 88.

⁽¹⁶⁾ SL C 198 od 10. srpnja 2013., str. 56.

4.21 Konačno stvarno rješenje za izazove klimatske i energetske politike su **inovacije**. EU i države članice, kao i drugi financijeri, moraju korjenito djelovati da iskoriste taj potencijal podupiranjem kako razmještaja novih tehnologija, tako i pokušajima riskantnijih prijelomnih inovacija. Bez stvarnih tehnoloških skokova u mnogim sektorima dugoročni se ciljevi ne mogu postići. Kako bismo ostvarili te inovacije treba nam konkurentan industrijski sektor, koji prilagodbom tome izazovu može također ostati konkurentnim i ostvariti novi napredak. Glavni činitelj koji to omogućuje je visokokvalitetna obuka. Industrija koja se specijalizira za proizvodnju opreme za gospodarstvo s niskom razinom emisija CO₂ može pridonijeti konkurentnosti europskog gospodarstva i olakšati pristup takvoj opremi. Da se to dogodi, treba kombinirati istraživanja s potpornim mjerama.

4.22 Kako bi se odgovorilo na izazove klimatskih promjena i trajnog pružanja sigurne, bezopasne i dostupne energije svima u Europi, svi trebaju promijeniti ponašanje i djelovanje. Koju god da političku liniju izaberu donositelji odluka EU-a, njezina **glatka provedba ovisi o uključenosti** svih dionika u ranoj fazi. Kao što se spominje u stavku 4.9., civilno društvo mora odigrati svoju ulogu, a to može poduprijeti EGSO.

4.23 **Najvažnije** pitanje u pogledu klimatske politike je, međutim, **međunarodni** razvoj. Politički okvir predstavljen u komunikaciji znatno bi smanjio udio EU-a u globalnim emisijama stakleničkih plinova sa sadašnje razine od 11 %. Međunarodna agencija za energiju (IEA) je zaključila da bi čak i tekuće politike smanjile udio EU-a na 7 % do 2035. g. Europa ima naročitu povijesnu odgovornost da djeluje na klimatske promjene, ali djelujući sama, ona ne bi mogla postići znatniji pomak u ograničavanju promjene na 2 stupnja Celzija. Ambiciozan međunarodni sporazum i njegova djelotvorna provedba najvažniji su cilj politika EU-a. Ako se to ne postigne, EU bi mogla biti prisiljena iznova razmotriti svoje politike. Istovremeno treba usmjeriti mnogo više pozornosti i djelovanja **prilagodbi** klimatskim promjenama, što se više ne može zanemarivati.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi i funkcioniranju rezerve za stabilnost tržišta za sustav trgovanja emisijama stakleničkih plinova Unije i izmjeni Direktive 2003/87/EZ”

COM(2014) 20 završna verzija — 2014/0011 (COD)

(2014/C 424/07)

Izvjestitelj: **Antonello PEZZINI**

Dana 6. veljače 2014. Europski parlament, 13. veljače 2014. Vijeće i 22. siječnja 2014. Europska komisija, sukladno člancima 192. i 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o sljedećem dokumentu:

Prijedlogu odluke Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi i funkcioniranju rezerve za stabilnost tržišta za sustav trgovanja emisijama stakleničkih plinova Unije i izmjeni Direktive 2003/87/EZ

COM(2014) 20 final.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 22. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja), s 167 glasova za, 2 protiv i 10 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Odbor je mišljenja da je sustav trgovanja emisijama EU-a (EU ETS) ključan instrument klimatske i energetske politike Unije za smanjenje industrijskih emisija EU-a te stoga poziva na njegovu istinsku reformu usmjerenu prema ostvarivanju klimatskih ciljeva EU-a za 2020. i 2030., istovremeno štiteći konkurentnost industrije Unije i izbjegavajući odlazak ulaganja.

1.2 EGSO podržava prijedlog o uspostavi rezerve za stabilnost tržišta ETS-a na početku idućeg trgovinskog razdoblja ETS-a u 2021., kao moguću mjeru pomoću koje će se pronaći rješenje za promjenjivost cijena ETS-a u razdoblju nakon 2020.

1.3 Odbor primjećuje da se Europsko vijeće na sastanku održanom 21. ožujka 2014. posebno založilo za mjere potpune nadoknade izravnih i neizravnih troškova za sektore izložene globalnoj konkurenciji koji proizlaze iz klimatskih politika EU-a, sve dok se putem međunarodnog globalnog klimatskog sporazuma ne uspostave jednaki uvjeti za europsku industriju na svjetskoj razini.

1.4 EGSO poziva na:

- unaprijed definirane mehanizme automatske prilagodbe, otporne na ozbiljne poremećaje, bez mogućnosti uplitanja ili prava na diskreciju;
- transparentnost, predvidljivost i jednostavnost sustava;
- ograničene troškove prijelaza;

- predvidljive perspektive za ulaganja;
- sigurnost stabilnih ciljeva u dugoročnom razdoblju;
- korištenje prihoda od dražbi emisijskih jedinica za podršku poduzećima tijekom prelaska na privredu s niskim udjelom CO₂ te u razvoju i primjeni čistih tehnologija;
- odgovarajuće i inovativne mjere potpore za energetske intenzivne proizvođačke sektore;
- jasniju strategiju na europskoj i svjetskoj razini.

1.5 Odbor smatra da se sustav trgovanja emisijama preklapa s ostalim europskim i nacionalnim politikama na područjima zaštite okoliša, klime, energetike i industrijskog razvoja među kojima bi trebala postojati bolja usklađenost za postizanje pozitivnih učinaka: EGSO stoga poziva da se revizija sustava pobliže sagleda zajedno s ostalom regulativom koja utječe na emisije stakleničkih plinova i cijenu energije za industrijsku uporabu.

1.6 EGSO naglašava da ETS sustav treba ojačati ne samo zato jer se putem njega mogu optimizirati troškovi, promicati energetska učinkovitost svih sektora, već i zato jer se pomoću njega može podići svijest javnosti kako bi:

- prednost davali robi i uslugama s niskim emisijama ugljika;
- podržavali ulaganja u infrastrukturu;
- poticali osposobljavanje i razvoj kapaciteta u ključnim sektorima u cilju preporoda ekonomske vrijednosti europskog proizvođačkog sektora.

1.7 Odbor ističe da je industrija oduvijek kontinuirano radila na inovativnim procesima kako bi smanjila potrošnju energije i povećala energetske učinkovitost, no očigledno je da poremećaji na ETS tržištu s pretjeranim smanjenjem cijene ugljika lako mogu dovesti do otežanih poticaja za održive, znanstveno-tehnološke inovacije.

1.8 EGSO smatra da počevši od razdoblja 2020. – 2030. uloga ETS sustava ne bi trebala doprinositi samo smanjenju ugljika na ekonomski učinkovit način u relevantnim postrojenjima i sektorima ulaganjem u tehnologije s niskim udjelom ugljika, korištenjem obnovljivih izvora energije i mjerama energetske učinkovitosti, već promicati i pristup međunarodnim kompenzacijama kako bi se ograničile emisije na svjetskom tržištu ugljika, imajući također u vidu globalni klimatski sporazum 2015. kao i u skladu s ciljevima održivog razvoja naznačenim u Programu za razdoblje nakon 2015., koji se odnose na integrirani pristup razvoju, jednakosti, ljudskim pravima i potpunom ostvarivanju održivosti okoliša.

1.9 Odbor smatra da je predloženu reviziju ETS sustava, kao sastavni dio novog okvira klimatske i energetske politike za 2030., počevši od 2021. potrebno usko povezati s korištenjem programa Obzor 2020. i s koordinacijom nacionalnih programa, kako bi se ubrzalo ponovno pokretanje održivih ulaganja u tehnologiju. Cilj bi bio zadržati konkurentnost industrije u Europi pružanjem podrške novim i boljim industrijskim središtima.

1.10 EGSO je uvjeren da tržište ugljikom treba postati stabilnije, fleksibilnije i otvoreno za sve velike partnere na svjetskoj razini te stoga poziva Komisiju, Europski parlament i Vijeće da definiraju detaljan i usklađen okvir za mjere koje treba poduzeti kako bi se postigao cilj u obliku konkurentnog i održivog sustava proizvođačke industrije.

1.11 EGSO ističe da politike dekarbonizacije mogu povećati zaposlenost te imati pozitivne učinke na smanjenje emisija i kvalitetu zraka. Traži da se te činjenice uvažavaju u okviru međunarodnih pregovora.

2. Uvod

2.1 Sustav trgovanja emisijama Europske unije (ETS) mora predstavljati ključan i učinkovit instrument za smanjenje energetske emisije EU-a. Kako bi bio troškovno učinkovit, on mora slijediti logiku tržišta, biti u stanju stimulirati cijenu ugljika, ali i moći pozitivno utjecati na ulaganja u tehnologije s niskim emisijama ugljika i na razvoj obnovljivih energija, uz povećanje energetske učinkovitosti koje će omogućiti konkurentan proizvodni sektor, u skladu s ciljevima održivosti koje dijele i koje su preuzeli svi glavni partneri na svjetskoj razini.

2.2 ETS trenutno predviđa da se poduzećima koja imaju obvezu smanjivanja emisija dodjeljuju jedinice koje odgovaraju tonama dozvoljenih emisija CO₂, prilikom čega se dodjela svake godine smanjuje (-1,74%). Od 2021. taj bi postotak trebao narasti na 2,2%.

2.3 Otkad je uspostavljen, sustav trgovanja emisijama Europske unije (ETS) pruža referentnu cijenu ugljika na razini EU-a na temelju koje se svakodnevno donose operativne i strateške odluke o ulaganjima kako bi se smanjile emisije svih sektora europskog gospodarstva, odgovornih za približno polovicu emisija stakleničkih plinova EU-a.

2.4 Međutim, nakon teške gospodarske krize i pada aktivnosti koji je uslijedio, u sustavu se stvorila strukturna neravnoteža između ponude i potražnje emisijskih jedinica ETS-a, koja za posljedicu ima višak od oko 2 milijarde emisijskih jedinica. Izgledno je da će takva neravnoteža potrajati još više od jednog desetljeća.

2.5 Višak na tržištu doveo je do pada cijena unutar ETS sustava EU-a pri čemu je tona CO₂ u 2010. s 30 eura pala na 13,09 eura, u 2011. na 11,45 eura, da bi u 2012. prosječna cijena ugljika na svjetskoj razini bila oko 5,82 eura po toni.

2.6 U mnogim europskim zemljama pokrenute su razne inicijative, poput "bijelih potvrda" i "zelenih potvrda" u Italiji, koje za cilj imaju smanjiti emisije ugljika putem štednje i učinkovitosti („bijele potvrde“) ili zamjenom ugljikovodika kao primarnog izvora energije obnovljivim izvorima („zelene potvrde“) ⁽¹⁾.

2.7 Industrija ustraje u procesu stalnih inovacija za smanjenje korištenja energije i povećanje energetske učinkovitosti. Međutim, očigledno je da pretjerano smanjenje cijene ugljika lako može dovesti do otežanih poticaja za održive, znanstveno-tehnološke inovacije.

2.8 Prema postojećim pravilima na kojima se temelji ETS sustav, ponuda emisijskih jedinica za dražbu utvrđena je za niz godina unaprijed i nisu dopuštene izmjene kojima bi se reagiralo na značajne promjene u njihovoj potražnji. Time se stvaraju dugoročne neravnoteže s negativnim posljedicama za inovacije i ulaganja u nove tehnologije s niskim emisijama ugljika.

2.9 U prosincu 2013. Europski parlament i Vijeće raspravili su prilagodbe za ETS mehanizam i usvojili odluku kojom su Komisiji dali mogućnost, u izvanrednim okolnostima i radi osiguranja nesmetanog funkcioniranja tržišta te do usvajanja dugoročnih strukturnih mjera, jednokratne i izvanredne odgode prodaje emisija ugljika, do maksimalnih 900 milijuna jedinica, s novim utvrđenim rokom za 2020. umjesto za trogodišnje razdoblje 2014. – 2016.

2.10 Unatoč ovom kratkoročnom napretku, EU je još daleko od dugoročnog rješenja za pitanje viška.

2.11 Prema Komisiji, opcija uspostave rezerve za stabilnost tržišta koja će početi s radom 2021., odnosno od faze 4., omogućit će integraciju postojećih normi u cilju osiguravanja ujednačenijeg tržišta s cijenom ugljika koja će više biti pod utjecajem srednjoročnog i dugoročnog smanjenja emisija te sa stabilnim očekivanjima. Time bi se ohrabrila ulaganja u tehnologije s niskim udjelom ugljika i pomoglo poduzećima koja i dalje proizvode koristeći neophodno visoku razinu energije.

⁽¹⁾ U skladu s odredbama Direktive 2006/32/EZ u kojima se predviđa da sve države članice izrade planove djelovanja u vezi s energetsom učinkovitosti (EEAP), koji za cilj imaju smanjenje potrošnje i razvoj obnovljivih izvora energije.

2.12 Rezervom bi se, automatskom prilagodbom ponude jedinica za stavljanje na dražbu, trebalo omogućiti kako hvatanje u koštac s viškom emisijskih jedinica do kojeg je došlo posljednjih godina, tako i poboljšanje otpornosti sustava na ozbiljne poremećaje.

2.13 Stvaranje jedne takve rezerve, možda boljeg rješenja od odgode (back-loading) koja je nedavno dogovorena odlukom o stavljanju na dražbu 900 milijuna jedinica za 2019. – 2020., ima potporu širokog spektra dionika. Prema odredbama predloženog zakonodavstva, rezerva bi u potpunosti djelovala slijedom unaprijed definiranih pravila, koja ne bi trebala Komisiji ili državama članicama ostaviti diskrecijsko pravo u vezi s provedbom.

3. Sažetak prijedloga Komisije

3.1 Komisija predlaže uspostavu rezerve za stabilnost tržišta na početku idućeg ETS trgovinskog razdoblja u 2021. Rezerva, zajedno s odgodom (back loading) koja je nedavno dogovorena stavljanja na dražbu 900 milijuna jedinica za 2019. – 2020., trebala bi omogućiti:

- rješavanje viška emisijskih jedinica do kojeg je došlo posljednjih godina;
- poboljšanje otpornosti sustava na ozbiljne poremećaje;
- uspostavu mehanizama automatske prilagodbe jedinica za stavljanje na dražbu.

3.2 Prema odredbama predloženog zakonodavstva, takvi unaprijed definirani mehanizmi automatske prilagodbe ne bi Komisiji ili državama članicama ostavili diskrecijsko pravo u vezi s njihovom provedbom.

3.3 Prijedlog o ETS sustavu počevši od 2021. sastavni je dio novog okvira predloženog od strane Komisije o klimatskim promjena i energetici za 2030., o kojem EGSO izrađuje zasebno mišljenje, te, između ostalih, sadrži sljedeće elemente: smanjenje emisija stakleničkih plinova za 40 % u odnosu na 1990.; obvezujuće ciljeve na razini EU-a kojima se predviđa povećanje udjela obnovljivih energija na barem 27 %; ambicioznije politike na području energetske učinkovitosti; novi sustav upravljanja (governance); te niz novih pokazatelja za dostizanje konkurentnog i sigurnog energetskog sustava.

4. Opće napomene

4.1 Odbor je uvijek bio „za češće pribjegavanje prodaji emisijskih jedinica na dražbi. Ta mogućnost je u potpunosti u skladu s načelom 'onečišćivač plaća', njome se izbjegava neočekivana dobit (windfall profits), nude poticaji i dolazi do sredstava koja se mogu uložiti u postrojenja i proizvode s niskim udjelom ugljika, podupirući na taj način inovacije”⁽²⁾.

4.2 EGSO smatra da je od ključne važnosti zadržati snažan ETS sustav kao temelja klimatske i energetske politike EU-a. Djelovanje takvog sustava ne bi trebalo dovesti do propadanja proizvođačkog sektora i odljeva ulaganja. To je moguće uz pomoć reformiranog sustava upravljanja tržištem ugljika, koji može poslužiti kao učinkovit instrument za smanjenje emisija industrije i ostalih relevantnih sektora, te promicanjem ulaganja u tehnologije s niskim emisijama ugljika, konkurentnim na svjetskoj razini.

4.3 Mjere koje su sada na snazi za pružanje podrške industriji u okviru ETS sustava EU-a uvelike će se ukinuti do 2021., a besplatna će se dodjela u cijelosti ukinuti 2027. Novi cilj povezan sa smanjenjem CO₂ za ETS sektore EU-a za 2030. mogao bi dovesti do dodatnih troškova za industriju u EU-u.

4.4 Sve dok se putem međunarodnog globalnog sporazuma na području klimatskih promjena ne uspostave jednaki uvjeti za europsku industriju na svjetskoj razini, ETS EU-a trebalo bi ponovno osmisliti na način da pruža potpunu nadoknadu za izravne i neizravne troškove smanjenja emisija ugljika, koji za sektore izložene globalnoj konkurenciji proizlaze iz klimatske politike EU-a. Takav pristup u skladu je sa zaključcima Europskog vijeća od 21. ožujka 2014. u kojima se poziva da se za razdoblje 2020. – 2030. razviju mjere za sprečavanje mogućeg istjecanja ugljičnog dioksida i ide prema sigurnosti dugoročnog planiranja za ulaganje u industriju kako bi se osigurala konkurentnost energetske zahtjevnih industrija.

⁽²⁾ SL C 27 od 3.2.2009., str. 66.

4.5 U svojem mišljenju o mapi puta za gospodarstvo s niskim emisijama CO₂ u 2050 ⁽³⁾, EGSO je predložio Komisiji da predstavi novi, sveobuhvatni paket mjera za poticanje ogromnih novih ulaganja potrebnih za ispunjavanje ovih novih ciljeva koji bi trebao predvidjeti mjere za jačanje sustava trgovanja emisijama (ETS) kao instrumenta putem kojeg se mogu optimizirati troškovi i koji se može koristiti u odlučivanju o ulaganjima, kao i dodatne mjere usmjerene prema: promicanju energetske učinkovitosti u svim sektorima; podizanju svijesti potrošača da iskoriste svoju kupovnu moć i prednost daju robi i uslugama niskih emisija ugljika; podržati ulaganja u potrebnu infrastrukturu; poticati osposobljavanje i razvoj kapaciteta u ključnim sektorima.

4.6 Odbor smatra da među strategijama i politikama EU-a na područjima zaštite okoliša, klime, energetike i industrijskog razvoja također treba postojati bolja usklađenost za postizanje pozitivnih sinergija. Smatrati vrijednost emisijske jedinice CO₂ na ETS tržištu jedinim „troškom ugljika”, a da se pritom u obzir ne uzmu troškovi povezani s ostalim instrumentima poput davanja potpore obnovljivim energijama ili politike energetske učinkovitosti, moglo bi se pokazati ograničavajućim i nepotpunim te u konačnici dovesti do pogrešnih zaključaka ⁽⁴⁾.

4.7 EGSO podupire zaključke Europskog vijeća iz proljeća 2014. o potrebama industrije na svim njezinim područjima, od energetike, konkurentnosti i trgovine do osposobljavanja, a posebice podržava načelo prema kojem se industrijska konkurentnost treba „sagledati u vezi s dosljednom europskom energetsom i klimatskom politikom, uključujući kroz rješavanje pitanja visokih energetske troškova, osobito za industrije s velikom potrošnjom energije”.

4.8 ETS sustav bi trebao pružiti zajednički regulatorni okvir za energetske sektor i sektore s visokom potrošnjom energije koji se bore s gubitkom konkurentnosti, zajedno s popratnim mjerama za praćenje istjecanja ugljičnog dioksida i ubrzanje postizanja dodatnih poboljšanja u sektorima koji nisu obuhvaćeni ETS-om, a na koje otpada više od polovice trenutnih emisija CO₂ u EU-u, posebice u sektorima poput građevinskog i prometnog, koji imaju visok potencijal za energetske učinkovitost.

4.9 EGSO zahtijeva da reforma ETS sustava bude popraćena snažnim mjerama potpore za gospodarski oporavak putem ulaganja u sektore velikog potencijala kao što su infrastruktura, zeleno gospodarstvo te strateški sektori za industriju poput istraživanja i inovacija, a posebice u prerađivački sektor te malo i srednje poduzetništvo.

4.10 EGSO je uvjeren da bi ETS sustav mogao biti učinkovit tržišni instrument za postizanje smanjenja emisija stakleničkih plinova na ekonomski učinkovit način, dokle god je sposoban jamčiti veću stabilnost. To je moguće postići ograničavanjem diskrecijskih intervencija i omogućavanjem fleksibilnosti, prema unaprijed određenim pravilima i na temelju kriterija transparentnosti, predvidljivosti i jednostavnosti, čime će se tržišnim subjektima omogućiti da očekivane prilagodbe na strani ponude ugrade u svoje ponašanje.

4.11 Kako bi ETS sustav bio učinkovit, potrebno je:

- ograničiti troškove prijelaza;
- pružiti predvidljive perspektive za ulaganja;
- omogućiti sigurnost stabilnih ciljeva u dugoročnom razdoblju;
- koristiti prihode od dražbi emisijskih jedinica za podršku ⁽⁵⁾ poduzećima tijekom prelaska na privredu s niskim udjelom CO₂ te u razvoju i primjeni čistih tehnologija.

4.12 Počevši od razdoblja 2020. – 2030. uloga ETS sustava trebala bi doprinijeti smanjenju ugljika na ekonomski učinkovit način u relevantnim postrojenjima i sektorima, kako ulaganjem u tehnologije s niskim udjelom ugljika, tako i korištenjem obnovljivih izvora energije te čvrstom opredijeljenošću za energetske učinkovitost.

⁽³⁾ SL C 376 od 22.12.2011., str. 110.

⁽⁴⁾ SL C 226, od 16.7.2014, str. 1.

⁽⁵⁾ Vidi: „Comparative Study of Different Measures Funded through the Use of Economic Environmental Instruments” (EESC 2012).

- 4.13 Tržišna cijena ETS emisijskih jedinica mora i dalje biti dobro mjerilo za ulaganja s ciljem smanjenja emisija.
- 4.14 U budućem ETS sustavu treba zadržati mogućnost pristupa međunarodnim kompenzacijama, s obzirom da su vjerodostojna sredstva za učinkovito smanjenje emisija, koristeći priliku za stvaranje svjetskog tržišta ugljika.
- 4.15 Poboljšani i prošireni mehanizam čistog razvoja (Clean Development Mechanism, CDM) treba zadržati te treba na odgovarajući način pružiti podršku vezama između europskog ETS sustava i novih sustava koji niču u drugim dijelovima svijeta.
- 4.16 EGSO smatra da je za EU neophodno da uloži sve moguće napore za stvaranje istinskog međunarodnog tržišta ugljika, otvorenog za sve velike partnere na svjetskoj razini, na način da se proširi uporaba učinkovitih mehanizama trgovanja emisijama.
- 4.17 Nove mehanizme treba brzo razviti i staviti ih na raspolaganje vladama za dobrovoljno korištenje, u skladu s njihovim nacionalnim potrebama: takvi mehanizmi trebaju se osmisliti na način da se, što je više moguće, izbjegne narušavanje tržišnog natjecanja među regijama za dobra koja se razmjenjuju na svjetskom tržištu.
- 4.18 Sustav trgovanja emisijama zapravo se preklapa s ostalim europskim i nacionalnim politikama kao što su politika davanja potpore obnovljivim energijama ili politike energetske učinkovitosti, čime se stvaraju neravnoteže i neučinkovitosti na tržištu: reviziju sustava stoga treba pobliže sagledati zajedno s ostalom regulativom koja utječe na emisije stakleničkih plinova i cijenu energije za industrijsku uporabu.
- 4.19 Jednostrani odabiri dovode do povećanja troškova vezanih uz CO₂ (prije svega troškova energije) za poduzeća i mogu potkopati konkurentnost strateških proizvođačkih sektora, bez da postignu konkretan napredak u pogledu klime: u tom su kontekstu nedavna istraživanja pokazala ⁽⁶⁾ da je smanjenje emisija postignuto u EU-u i više nego nadoknađeno povećanjem emisija „ugrađenih” u proizvode uvezene u EU.
- 4.20 Prema mišljenju EGSO-a, iako je izuzetno važno u 2015. postići globalni sporazum o klimatskim promjenama koji će obuhvaćati zemlje u najvećoj mjeri odgovorne za emisije, ipak putem korištenja Obzora 2020. i usklađenosti nacionalnih ulaganja treba nastaviti pravcem tehnoloških inovacija i time zadržati konkurentnost industrije u Europi, kao i potaknuti nova i bolja industrijska središta.
- 4.20.1 Kako bi se postigao ovaj cilj, potrebno je uspostaviti detaljan i usklađen okvir aktivnosti koje treba poduzeti s ciljem uspostave industrijskog sustava koji će biti konkurentan i održiv na svjetskoj razini: EGSO stoga od Komisije, Europskog parlamenta i Vijeća traži da definiraju takav okvir, u skladu s milenijskim ciljevima održivog razvoja naznačenim u UN-ovom Programu za razdoblje nakon 2015.
- 4.21 Odbor ponovno ističe da je potrebno „uzeti u obzir da je Europski sustav trgovanja emisijama podložan svjetskim gospodarskim silama. Jasno je da će usvajanje (ili neuspjelo usvajanje) klimatske politike na svjetskoj razini odlučiti budućnost Europskog sustava trgovanja emisijama, da će rezultat pregovora 2015. biti odlučujući te da se korjenite popravne mjere koje Europski sustav trgovanja emisijama zahtijeva ne mogu poduzeti bez jasnijih globalnih politika ⁽⁷⁾.”
- 4.22 EGSO naglašava da procjena učinka okvira do 2030. pokazuje da „se mjerama za smanjenje emisija ugljika može postići povećanje zaposlenosti, ako se prihvati od dražbi ponovno upotrebe i utvrđivanje cijena ugljika proširi na sve sektore” ⁽⁸⁾, kao i da su pozitivni učinci na smanjenje emisija i na kvalitetu zraka značajni, te stoga traži da se ove činjenice uvažavaju u okviru međunarodnih sporazuma.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽⁶⁾ Glen P. Peters, Jan C. Minx, Christopher L. Weber i Ottmar Edenhofer (2010.) „Growth in Emission Transfers via International Trade from 1990 to 2008”, PNAS; A. Brinkley, S. Less, „Carbon Omissions”, Policy Exchange, istraživački rad (2010.).

⁽⁷⁾ SL C 341 od 22.11.2013., str. 82.

⁽⁸⁾ Vidjeti: SWD (2014) 18 final. Kratki sažetak procjene učinka, 22.1.2014.

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Vijeću i Europskom parlamentu o strategiji EU-a za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore”

COM(2014) 64 završna verzija

(2014/C 424/08)

Izvjestitelj: **Antonio POLICA**

Dana 7. ožujka 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Vijeću i Europskom parlamentu o strategiji EU-a za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore

COM(2014) 64 final.

Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 22. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 5. lipnja), sa 167 glasova za, 1 protiv i 2 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO uviđa da je nedavni porast u krijumčarenju divlje faune i flore nova prijetnja Europskoj uniji s gospodarskog, ekološkog i socijalnog stajališta kao i sa stajališta zaštite javnog zdravlja i autohtonih životinjskih i biljnih vrsta. EGSO stoga podržava inicijativu Parlamenta i Komisije da razviju sveobuhvatnu i koordiniranu strategiju za učinkovitije suzbijanje tog kaznenog djela.

1.2 EGSO smatra da se ta strategija mora osnivati na poštivanju, jačanju i usklađivanju postojećih relevantnih međunarodnih sporazuma (osobito CITES-a)⁽¹⁾, zakona, pravila, politika i instrumenata te da mora ostvariti bolju integraciju svih zainteresiranih sektora – zaštita okoliša, carinski nadzor, sudski sustav, borba za suzbijanje organiziranog kriminala itd. – kao i učinkovitiju suradnju između zemalja porijekla, tranzita i odredišta divlje faune i flore.

1.3 Odbor vjeruje da će ojačana koordinacija moći biti učinkovita samo ako je podržava odgovarajući i jednoobrazni sustav obrazovanja i podizanja svijesti svih tijela vlasti koja su uključena u borbu za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore na razini EU-a i država članica.

1.4 EGSO smatra da je uloga civilnog društva od temeljne važnosti u borbi za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore, kako u zemljama porijekla tako i u zemljama odredištima. Odbor osobito važnim smatra aktivno i svjesno uključivanje potrošača i privatnog sektora te podržava uvođenje sustava označavanja i sljedivosti.

1.5 Odbor vjeruje da je stanovništvu trećih zemalja koje se bave krijumčarenjem neophodno ponuditi nove i bolje mogućnosti održivog razvoja i zapošljavanja.

1.6 Krijumčarenje divlje faune i flore, s obzirom na profitabilnost i nizak rizik od pravnih sankcija, privlačno je međunarodnom organiziranom kriminalu. U pogledu potencijala za zaradu, ova vrsta kriminala usporediva je s trgovinom ljudima, oružjem i drogom; međutim, dodijeljen mu je značajno niži prioritet i znatno manja sredstva za njegovo obuzdavanje. Nadalje, sankcije koje se primjenjuju su neujednačene, čime se daje poticaj za preseljenje nezakonitih aktivnosti u zemlje gdje su kazne manje oštre ili gdje su nadležna tijela manje učinkovita.

1.7 EGSO stoga naglašava potrebu da se krijumčarenje divlje faune i flore uvrsti među kaznena djela koja potpadaju pod mjere protiv pranja novca i korupcije te podržava uvođenje doista učinkovitih sankcija koje su proporcionalne kaznenom djelu i odvraćaju od njega, kao što je maksimalna zatvorska kazna od najmanje četiri godine.

⁽¹⁾ Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka (1973.).

2. Uvod

2.1 Kontekst: podaci o krijumčarenju divlje faune i flore

2.1.1 Krijumčarenje divlje faune i flore jedan je od najtežih oblika organiziranog kriminala kao i trgovina ljudima te krijumčarenje droge i oružja ⁽²⁾.

2.1.2 Krivolov je 2013. godine toliko porastao da je poništio utjecaj oporavka ugroženih vrsta poput slonova, tigrova i nosoroga ostvarenog u tri prethodna desetljeća, što predstavlja stvarnu prijetnju očuvanju biološke raznolikosti i održivom razvoju.

2.1.3 Nezakonita sječa stabala predstavlja do 30 % svjetske trgovine drvnom građom i odgovorna je za više od 50 % krčenja tropskih šuma u srednjoj Africi, Amazoniji i jugoistočnoj Aziji, čime se autohtonom stanovništvu uskraćuju značajne mogućnosti održivog razvoja.

2.1.4 Procjenjuje se da nezakonit ribolov dostiže količinu jednaku 19 % prijavljene vrijednosti ulova.

2.1.5 Razmjer nezakonite trgovine uvjetovan je rastućom potražnjom za proizvodima povezanim s divljom faunom, poput bjelokosti, rogova nosoroga i tigrovih kosti, posebice u nekim azijskim državama (primjerice u Kini i Vijetnamu).

2.1.6 EU je jedno od glavnih odredišta za proizvode od divlje faune i flore ⁽³⁾ nezakonitog porijekla, kao i ključno raskršće tijekova krijumčarenja iz Afrike, Latinske Amerike i Azije.

2.2 Izravne i neizravne posljedice krijumčarenja divlje faune i flore

2.2.1 Krijumčarenje divlje faune i flore jedan je od glavnih uzroka gubitka biološke raznolikosti u svijetu: svake godine stotine milijuna rijetkih vrsta životinja i biljaka otpremaju se iz njihovog prirodnog staništa i prodaju na nezakonitim tržištima.

2.2.2 Nezakonita sječa drva uzrokuje krčenje najvažnijih šumskih područja na planetu, gubitak biološke raznolikosti, jačanje efekta staklenika kao i borbu za kontrolu teritorija i resursa te gubitak gospodarske moći autohtonih zajednica.

2.2.3 Nezakonit ribolov izaziva osiromašenje ribljeg fonda, uništava morsko stanište, uzrokuje poremećaje u tržišnom natjecanju i slabi priobalne zajednice, osobito u zemljama u razvoju.

2.2.4 Ugroženost opstanka divlje faune i flore povećana je nizom drugih čimbenika kao što su neodrživa obrada zemlje, klimatske promjene, pretjerano iskorištavanje ljekovitog bilja i masovni turizam, osobito „lovački” i „grabežni” turizam.

2.2.5 Globalizirana potrošnja mogla bi izvršiti snažan ekološki pritisak na biološku raznolikost i uzrokovati narušavanje ekosustava i smanjenje mogućnosti opstanka autohtonih vrsta ⁽⁴⁾.

2.2.6 Krijumčarenje divlje faune i flore predstavlja prijetnju javnom zdravlju i autohtonim vrstama životinja i biljaka. Životinjske vrste koje nezakonito prolaze kroz teritorije država članica Europske unije ne prolaze kroz inspekciju nadležnih veterinarskih službi, što može uzrokovati širenje bolesti posebice u odnosu na uzgojene zootehničke vrste. Izbjegavanje odgovarajuće fitosanitarne inspekcije izlaže autohtone vrste bilja, u uzgoju i u prirodi, značajnim rizicima zaraze novim uzročnicima bolesti. Osim toga, procjenjuje se da je 75 % novih zaraznih bolesti životinjskog porijekla te da uglavnom potječu iz divljih vrsta. Krijumčarenje tih vrsta povećava rizik epidemija na svjetskoj razini, poput ptičje gripe H5N1 i SARS-a ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Rezolucija koju je usvojila Komisija UN-a za sprečavanje kriminala i kazneno pravosuđe i podržalo Gospodarsko i socijalno vijeće UN-a.

⁽³⁾ Posljednjih godina došlo je do porasta nezakonite trgovine nekim rijetkim vrstama, primjerice pticama, koraljima, ribama i kornjačama, čak i unutar država EU-a.

⁽⁴⁾ Primjerice, sve veća potražnja za kašmirom uzrokovala je u Aziji povećan uzgoj pitomih vrsta oduzimajući time sve više teritorija divljim vrstama biljoždera (antilopama, divljim konjima, magarcima) koji su osnova prehrambenog lanca velikih autohtonih mesoždera (na primjer vuka i snježnog leoparda); istraživanje „Globalizacija tržišta kašmira i nestajanje velikih sisavaca u srednjoj Aziji” objavljeno u časopisu „Conservation Biology”.

⁽⁵⁾ Izvor: Izvještaj Svjetskog fonda za zaštitu prirode (WWF-a)
– http://awsassets.panda.org/downloads/wwffightingillicitwildlifetrafficking_french_lr.pdf

2.3 Upućivanje na norme i standarde

2.3.1 Konvencija iz Washingtona (CITES) iz 1973. godine uređuje trgovinu u pogledu izvoza, ponovnog izvoza, uvoza, tranzita i pretovara ili zatočenja iz bilo kojeg razloga bilo koje vrste životinje ili biljke čiji je opstanak ugrožen. Konvencija ima za cilj očuvanje i održivo iskorištavanje životinjskih i biljnih vrsta na globalnoj razini.

2.3.2 U Rezoluciji od 26. travnja 2013. Komisija UN-a za sprječavanje kriminala i kazneno pravosuđe definirala je krijumčarenje divlje faune i flore kao težak oblik organiziranog kriminala koji provode kriminalne skupine organizirane na međunarodnoj razini.

2.3.3 Činjenica da neke paravojne skupine koriste krijumčarenje divlje faune i flore za financiranje svojih aktivnosti potaknula je glavnog tajnika UN-a (Izvješće S/2013/297) i Vijeće sigurnosti UN-a (Rezolucija 2013/2121) da utvrde da su krivolov i krijumčarenje divlje faune i flore čimbenici nestabilnosti u podsaharskoj Africi te da ugrožavaju mir i sigurnost. Uz to, u siječnju 2014. Vijeće sigurnosti je po prvi put usvojilo sankcije protiv osoba uključenih u krijumčarenje divlje faune i flore u Demokratskoj Republici Kongo i u Srednjoafričkoj Republici.

2.3.4 U lipnju 2013. čelnici skupine G8 usvojili su mjere za suzbijanje krijumčarenja zaštićene ili ugrožene faune i flore te za političku i gospodarsku potporu za lokalni i međunarodni nadzor granica kako bi se suočili s problemom korupcije i prekograničnog organiziranog kriminala.

2.3.5 Rezolucijom (2013/2747(INI)) od 15. siječnja 2014., Europski parlament zatražio je od Komisije da izradi plan djelovanja EU-a čiji bi cilj bio suzbijanje nezakonite trgovine divljom faunom i florom te da jasnim rokovima i ciljevima odredi strategiju intervencije kako unutar teritorija država članica tako i na međunarodnoj razini.

2.3.6 Deklaracija⁽⁶⁾ iz Londona iz veljače 2014. utvrdila je nove i ambicioznije ciljeve u borbi protiv krijumčarenja divlje faune i flore među kojima je i promjena postojećih zakona kako bi krivolov i krijumčarenje divlje faune i flore postali „teška kaznena djela”, kao i susprezanje od korištenja vrsta kojima je ugrožen opstanak, jačanje prekogranične suradnje i usklađivanje mreža za borbu protiv krijumčarenja divlje faune i flore⁽⁷⁾.

2.3.7 Deklaracija sa sastanka na vrhu EU-Afrika održanog 2. i 3. travnja 2014. predviđa plan za poduzimanje zajedničkih aktivnosti u borbi protiv organiziranog kriminala, uključujući i krijumčarenje divlje faune i flore.

3. Odgovori na zahtjeve sa savjetovanja

3.1 Je li postojeći politički i zakonodavni okvir EU-a dostatan za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore?

3.1.1 EGSO smatra da postojeći zakonski okvir na snazi u državama članicama EU-a još nije dostatan za učinkovito suzbijanje ekoloških zločina, također i zbog nedovoljne strogosti predviđenih kazni.

3.2 Treba li EU unaprijediti svoj pristup krijumčarenju divlje faune i flore izradom novog akcijskog plana EU-a, kako je to zatražio Europski parlament?

3.2.1 U trenutnom međunarodnom okružju potrebna je izrada zakona koji će obvezivati države članice i uspostaviti jednoobrazne kriterije učinkovite inspekcije i praćenja, također uz pomoć koordinacije s posebnim standardima pravne zaštite faune i flore u prirodnom staništu.

3.2.2 EGSO podržava usvajanje plana djelovanja sličnog onima koji su već usvojeni u borbi protiv drugih vidova organiziranog kriminala, poput krijumčarenja oružja ili trgovine ljudima.

⁽⁶⁾ Potpisali su je predsjednici država, ministri i predstavnici 46 zemalja na Konferenciji o nezakonitoj trgovini divljom florom i faunom (12. i 13. veljače 2014.).

⁽⁷⁾ Mreže za borbu protiv krijumčarenja divlje faune i flore (wildlife enforcement networks) su regionalne međuvladine inicijative čiji je cilj razmjena informacija i dobrih praksi u vezi s tom temom: http://www.cites.org/eng/news/pr/2013/20130307_wen.php

3.3 Na koji bi način EU mogao poboljšati politički angažman na svim razinama za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore? Koji bi diplomatski alati bili najbolji za jamčenje usklađenosti različitih međunarodnih inicijativa?

3.3.1 EGSO pozdravlja povećano diplomatsko angažiranje zemalja koje su na neki način povezane s krijumčarenjem divlje faune i flore (uglavnom zemlje porijekla, tranzita i odredišta), koje je dovelo do nedavnog potpisivanja zajedničkih namjera za poduzimanje odlučnih i hitnih koraka za iskorjenjivanje potražnje i ponude proizvoda ⁽⁸⁾ od ugroženih vrsta. Odbor se nada da će međunarodna zajednica usvojiti djelovanje koje će moći suzbiti nezakonito tržište, osigurati primjenu zajedničkog i sigurnog zakonskog okvira te poticati održivo upravljanje prirodnim resursima uz uključivanje lokalnih zajednica.

3.3.2 EGSO potiče EU na promicanje strategije međunarodne borbe protiv krijumčarenja divlje faune i flore na temelju preoblikovanja ciljeva iz plana UN-a za razdoblje nakon 2015.

3.4 Na koje se alate na međunarodnoj razini EU treba usredotočiti kako bi se unaprijedila provedba suzbijanja krijumčarenja divlje faune i flore i ojačalo upravljanje?

3.4.1 Odbor smatra da se nezakonita trgovina može učinkovitije pratiti, primijetiti i nadzirati na graničnim prijelazima uz pomoć koordinacije nacionalnih tijela vlasti koja djeluju na temelju jednoobraznih normi, modaliteta i ciljeva. Čini se korisnim da EU potiče djelovanje usmjereno prema olakšavanju sinergetske suradnje i raspodjele obavještajnih aktivnosti među nadležnim tijelima država članica upravo kako bi osigurao jednoobraznost aktivnosti i djelovanja, predviđajući i potporu za nove države partnere (primjerice privremeni paralelni rad).

3.4.2 Novi razvoj nezakonite trgovine obuhvaća i internetsku trgovinu koju je teško nadzirati i time se riskira da se oštete i oblici zakonite trgovine. EGSO sa zanimanjem prati neke dobre prakse poput memoranduma o razumijevanju potpisanog između talijanske policijske službe za šume i dva velika portala internetskih oglasa („eBay oglasi” i „Subito.it”) koji predviđa unošenje detaljnijih informacija za pomoć potrošačima kao i mogućnost da se odmah brišu unosi koje se smatra sumnjivim. Memorandum također predviđa nadzor unosa uz pomoć „filtera” koji omogućavaju objavljivanje samo onih oglasa koji osiguravaju sljedivost primjerka stavljenog na prodaju.

3.4.3 Prilikom sklapanja ugovora o slobodnoj razmjeni s trećim zemljama, međunarodno sudjelovanje ne može zanemariti pozivanje na poštivanje multilateralnih sporazuma na području ekologije i trgovine u sektorima šumarstva i ribarstva. Smatra se da je od temeljne važnosti ostvarivanje ciljeva CITES-a u pogledu međunarodne trgovine divljom faunom i florom, po kojima potpisnici poduzimaju konkretne korake za suzbijanje krijumčarenja i trgovine nekim vrstama kojima je ugrožen opstanak.

3.4.4 Autoritet subjekata koji sudjeluju u Međunarodnom konzorciju za borbu protiv kriminala povezanog s divljom faunom i florom (ICCCWC ⁽⁹⁾), među kojima su CITES, Interpol, Ured UN-a za droge i kriminal (UNODC), Svjetska carinska organizacija i Svjetska banka, može osigurati učinkovitost aktivnosti usmjerenih prema poboljšanju sposobnosti primjene zakonodavstva i poštivanja odredbi sporazuma kojima se kontrolira trgovina divljom florom i faunom. Smatra se da djelovanje Konzorcija treba upotrijebiti najbolje europske profesionalne vještine za informativne aktivnosti, potporu nacionalnim tijelima kao i za terensku obuku osoblja koje provodi nadzor.

3.4.5 Stvaranje i jačanje pravnih država u zemljama porijekla divljih vrsta, uz borbu za suzbijanje korupcije, predstavljaju temeljni uvjet za iskorjenjivanje trgovine divljom faunom i florom. S tim u vidu EGSO podržava izravno uključivanje EU-a, i na financijski način, kako bi se potaknulo stvaranje skupine tužitelja i sudaca povezanih s aktivnostima podizanja svijesti lokalnih tijela vlasti.

⁽⁸⁾ Deklaracija iz Londona od 14. veljače 2014.

⁽⁹⁾ International Consortium on Combating Wildlife Crime.

3.5 *Koji su najprikladniji instrumenti djelovanja EU-a u pogledu rješavanja međunarodne potražnje i potražnje unutar EU-a za nezakonitim proizvodima od divlje faune i flore? Koji bi ulogu u tome mogli imati civilno društvo i privatni sektor?*

3.5.1 Uspjeh borbe protiv nezakonite trgovine divljom faunom i florom zahtijeva dvodijelan pristup koji će uvjetovati smanjenje ponude uz pomoć strategija odvratanja i suzbijanja prijevare, kao i smanjenu potražnju. EGSO smatra da je aktivno i svjesno sudjelovanje privatnog sektora i potrošača od temeljne važnosti kako bi se to postiglo.

3.5.2 Kao što je to navedeno u Deklaraciji iz Londona, EGSO podržava potrebu za uvođenjem posebnih mjera kako bi se osiguralo da privatni sektor djeluje na odgovoran način te poziva na uvođenje sustava obilježavanja i sljedivosti koji jamči zakonitost i održivost (gospodarsku, ekološku te u interesu lokalnih zajednica) trgovine divljim vrstama. S tim u vidu može se ugledati na već postojeće sustave specijalizirane za trgovinu kavijarom i tropskim drvom⁽¹⁰⁾,

3.5.3 EGSO smatra jednako važnom potrebu za obavješćavanjem i osvješćivanjem civilnog društva i potrošača o golemoj ekološkoj šteti koju nanosi nezakonita trgovina i njezin utjecaj na buduće generacije. EGSO ponovo ističe svoju spremnost da podrži inicijative koje će EU htjeti poduzeti u tom pogledu kako u ustanovama (školama, muzejima itd.) tako i putem mreža, konferencija, videa, dokumentaraca – unutar i izvan Unije – koristeći se mrežom gospodarskih i socijalnih dionika EU-a i Afrike koju je Odbor razvio.

3.6 *Na koji način EU može najbolje pridonijeti rješavanju utjecaja krijumčarenja divlje faune i flore na mir i sigurnost?*

3.6.1 EGSO smatra da, u vezi s tim, posebnu pažnju treba pridati primjercima vrsta koje, zbog svoje visoke vrijednosti, privlače pozornost organiziranog kriminala što ugrožava međunarodnu sigurnost, pa i svjetski mir. U tom smislu treba osigurati poduzimanje odgovarajućih koraka na europskoj i globalnoj razini kroz suradnju s Europolom, Interpolom te drugim organizacijama i forumima, kao i s ključnim državama pogođenima tim problemom.

3.6.2 EGSO ne umanjuje ocjene da su nedavne epidemije na svjetskoj razini, poput ptičje gripe H5N1 i SARS-a, neizravna posljedica krijumčarenja divlje faune i flore. Stoga već napomenuti sustavi obilježavanja i sljedivosti, zajedno s odgovarajućim mehanizmom veterinarskih i fitosanitarnih inspekcija, mogu doprinijeti suzbijanju njihovog izbijanja i širenja na svjetskoj razini.

3.7 *Na koji se način instrumentima EU-a za suradnju može bolje pridonijeti jačanju kapaciteta zemalja u razvoju za očuvanje divlje faune i flore te mjerama suzbijanja krijumčarenja divlje faune i flore?*

3.7.1 Inicijative međunarodne suradnje u najširem kontekstu trgovinskih ugovora i/ili ugovora o partnerstvu s trećim zemljama mogu biti odlučni instrument za iskorjenjivanje takve trgovine.

3.7.2 Nevladine organizacije mogu igrati ključnu ulogu u kampanjama podizanja svijesti i podrške politikama usmjerenim ka smanjenju ponude, djelujući kao poveznica između institucija i zainteresiranog stanovništva.

3.7.3 Odbor naglašava potrebu da se stanovništvu trećih zemalja koje se upušta u nezakonitu trgovinu divljim vrstama ponude nove i bolje mogućnosti za razvoj i održivu zaposlenost, uz pomoć pretvaranja nezakonitih aktivnosti u zakonite, poput primjerice odgovornog turizma⁽¹¹⁾.

3.8 *Koje bi se mjere mogle poduzeti u EU-u za poboljšanje podataka o kriminalu povezanom s divljom faunom i florom kako bi se osiguralo učinkovitije donošenje politika?*

3.8.1 EGSO smatra da prikupljanje, sistematizacija i analiza podataka o kriminalnim pojavama (banka podataka) koje provode međunarodna sigurnosna tijela (Europol, Interpol, UNODC) može pridonijeti boljem razumijevanju strategija organiziranog kriminala i spriječiti njegovo djelovanje.

⁽¹⁰⁾ U sklopu CITES-a postoji univerzalni sustav obilježavanja za identifikaciju kavijara koji je dopušteno uvoziti samo nakon pribavljanja odgovarajućih ovlaštenja od relevantnih tijela. U pogledu trgovine u sektoru šumarstva, pravila EU-a podržavaju cilj odvratanja od krijumčarenja tropskog drva uz pomoć potpore uvođenju nacionalnih sustava sljedivosti koja jača upravljanje u zemljama partnericama. Od ožujka 2013. godine EU zabranjuje uvoz drvene građe i proizvoda od drva iz bilo koje zemlje na svijetu ako su oni proizvod nezakonite sječe, i nalaže nacionalnim vlastima država članica da provjere i, ako je to potrebno, kazne trgovce drvnom građom sumnjivog porijekla.

⁽¹¹⁾ Odgovorni turizam je pristup koji osigurava kako očuvanje prirodnog okoliša u kojem se boravi tako i podržavanje lokalnog stanovništva kojem je neophodno jamčiti izvor dohotka. Osviješteni turizam, ili ekološki turizam, pomoći će mnogim zemljama da izađu iz siromaštva, mnogim obiteljima da prežive, a prirodi i životinjama da budu zaštićene i zbrinute.

3.8.2 U tom kontekstu TRAFFIC⁽¹²⁾ može imati ključnu ulogu u podizanju svijesti međunarodne zajednice i podršci širenju podataka i informacija o nezakonitoj trgovini među svim uključenim tijelima i dionicima.

3.9 *Koje bi mjere nadležna tijela za zaštitu okoliša, policija, carina i državna odvjetništva u državama članicama mogli poduzeti u cilju jačanja provedbe suzbijanja krijumčarenja divlje faune i flore te jačanja suradnje među tim tijelima? Kako bi se mogla podići svijest pravosudnih tijela?*

3.9.1 S obzirom da su ekološka kaznena djela usko povezana s korupcijom i tokom novca iz nezakonitih izvora, EGSO naglašava potrebu da se krijumčarenje divlje faune i flore uvrsti među kaznena djela koja potpadaju pod mjere za suzbijanje pranja novca i korupcije. EGSO stoga podržava primjenu smjernica koje opisuju upotrebu već postojećih financijskih instrumenata (primjerice *due diligence*) čiji je cilj učinkovitija sljedivost transakcija unutar EU-a i na međunarodnoj razini.

3.9.2 EGSO podržava uvođenje doista učinkovitih sankcija koje su proporcionalne kaznenom djelu i odvrćaju od njega osobito u pogledu suzbijanja krijumčarenja velikih razmjera koje provodi međunarodni organizirani kriminal. S tim u vidu, neophodno je da norme EU-a osiguraju da države članice uvedu krijumčarenje divlje faune i flore pod „teška kaznena djela” koja se kažnjavaju maksimalnom zatvorskom kaznom od najmanje četiri godine.

3.9.3 EGSO vjeruje da je od temeljne važnosti podići svijest svih tijela vlasti koja su uključena u borbu za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore pružajući odgovarajuću obuku kako osobama nadležnim za nadzor tako i relevantnim sudskim tijelima. Te aktivnosti morat će uvesti nove postupke usklađivanja između nacionalnih vlasti u EU-u te, kad je to moguće, uključiti i vlasti trećih država.

3.10 *Kako bi se postojeći instrumenti za suzbijanje organiziranog kriminala na razini EU-a i država članica mogli bolje iskoristiti za suzbijanje krijumčarenja divlje faune i flore? Koje bi se dodatne mjere trebale predvidjeti, npr. u pogledu sankcija? Kako tomu mogu pridonijeti EUROPOL i EUROJUST?*

Poželjno je da ova kaznena djela postanu prioritet Europolu uz stratešku koordinaciju policije država članica, kao što je navela Europska komisija, koja će omogućiti učinkovito gonjenje kako počinitelje kaznenih djela lova, odstranjivanja, zatočenja, trgovine i komercijalizacije zaštićene divlje faune i flore tako i onih koji se bave trgovinom i krijumčarenjem njihovih dijelova i proizvoda od njih.

Bruxelles, 5. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹²⁾ <http://www.traffic.org/>

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Zajedno prema konkurentnoj gradskoj mobilnosti s učinkovitim iskorištavanjem resursa

COM(2013) 913 final

(2014/C 424/09)

Izvjestitelj: **Edgardo Maria IOZIA**

Dana 7. ožujka 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, Europska komisija odlučila je savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija: Zajedno prema konkurentnoj gradskoj mobilnosti s učinkovitim iskorištavanjem resursa

COM(2013) 913 final

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 21. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor Mišljenje je usvojio na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja), sa 132 glasa za i 3 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor slaže se s Komunikacijom Komisije od 17. prosinca 2013. i smatra vrlo važnim nastaviti s programima potpore razvoju učinkovite i održive gradske mobilnosti kao što su Civitas, indeks energetske učinkovitosti (EEI) i drugi. Pomirenje ambicioznih projekata kao što je ovaj i ograničenosti financijskih sredstava na raspolaganju zahtijeva kritičan i pažljiv pregled mogućih rješenja za neodgodive inicijative na području održive mobilnosti.

1.2 EGSO smatra da je neophodno:

- usvojiti integrirane i usklađene realne planove podložne stalnom praćenju koji su usmjereni i na mobilnost osoba i na logistički lanac te se brinu o svim članovima društva, a osobito onima s ograničenom mobilnosti;
- vrednovati načelo supsidijarnosti po ugledu na Komisiju koja je mudro uspostavila ravnotežu među različitim razinama odgovornosti, osobito aktivnim uključivanjem država članica;
- potaknuti mobilizaciju financijskih sredstava, također i uključivanjem privatnog kapitala;
- uključiti građane, socijalne organizacije i organizacije civilnog društva kako bi plan za održivu mobilnost postao izazov za cijelu zajednicu;
- podržati razmjenu dobrih praksi uz pomoć sveobuhvatnog i jedinstvenog europskog portala;
- dati novi poticaj Sporazumu gradonačelnika;
- povećati financijske obveze EU-a i Europske investicijske banke, koje bi trebale voditi ostvarivanje projekta održive gradske mobilnosti na europskoj razini, a koji se tiče 70 % građana Unije;

- ojačati koordinaciju između javnih tijela vlasti i privatnika koji obavljaju dopunske usluge gradskog prijevoza koristeći se usklađenim i ciljanim pristupom;
- djelovati kako bi se ostvarila povezana logistika koja je usmjerena prema postizanju ciljeva „otpornih gradova” („*transition*” towns) u kojima se svi elementi međusobno podupiru u cilju poboljšanja uvjeta života i zdravlja građana;
- upravljati komplementarnošću javnog i privatnog otvarajući vrata tržišnoj konkurenciji pod uvjetom da se u potpunosti poštuju socijalna jamstva, kontrola cijena i ekološka održivost;
- utvrditi standardne smjernice za obilježja vozila javnog prijevoza te time stvoriti europsko tržište i, kad je to moguće, ostvariti ekonomiju razmjera s kupovnim središtima.

1.3 EGSO se slaže sa strateškom ulogom koju gradska mobilnost ima u prijelazu prema pametnim gradovima po mjeri čovjeka koji su se u stanju odazvati ekološkim izazovima i prilagoditi se novim okruženjima te naglašava stalnu potrebu za uklanjanjem sektorizacije koja i danas često obilježava politike prijevoza.

1.4 Postupci koji će se provesti morat će na odgovarajući način uzeti u obzir potrebu za ravnotežom između socijalnog, gospodarskog i ekološkog aspekta, tri osovine održivosti razvoja.

1.5 EGSO se ne protivi mjerama koje uvode konkurenciju i tržište gradskog prijevoza pod uvjetom da se zaštite prava radnika i njihova radna mjesta, jamstva održavanja razvedene mreže i stvarno poboljšanje usluga i cijena. Morat će se provoditi stalan nadzor kako bi se provjerilo da se uvjeti ugovora strogo poštuju.

1.6 EGSO smatra da se učinkovita, djelotvorna i održiva prometna politika osniva na:

na razini Europe

- pretvaranju planova za održivu mobilnost u veliko iskustvo na razini EU-a koje uključuje gradove u inicijative na terenu kako bi se uvjerilo građane da je potrebno promijeniti čak i ukorijenjene navike;
- davanju novog značajnog poticaja Sporazumu gradonačelnika u pogledu energetske učinkovitosti, što uključuje i učinkovitost gradske mobilnosti;
- financiranju neophodnih inicijativa kroz mobilizaciju europskih resursa poput strukturnih fondova, Obzora 2020. u dijelu koji se odnosi na istraživanje i inovacije u sektoru;
- fondovima Europske investicijske banke uz porezne olakšice i razvoju javno-privatnog partnerstva gdje je to moguće za ostvarivanje i upravljanje velikim urbanističkim infrastrukturama;

na nacionalnoj razini

- poticanju na upotrebu učinkovitijih i manje onečišćujućih prijevoznih sredstava i korištenju novih tehnologija;
- osiguravanju istinskog prava na održivu mobilnost, osobito građana s invaliditetom;

na regionalnoj razini

- intermodalnosti;
- razvoju centara za rad na daljinu;

- zajedničkim obrazovnim politikama za javne službenike i osoblje koje radi u sektoru u cilju razvijanja jedinstvene stručnosti i strategija;
- ciljanim i održivim propisima za pristup središnjim gradskim područjima;
- usklađivanju s područjima koja okružuju velika gradska središta u cilju ostvarivanja zajedničkih strategija;
- uključivanju građana u potragu za najboljim rješenjima;
- neprestanom praćenju postignutih rezultata te odgovarajućim i brzim promjenama neučinkovitih mjera;
- obrazovanju za odgovorno korištenje javnih i privatnih prijevoznih sredstava;
- razvoju suradnje među poduzećima u cilju koordinacije prijevoza do i iz proizvodnih pogona i obrtničkih centara;
- uključivanju ciljnih skupina, odnosno skupina koje imaju slične potrebe, kako bi se zajednički ocijenila obilježja usluga usmjerenih na zadovoljavanje određenih potreba.

1.7 EGSO naglašava važnost bliskije suradnje između nadležnih javnih tijela i građana, i ponavlja ono što je napisala Komisija u akcijskom planu o gradskoj mobilnosti ⁽¹⁾ s posebnim naglaskom na potrebe u pogledu mobilnosti ugroženih skupina poput starijih osoba, skupina s niskim osobnim dohotkom i osoba s invaliditetom, koje zahtijevaju posebne politike.

1.8 EGSO smatra da je Komisija trebala snažnije naglasiti te aspekte koji predstavljaju neprihvatljivu diskriminaciju. Komisija bi trebala preuzeti obavezu da u državama članicama nadzire da je ovo temeljno europsko pravo, pravo na mobilnost, osigurano svim građanima bez diskriminacije.

1.9 Odbor zahtijeva da se otvori pitanje siromaštva u mobilnosti, te da ga se riješi, kao što je to Unija učinila u slučaju energetske siromaštva i na drugim područjima; države članice moraju osigurati mjere kako bi zaštitile najugroženije i najsiromašnije društvene kategorije. Pravo na mobilnost je pravo svih ljudi i ono se ne može ograničiti samo na dobrostojeće građane.

1.10 EGSO ističe potencijal gradske logistike kao element za poboljšanje učinkovitosti i održivosti. Logistici bi se stoga trebala posvetiti odgovarajuća pažnja prilikom urbanističkog planiranja i u projektima suradnje. EGSO pozdravlja inicijative koje Komisija planira na ovom području.

1.11 EGSO poziva Komisiju da okupi u jednom instrumentu sve inicijative i politike na području gradske mobilnosti. Postoji najmanje pet portala koji se bave tim pitanjem, čime se uzrokuje raspršivanje resursa i smanjena učinkovitost.

1.12 Potrebno je da Europa i države članice razviju zajedničku, integriranu politiku u kojoj dijele ambicioznu viziju. Potrebno je obrazovati građane kako bi se usmjerili na alternativna prijevozna sredstva koja manje onečišćuju. Obrazovanje je prvi korak prema promjeni: otkriti ljepotu šetnje po gradu, koristiti se biciklom za odlazak na posao ili izlazak s prijateljima. Javna tijela trebala bi poticati taj vid održive mobilnosti uz pomoć kulturnih inicijativa, osnivajući staze povijesti ili arhitekture u gradskim središtima, organizirajući razgledavanja s vodičem, podržavajući organizaciju biciklističkih izleta koji su privlačni zbog živahnosti i potiču i druge da to rade.

1.13 Gradovi današnjice doživjet će u nadolazećim desetljećima značajne promjene u arhitektonskim i urbanističkim planovima. EGSO preporuča širenje svih dostupnih mjera. Zahvaljujući informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, urbanističkim inovacijama i lokalnim inicijativama moguće je poboljšati mobilnost i novim generacijama osigurati gradove ugodnije za život.

1.14 EGSO preporuča da se na odgovarajući način uzme u obzir potreba da se mreža gradskog prijevoza razvije na nepristran i jednolik način kako bi se izbjeglo stvaranje modernih geta u gradovima u kojima su osobe koje žive u loše povezanim ili nepovezanim dijelovima grada prisiljene živjeti u izolaciji.

⁽¹⁾ COM(2009) 490 final/2.

1.15 Neophodno je razviti snažnu i usklađenu koordinaciju između svih odlučujućih javnih i privatnih tijela na svim razinama. Planovi za održivu gradsku mobilnost, u skladu s ciljevima u pogledu klime, okoliša i energije, zdravstvene skrbi, uštede vremena i energije te snažnog pokretača gospodarstva, moraju postati prioritet na svim razinama EU-a.

1.16 EGSO preporuča usvajanje konkretnih koraka usmjerenih prema uvođenju biciklističkih i pješačkih staza posvećenih isključivo tom vidu održive mobilnosti, a njih bi se trebalo razviti kad je to moguće i u povezanosti s intermodalnim čvorištima gradskog prijevoza.

2. Uvod

2.1 Europa je među najurbaniziranijim kontinentima na svijetu. Više od dvije trećine europskog stanovništva danas živi u gradskim područjima i taj udio sve više raste („Gradovi sutrašnjice”, izvješće Europske komisije, 2011.) U mnogim gradovima mobilnost postaje sve teža i neučinkovitija u pogledu resursa te su njezina česta obilježja stalna zakrčenost prometa, s procijenjenim godišnjim troškom od 80 milijuna eura (ukupan trošak koji proizlazi iz zakrčenosti prometa: vidi SEC(2011) 358 final), loša kvaliteta zraka, prometne nesreće, velika razina buke i visoke emisije CO₂. U Europi gradska mobilnost se u velikoj mjeri zasniva na korištenju privatnih automobila na tradicionalan pogon.

2.2 Siim Kallas, potpredsjednik Europske komisije i povjerenik za mobilnost i promet izjavio je: „Suočavanje s problemima gradske mobilnosti danas predstavlja jedan od najvećih izazova prometnog sektora. Možemo biti učinkovitiji samo uz pomoć usklađenog djelovanja”. (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1255_en.htm).

2.3 Europski parlament i Vijeće EU-a prihvaćaju da je u cilju veće učinkovitosti i energetske uštede u sektoru prometa neophodno usvojiti odgovarajuće strategije kako bi se suočilo s problemom korištenja energije i emisija stakleničkih plinova. S tim u vidu, 23. travnja 2009. usvojena je Direktiva 2009/33/EZ čiji je cilj bio potaknuti tržište ekoloških cestovnih vozila s malom energetsom potrošnjom imajući u vidu energetske i ekološki utjecaj tijekom cijelog ciklusa trajanja vozila.

2.4 **Bijela knjiga „Plan za jedinstveni europski prometni prostor – Za konkurentnu i održivu prometnu politiku” COM(2011) 144 od 28. ožujka 2011.** – ima za cilj izgraditi moderan i konkurentan sustav prometa uz poticanje ekonomskog rasta i zaposlenosti te ublažiti ovisnost Europe o nafti i smanjiti emisije CO₂.

2.5 Promet trenutno uzrokuje četvrtinu emisija CO₂ u EU-u i značajno doprinosi pogoršanju kvalitete zraka (čestice, NO_x, HC i CO), osobito u gradskim područjima. Korištenje goriva koja nisu benzin i dizel umanjio bi ekološki utjecaj cestovnog prometa, uz uvjet da se alternativna goriva proizvode na održiv način.

2.6 U Mišljenju o „Akcijском planu za gradsku mobilnost”⁽²⁾ EGSO je pohvalio Europsku komisiju za objavljivanje Akcijskog plana za gradsku mobilnost 2009. godine u kojem je lokalnim i regionalnim tijelima i nacionalnim vlastima ponudila niz prijedloga za što bolju i održiviju kvalitetu života u gradskim područjima. Nažalost, većina predloženih mjera nije bila obavezna.

2.7 Među ciljevima za konkurentan sustav prijevoza s učinkovitim iskorištavanjem resursa koje Komisija predlaže je ”do 2030. godine smanjiti za 50 % broj vozila gradskog prijevoza koja koriste tradicionalna goriva i potpuno ih odstraniti do 2050. te ih do 2030. u najvećim gradovima zamijeniti sustavom bez emisija CO₂ kao i „približiti se do 2050. godine cilju niti jedne ljudske žrtve cestovnog prijevoza”⁽³⁾.

2.8 U sklopu kratkog sažetka inicijativa koje je pokrenula Europska unija za poticaj održive gradske mobilnosti, ovo mišljenje usredotočuje pažnju na nedavno objavljenu Komunikaciju Komisije „Zajedno prema konkurentnoj gradskoj mobilnosti s učinkovitim iskorištavanjem resursa”. Moguće je preusmjeriti trenutni model razvoja prema učinkovitijem korištenju raspoloživih resursa počevši baš od gradova, koje obilježava visoka gustoća naseljenosti.

⁽²⁾ SL C 21, 21.1.2011, str. 56.-61.

⁽³⁾ COM(2011) 144 final.

2.9 Novi ekološki izazovi s kojima se gradovi i njihovi stanovnici moraju suočiti u bliskoj budućnosti doprinijeli su sve većoj važnosti pitanja gradske mobilnosti u izgradnji „otpornih“ gradova (gradova u prijelazu, *transition town*). U preispitivanju politika mobilnosti u gradskom okruženju koncept otpornosti trebao bi dati odlučujući poticaj za učinkovitiju integraciju urbanističkih promjena, čime bi se osigurao integrirani pristup vlade u pogledu energetske i ekološke politike, kao i politika mobilnosti.

2.10 EGSO podržava integrirani pristup koji potiče mjere u različitim sektorima poput ekologije i zdravlja, čistih i energetski učinkovitih tehnologija, poboljšanja infrastrukture, urbanističkog planiranja i planiranja prometa, logistike dovoza robe, inovacija i istraživanja, sigurnosti na cestama i podizanja javne svijesti.

2.11 EGSO naglašava važnost obraćanja pažnje na smanjenje broja saobraćajnih nesreća i poboljšanje ljudskog zdravlja usvajanjem dugoročnih strategija usmjerenih na provođenje mjera koje mogu pomoći ostvarenju ambicioznih ciljeva. Svaki ljudski život koji ove politike spase, svaka nesreća koja se izbjegne, svaki zaštićen građanin je od neprocjenjive vrijednosti za društvo te to mora biti kriterij po kojem se procjenjuje hitnost ovih mjera.

3. Europske inicijative u sklopu gradske mobilnosti

3.1 Strategije i inicijative na europskoj razini usmjerene su na potporu oblicima održive gradske mobilnosti koji potiču inovacije u pogledu načina i sredstava gradskog prijevoza, razvoja intermodalnog gradskog sustava, politika koje se zalažu za javni prijevoz i pješačko i biciklističko kretanje te u pogledu integracije gradske mobilnosti u integrirani i strateški okvir urbanističkog razvoja. Nažalost, raspoloživa sredstva su smanjena i nisu dostatna za inicijative koje je neophodno poduzeti na raznim razinama. I države članice smanjile su sredstva za lokalne uprave koje su zbog toga bile prisiljene usporiti planove za poboljšanje gradske mobilnosti. Treba hitno promijeniti smjer i ponovo krenuti vrlim putem ulaganja i zapošljavanja te prije svega brzo poboljšati kvalitetu života ljudi.

3.2 Pametni gradovi i zajednice

3.3 Europsko partnerstvo za inovacije (EIP) o pametnim gradovima i zajednicama nastavlja se na Inicijativu za pametne gradove i zajednice koju je Europska komisija pokrenula 2011. godine. Ono okuplja predstavnike javnosti, poduzetnika i zajednica te pruža forum na kojem oni mogu utvrditi, razviti i provesti inovativna rješenja te ih provesti u djelo. Održiva gradska mobilnost jedna je od glavnih niti vodilja na koje će se usredotočiti Europsko partnerstvo za inovacije, kao i na održivo izgrađene četvrti i prostore te integrirane infrastrukture i postupke u sektorima energije, informacijske i komunikacijske tehnologije te prijevoza.

3.4 Civitas

3.5 Od 2002. godine inicijativa Civitas, koju sufinancira Europska komisija, udahnila je svjež zrak u gradove uvodeći održive prijevozne sustave u više od 200 europskih gradova i danas predstavlja vrlo aktivnu mrežu u ovom sektoru. U okviru Obzora 2020. Komisija planira ojačati inicijativu za korištenje inovativnih tehnologija u cilju ostvarenja konkurentne mobilnosti s učinkovitim iskorištavanjem resursa. EGSO je već nekoliko puta naglasio važnost te inicijative, kao i drugih inicijativa čiji je cilj poticanje održive mobilnosti.

3.6 Transeuropska prometna mreža (TEN-T)

3.7 Europska unija podržava projekte od zajedničkog interesa u gradskim područjima čiji je cilj primjerice poboljšati operacije urbanističke logistike koje su sastavni dio nacionalnog ili internacionalnog opskrbnog lanca.

3.8 Sporazum gradonačelnika

3.9 Napredak u prijelazu prema održivijim vidovima gradske mobilnosti je spor. Inicijativa Sporazum gradonačelnika koju je pokrenula Komisija 2008. godine potiče gradove potpisnike da probleme vezane uz prijevoz i gradsku mobilnost uključe u Akcijske planove za održivu energiju (SEAP) čime bi osigurali sudjelovanje građana i, u širem smislu, sudjelovanje civilnog društva (Smjernice SEAP Sporazuma gradonačelnika).

4. Sadržaj Komunikacije

4.1 Komunikacija Komisije usredotočena je na trenutne teškoće i neučinkovitost mobilnosti unutar europskih gradova i bavi se problemima poput velike zakrčenosti prometa, visokih emisija CO₂, kvalitete zraka, smrtonosnih nesreća u gradskom okruženju i utjecaja na ljudsko zdravlje.

4.2 Cilj Komunikacije je ojačati podršku europskim gradovima u borbi protiv problema gradske mobilnosti kako bi se osigurao održiv razvoj i postigli ciljevi ostvarivanja konkurentnog europskog prijevoznog sustava s učinkovitim iskorištavanjem resursa.

4.3 Stoga će Komisija ojačati mjere potpore u pogledu održive mobilnosti u sektorima s dodanom europskom vrijednošću na sljedeće načine:

4.3.1 *Razmijeniti iskustva i prikazati najbolje prakse:* u središtu aktivnosti koje je Komisija odlučila pokrenuti nalaze se mjere koje potiču na širenje najboljih praksi, posvećeni internetski portali i stvaranje skupine europskih stručnjaka.

4.3.2 *Osigurati ciljanu financijsku potporu:* uz pomoć strukturnih i investicijskih fondova EU-a moći će se provesti konkretne i zajedničke mjere, osobito u manje razvijenim regijama. Strukturni fondovi, Europski socijalni fond i drugi dostupni fondovi nastavit će financirati troškove koji se tiču gradskog prijevoza.

4.4 Podržati "Istraživanje i inovacije: Inicijativa Civitas 2020. u okviru programa Obzor 2020. omogućit će gradovima, poduzećima, sveučilištima i ostalim zainteresiranim partnerima da razviju i isprobaju nove pristupe problemima gradske mobilnosti.

4.4.1 Komisija osobito predlaže sljedeće:

4.5 Uključiti države članice: Komisija poziva države članice da stvore odgovarajuće uvjete kako bi gradovi i metropole mogli razviti i provesti planove za održivu gradsku mobilnost. Ovo je središnje pitanje kojim se bavi Komisija te je od presudne važnosti da od država članica dobije uvjerene i pozitivne odgovore. U ovom slučaju supsidijarnost je neophodna strategija koja donosi uspjeh pod uvjetom da se sve strane potrudu da odrade svoj dio.

4.6 Djelovati zajedno: Komisija sastavlja niz posebnih preporuka za koordiniranu akciju na svim razinama uprave i za javni i privatni sektor, uključujući četiri aspekta:

- urbanistička logistika;
- ograničen pristup;
- provedba rješenja koja počivaju na pametnim prijevoznim sustavima (ITS, *Intelligent transport systems*);
- sigurnost na cestama u gradskim područjima.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija — Cijene i troškovi energije u Europi”

COM(2014) 21 završna verzija

(2014/C 424/10)

Izvjestitelj: **g. Richard ADAMS**

Europska komisija je 15. siječnja 2014., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Cijene i troškovi energije u Europi

COM(2014) 21 final.

Stručna skupina za prijevoz, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, Mišljenje je usvojila dana 21. svibnja 2014.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja), sa 140 glasova za, 10 protiv i 13 suzdržanih.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Cijene energije, promatrane u cjelini, dostigle su povijesno visoke razine i čini se da će se na njima i zadržati. Mnogi potrošači u domaćinstvima diljem EU-a doživljavaju to kao ozbiljan udar na svoje platne sposobnosti; industrijski potrošači su često pogođeni na sličan način. Ova komunikacija naglašava potrebu da civilno društvo bolje razumije kako određivanje cijena energije može pomiriti naše klimatske ciljeve s potrebom za energetske sigurnošću. Bez tog razumijevanja neće uslijediti ni politička volja, niti pristanak potrošača.

1.2 Cijene energije mogu predstavljati važan činitelj konkurentnosti za industriju. Međutim, gospodarska analiza industrijske konkurentnosti ne treba se ograničiti na cijene energije. Treba također uzeti u obzir druge ključne činitelje, poput energetske intenziteta i udjela troškova energije u ukupnim troškovima proizvodnje, kao i u profitnoj marži. Ključno je imati globalnu usklađenost u ograničavanju klimatskih promjena. Ako Europa bude u tome predvodila, preuzima rizik da posljedice budu nekonkurentnost, preseljenje industrije i izvoz ugljika.

1.3 Energetska učinkovitost, energija iz obnovljivih izvora i drugi autohtoni izvori energije mogu također poboljšati sigurnost opskrbe, ali uza svaki od njih povezani su i činitelji troška, rizika, učinka na okoliš i društvene prihvaćenosti. Kako će se nacionalni pristupi i stavovi mijenjati, za određivanje prihvatljive energetske mješavine u pojedinoj državi članici bitni su transparentna analiza i preispitivanje troška te bolje usklađivanje popratnih instrumenata (poput poticajnih cijena i uredba), a jednako je važna i suradnja sa susjednim zemljama.

1.4 Neophodno je osigurati sposobnost industrije za buduće prilagodbe, kao što se prilagođavala u prošlosti, te poduprijeti naročito sposobnost energetske sektora da provede neophodna ulaganja u energetske sustav. To će zahtijevati čvrste vladine obveze, koje moraju biti u skladu s potrebama europskog unutarnjeg energetske tržišta (IEM).

1.5 IEM treba dovršiti, ali da ostvari svoj puni potencijal treba ga poduprijeti odgovarajućim tržišnim instrumentima, istinskim usklađivanjem nacionalnih energetske politika na razini EU-a i jasnijim zajedničkim usmjerenjem. Nužan je preduvjet obnovljeni naglasak na transparentne i točne podatke. U obzir treba uzeti osobito stanje pojedinih država članica – na primjer u pogledu postojećih „energetskih otoka”. Pri preispitivanjima cijena treba imati na umu da se bez ispravno razvijene infrastrukture – a to je nešto što zahtijeva znatna ulaganja – unutarnje energetske tržište ne može dovršiti, niti mogu države članice uživati u njegovim dobitima.

1.6 Optimizacija troška putem snažnijeg usklađivanja i veće solidarnosti na razini EU-a ključna je osobito stoga što poluge energetske politike ostaju pod izravnim nadzorom država članica. Takvo je usklađivanje u prošlosti bilo slabo; potreban je nov pristup. Solidarnost država članica pred rastućim nesigurnostima oko opskrbe također je bitna, zajedno s povećanim naglaskom na daljnja zajednička istraživanja i razvoj kako bi se riješili očiti problemi u lancu proizvodnje i opskrbe energijom.

1.7 Razvoj čvorišta za tekući plin među skupinama država članica može optimizirati i smanjiti troškove pridonoseći razdvajanju cijena nafte i plina te poboljšanjem fleksibilnosti generatora.

1.8 Kako bi se usklađivanje poboljšalo, EGSO potiče na djelovanje i izravnu potporu opsežnom programu koji objedinjuje dijalog o energiji na europskoj razini. On treba uključiti potrošače energije, u domaćinstvima i industriji, te trgovinske i institucijske dionike u energetske lancu, uz lokalne, regionalne i nacionalne vlasti.

1.9 Taj europski energetske dijalog (EED), uključiv, reprezentativan, neovisan i transparentan, treba također pružiti temelj za novi postupak upravljanja koji je predložila Komisija, kako bi ostvario energetske i klimatske ciljeve predložene u okvirnom paketu za 2030. g.

2. Uvod i kontekst

2.1 Već nekoliko godina cijene energije, posebice električne, za većinu potrošača u domaćinstvu i industriji rastu stopom višom od inflacijske. Kućanstva širom Europe vide učinak na svoje kućne proračune, a u nekim je državama članicama znatno poraslo energetske siromaštvo. Pogođena je i konkurentnost nekih industrija, posebice onih energetske intenzivnih. U prošlosti je industrija na visoke cijene često uzvraćala poboljšanjem energetske učinkovitosti i specijaliziranjem za proizvodnju s visokom dodanom vrijednošću, ali može se prosuditi da se učinak toga postupka smanjuje. Gospodarski pad povećao je pritisak pa, unatoč energetske učinkovitosti i rezovima, troškovi za većinu potrošača nastavljaju rasti.

2.2 Dva glavna izvještaja koja se izravno odnose na cijene i troškove sadržana su u paketu koji je Europska komisija predstavila u siječnju 2014. g. Jedan je radni dokument o cijenama i troškovima energije; drugi je o energetske gospodarstvom zbivanjima u Europi. Tim se paketom postavljaju energetske i klimatske ciljeve za razdoblje do 2030. g. i kaže se da se zaštita klime, održanje industrijske konkurentnosti i pružanje građanima cijenom dostupne energije mogu pomiriti. To će zahtijevati zajedničko razumijevanje, priznanje i priopćavanje o konkretnim gospodarstvom, društvenim i ekološkim koristima koje proizlaze iz smanjenja emisija i ozelenjavanja gospodarstva. U paketu se podrazumijeva priznanje da će potpora javnosti biti bitna te da će se zahtijevati realističniji pristup izazovima, posebice financijskim. Komisija tvrdi da „ti ciljevi šalju snažan znak tržištu, ohrabrujući privatna ulaganja u nove cjevovode i električne mreže ili u niskoguljične tehnologije”⁽¹⁾.

2.3 Komunikacija o cijenama i troškovima energije, tema ovog mišljenja, ukazuje, kao što čini i IEA⁽²⁾, da će kombinacija svjetskih tržišnih cijena, bitnih velikih ulaganja u infrastrukturu i energetske učinkovitost, zajedno s pristojbama povezanim uz klimu, učiniti da cijena energije ostane na svojim trenutnim povijesno visokim cijenama. Ne samo da bi to moglo imati težak učinak na potrošače, nego ni trenutna veleprodajna cijena električne energije za energetske sektor od oko 40 eura po MWh-u neće omogućiti tom sektoru da poduzme neophodna ulaganja koja su potrebna kako za zamjenu starih osnovnih sredstava, tako za rješavanje klimatskih promjena. Mišljenje se usredotočuje na izgledan odgovor civilnog društva i stupanj do kojega se mogu uspostaviti snažni tržišni znakovi i politički odgovori, kako bi se ostvarili ciljevi politike.

⁽¹⁾ Uvod: http://ec.europa.eu/energy/2030_en.htm

⁽²⁾ World Energy Outlook („Svjetski energetske izgledi”), IEA, 2013. g.

3. Sažetak prijedloga Komisije

3.1 Tijekom pet godina koje su uslijedile 2008. g. maloprodajne su cijene energije u Europi porasle, u nekim državama članicama u prilično velikoj mjeri, unatoč donekle postojanim veleprodajnim cijenama električne energije i nepomičnim veleprodajnim cijenama plina. Učinak na potrošače u domaćinstvu i industriji, posebice tijekom razdoblja gospodarskog pada, bio je zamjetan i izgledno je da će se nastaviti. Velike su također razlike među državama članicama pa jedni potrošači plaćaju 250 do 400 % više nego drugi. Do znatnog je dijela tih povećanja došlo zbog rasta troškova prijenosa i raspodjele te povećanja poreza i pristojbi. Unatoč tome, trošak primarne energije ostaje najveći pojedinačni činitelj u sastavu cijena.

3.2 Vlade EU-a trebaju dovršiti unutarnje energetske tržište do 2014. g. Liberalizacija tržišta potaknut će ulaganja i konkurenciju te poboljšati učinkovitost u nekim područjima, s mogućim koristima u obliku nižih cijena. Potrošači i industrija (posebice mala i srednja poduzeća) mogu sniziti cijenu koju plaćaju prebacivanjem na jeftinije opskrbljivače energijom, tamo gdje su opskrbljivači dovoljno brojni.

3.3 Vlade EU-a također trebaju dalje razvijati energetske infrastrukture, opskrbu energijom i dobavne putove učiniti raznovrsnijima, te zauzeti jedinstveni stav kada pregovaraju s glavnim energetske partnerima.

3.4 Države članice trebaju također osigurati da se energetske politike koje financiraju krajnji potrošači i porezni obveznici primijene što je isplativije moguće te da slijede najbolje prakse.

3.5 EU i vlade država članica trebaju činiti više da usporede mrežne troškove i prakse. Usklađivanje mrežnih praksa diljem Europe ima potencijal poboljšati učinkovitost i srezati element troška mreže u cijeni.

3.6 Potrošači u domaćinstvu i industriji mogu donekle održati troškove energije niskima poboljšanjem energetske učinkovitosti. Dobrovoljne mjere potrošača za prilagodbu količine ili razdoblja potrošnje energije (odgovora na potražnju) te inovativne energetske tehnologije mogu pomoći uštedjeti energiju i novac.

3.7 EU mora nastaviti svoje napore s međunarodnim partnerima na energetske potporama i izvoznim ograničenjima te pomoći zaštititi određene industrijske potrošače putem fiskalnih prijenosa i izuzeća te smanjenjem poreza i pristojbi.

3.8 U biti, Komisija se zalaže za dovršenje jedinstvenog tržišta za energiju u EU-u i predlaže da kako kućanstva tako i industrija poduzmu mjere da poboljšaju svoju energetske učinkovitost, usvoje odgovor na potražnju i ostale nove energetske tehnologije i inovacije kako bi uštedjeli energiju i novac te da države članice znatno unaprijede prijenos i raspodjelu. Utvrđeno je da rast obnovljivih izvora može imati izravan učinak na poboljšanje energetske sigurnosti. Također se priznaje da će za potrošače u domaćinstvu u nekim državama članicama energetske siromaštvo tražiti djelovanje, prvenstveno putem mjera socijalne politike. Dogodi li se očekivano smanjenje konkurentnog stanja u energiji za industriju, i ono bi se moglo riješiti, prvenstveno kroz Svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO), tako da međunarodne konkurentske zemlje smanje na najmanju moguću mjeru potpore za energiju, te također putem drugih fiskalnih prijenosa.

4. Opće napomene

4.1 Tri su bitna vida strateškog odgovora koji predlaže Komisija. Bez obzira na dovršenje unutarnjeg energetskeg tržišta, postoje li snažni argumenti za daljnji ili poboljšani pristup „zelenom“ gospodarstvu, kako se naglašava u okviru za 2030. g. i što bi to značilo za cijene i troškove energije? Drugo, može li se civilno društvo uvjeriti učinkovitim socijalnim dijalogom da je takav pristup valjan i prihvatljiv? Treće, hoće li biti moguće potaknuti tržište da u Europi stvori nova ulaganja u cjevovode i električne mreže te u niskouglačne tehnologije.

4.2 Energija je u cjelini, u svojim raznolikim oblicima, po vrijednosti vjerojatno roba kojom se na svijetu najviše trguje. Središnja uloga energije u gospodarskom razvoju osigurava da će istraživanja, razvoj te proizvodnja i prijenos energije u sagledivoj budućnosti zahtijevati golema ulaganja. To također vrijedi i za nedavno istaknutu potrebu da se pribavi sigurna opskrba energijom. To se obično obilježava frazom „Svjetla moraju ostati upaljena”, pri čemu se pod „svjetlom” podrazumijeva neophodna uloga energije u suvremenom društvu. Nužno je priznati da je, trenutačno, izgledno da će drugi ciljevi energetske politike, nacionalni ili na razini EU-a, ovisiti o sigurnosti opskrbe, činitelju koji treba jače naglasiti u komunikaciji, te da osiguranje toga može dovesti i do dodatnih troškova.

4.3 Istodobno, ako se želi podmiriti kratko do srednjoročne troškove prijelaza na niskougličnu proizvodnju energije, treba također nastaviti pronaći i iznova naglašavati nekoliko važnih činitelja na globalnoj razini.

- Proizvodnja energije stvara znatan učinak na okoliš na našoj planeti i na nas, prvenstveno putem klimatskih promjena, ali i putem štetnih učinaka po zdravlje.
- Trenutačno se 82 % globalne potražnje za energijom zadovoljava fosilnim gorivima, dugoročno ograničenim resursom.
- Pretpostavljena ograničenost dostupnosti resursa (vrhunac proizvodnje nafte itd.) manje je primjenjiva zbog novih istraživanja i razvoja novih postupaka izvlačenja, pa će tržišni pritisci da se koriste nekonvencionalni gorivi resursi biti znatni.
- Iskorištavanje samo trećine poznatih resursa fosilnih goriva više je nego dovoljno da gurne planetu preko razine od 450 ppm stakleničkih plinova (tj. 2 °C), pa ipak nova istraživanja i tehnike izvlačenja i dalje privlače golema ulaganja ⁽³⁾.

Neizbježno, energetski prijelaz iz fosilnih goriva mora se provesti. Brzina prijelaza je bitna – dovoljno brz da spriječi pretjeran klimatski učinak, dok istodobno zadržava postojeće gospodarske i društvene ustroje. Presudan će biti zajednički globalni napor, a ključno će biti održati gospodarsku sposobnost EU-a za doprinos tom prijelazu. Ključno je imati globalnu usklađenost u ograničavanju klimatskih promjena. Ako Europa bude u tome predvodila, preuzima rizik da posljedice budu nekonkurentnost, preseljenje industrije i izvoz ugljika.

4.4 Već je jasno da sama tržišta često ne uspijevaju riješiti društvena i ekološka pitanja – to nije njihova uloga. EGSO smatra da tržišta, iako često uspješno ostvaruju kratkoročne ciljeve troškova i učinkovitosti, treba preobraziti učinkovitim tržišnim instrumentima kako bi ih se osposobilo da ostvare društvene prioritete ⁽⁴⁾. To zahtijeva dobre propise, potporu i uključenost civilnog društva te razvoj snažne predanosti društveno odgovornom poslovanju.

4.5 Ako društvo ne bude razumjelo dvojbu s kojom se suočavaju i EU i svijet, neće biti ni političke volje, niti do potrošačkog prihvaćanja. Sva je prilika da će cijene nastaviti rasti. Potrošači će nastaviti snažno prigovarati takvom rastu. Izazov je smanjiti politički i društveni učinak.

4.6 EGSO smatra da je najučinkovitiji pristup u stvaralački dijalog o tim pitanjima posve uključiti europske potrošače energije, u domaćinstvu i u industriji, kao i trgovinske i institucijske dionike u energetske lancu, te da će to ishoditi djelovanjem.

⁽³⁾ *The Burning Question (Goruće pitanje)*, Mike Berners Lee, Greystone Books, 2013.

⁽⁴⁾ SL C 226 – 16.7.2014., str. 1-9.

4.7 U trenutačnoj je Komunikaciji malo dokaza za takav pristup. Iako se „tržišta” spominju 41 put, ukupno se samo tri beznačajna navoda odnose na „uključenost”, „građanina”, „dijalog” ili „savjetovanje”. Na sličan se uzorak nailazi i u dokumentu s političkim okvirom za razdoblje od 2020. do 2030. godine.

4.8 Za tu su temu bitni dosljednost i djelovanje. Okvirni dokument iz 2011. „Energetski plan za 2050.” prepoznaje i širi tu točku „Uključivanje javnosti je ključno” (odlomak 3.4.), ali malo se na tome poduzelo.

4.9 EGSO stoga potiče institucije EU-a i države članice da hitno usvoje i djeluju prema okviru za europski energetski dijalog koji je Odbor usvojio 2013. g. u svom mišljenju o „Potrebama i načinima za uključivanje javnosti u područje energetske politike”⁽⁵⁾. Takav bi dijalog pomogao oblikovati uspostavu i održanje postupka upravljanja ostvarenjem energetske i klimatske ciljeve diljem EU-a.

4.10 U takvom postupku treba istaknuti:

- mnogo veći naglasak na transparentnost, čvrste propise i upravljanje na svim razinama
- veće razumijevanje i povjerenje građana/potrošača u djelovanje energetskog tržišta s prikladnom obukom i savjetima.
- veću uključenost javnosti u određivanje nacionalne i EU-ove energetske mješavine.
- fleksibilnost država članica pri izboru politika najprilagođenijih nacionalnoj energetskoj mješavini i prioritetima, uz istodobno sve veću konvergenciju na razini EU-a.
- postizanje nacionalnih ciljeva (na području stakleničkih plinova, obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti) u okviru integracije tržišta.

4.11 Već je zabilježeno variranje cijena energije diljem EU-a. Iako promjenjivost proizvodnje i troškova opskrbe igra u tome ulogu, širok raspon na energiju nametnutih poreza i pristojba činitelj je koji tome znatno pridonosi. U svim državama članicama porezi na energiju čine znatan udio vladinog prihoda, pa čak i kad se isključi oporezivanje nafte izazov pronalaska drugih izvora prihoda koji bi zamijenilo bilo koje smanjenje poreza bio bi znatan⁽⁶⁾.

4.12 Treba, međutim, također napomenuti da je režim visokih poreza na neke vrste energije postao prihvaćen, iako uz gundanje. U EU-u porezi na naftu čine više od 55 % cijene, u usporedbi s, na primjer, 14 % u SAD-u i 41 % u Japanu.

4.13 U obzir treba uzeti osobito stanje pojedinih država članica – na primjer u pogledu postojećih „energetskih otoka”. Pri preispitivanjima cijena treba imati na umu da se bez ispravno razvijene infrastrukture – a to je nešto što zahtijeva znatna ulaganja – unutarnje energetsko tržište ne može dovršiti, niti mogu države članice uživati u njegovim dobrobitima.

5. Posebne napomene

5.1 „Unutarnje energetsko tržište” je osobito problematično jer je sigurnost opskrbe energijom bitan nacionalni interes, koji, unatoč napretku k unutarnjem energetskom tržištu, ostaje uvelike pod izravnim državnim nadzorom i utjecajem. Tehnički i zemljopisni činitelji te resursi također su pridonijeli teškoći djelovanja tržišta, u usporedbi s, na primjer, mnogim kategorijama potrošačkih dobara.

5.1.1 Cilj dovršetka jedinstvenog tržišta za električnu energiju i plin, koji je predstavljen u trećem energetskom paketu iz 2009., neće biti ispunjen i pokazalo se da je teško ostvariti glavne vidove energetske liberalizacije. Ostvarivanje koristi od tržišne integracije naišlo je na otpor vlada, korporacija i društva. U nekim državama članicama smatra se da bi sveobuhvatne promjene načina proizvodnje, distribucije i potrošnje energije mogle imati neprihvatljive posljedice.

⁽⁵⁾ SL C 161 – 6.6.2013., str. 1.-7.

⁽⁶⁾ Energy Policy and Energy Taxation in the EU (Energetska politika i oporezivanje energije u EU-u): IREF Europe http://www.irefeurope.org/en/sites/default/files/Energy_policy_EU.pdf

5.1.2 Iako se približavanje veleprodajnih cijena uglavnom događa u središnjoj i zapadnoj Europi, maloprodajne se cijene ne približavaju zato što države članice primjenjuju različite nacionalne programe za poticanje ulaganja u energetske sektor i zbog provedbe različitih nacionalnih politika o načinu raspodjele troškova potpore krajnjim potrošačima. Posljedično, razvija se „plitko“ tržište električne energije koje samo optimizira uporabu postojećih europskih sustava. To, međutim, nije dovoljno jer je za ostvarenje tih ulaganja i osiguranje njihove isplativosti potrebno „duboko“ tržište koje potiče optimalna ulaganja na europskoj razini. Na primjer, bitno je preispitivanje i bolje usklađivanje potpornih instrumenata (poput poticajnih cijena i uredba).

5.1.3 To zahtijeva povećanu likvidnost tržišta i određivanje cijena čvorištima, osobito za plin. Tržišta plina uspostavljena su u nekim državama članicama, ali još nisu dovoljno likvidna da ponude održivu alternativu – rastezljivoj – indeksaciji nafte i pruže tržišno utemeljeno određivanje cijena. Ključno je stoga razviti regionalna plinska čvorišta i poboljšati međusobnu povezivost među njima u pogledu kapaciteta prijenosa, ugovornih rješenja i pristupa tržištu, posebice fleksibilnih rata opskrbe. Odobravanje pristupa tržištu svim proizvođačima električne energije pruža im veću fleksibilnost za optimiziranje proizvodnih razdoblja. Oni mogu izbjeći proizvodnju tijekom razdoblja u kojima se ostvaruju gubitci i očuvati konkurentnost elektrana, smanjujući tako nepokrivene troškove koji se prenose potrošačima.

5.1.4 Još postoje nesigurnosti vezane uz dubinski sastav cijena energije diljem država članica. Podrobno istraživanje koje provodi Komisija o postizanju veće transparentnosti sastava cijena energije te dosega i učinka energetske politike ključno je za uspostavu temelja za ravnopravne uvjete pri proizvodnji i određivanju cijena energije. Postoji potreba za stalnim prikupljanjem podataka o cijenama i troškovima energije na razini elektrana radi povećanja transparentnosti radnih uvjeta u industrijskim sektorima, ali također i radi zasnivanja politika na utemeljenim podacima. Ključno je osigurati da transparentnost bude prvi korak k odabiru isplativih politika i suvisloj političkoj raspravi s javnošću. To se također odnosi na sastav profitnih razina dobavljača energije. Izostanak odgovarajućih statistika može potkopati vjerodostojnost odluka za koje se tvrdi da su utemeljene na dokazima. Takve statistike trebaju biti dostupne na svim razinama upravljanja.

5.1.5 Industrija može ulagati, što je prije i činila, kako bi smanjila intenzitet uporabe energije. Međutim, takva ulaganja zahtijevaju prihvatljiv povrat i s vremenom postaju sve skuplja.

5.1.6 U prošlosti su EU i države članice pomagale zaštititi ranjive industrije mješavinom besplatne dodjele sredstava, izuzeća od poreza i pristojba te, u nekim ograničenim slučajevima, nadoknadom. S obzirom da se jaz između troškova klimatske politike u EU-u i nekih od njegovih najvećih trgovinskih partnera EU-a neće uskoro smanjiti, Europska komisija treba procijeniti postojeći okvir i proučiti nove pristupe, koji su usklađeniji s unutarnjim tržištem, da zaštiti ranjive industrije.

5.1.7 S obzirom da je energetska sigurnost bitan državni interes, vlade će prihvatiti o tome ovisne dodatne troškove kako bi osigurale opskrbu. Također stoga što je državama članicama, zbog razloga vezanih uz suverenost, teško dogovoriti zadovoljavajući postupak upravljanja na razini EU-a, one mogu postati voljne podnositi tržišni model lošiji od optimalnog. Unatoč tomu, u stanjima energetske nesigurnosti solidarnost je ključna za trajnu opskrbu energijom.

5.1.8 Sveukupno, malo je naznaka da će uvelike različite nacionalne energetske politike koje provode države članice priznati potrebu za snažnijom integracijom na razini EU-a. To potkopava unutarnje energetske tržište i šalje zbujujuću poruku za ulaganja. EGSO smatra da je za usklađivanje nacionalnih strategija neophodno poduzeti odlučan korak k stvarnoj Europskoj energetske zajednici, posebice kako bi se osigurala jeftinija opskrba EU-a energijom,

5.2 Ozelenjavanje (povećanje ekološke prihvatljivosti) gospodarstva

5.2.1 U načelu se prijelaz na održivije gospodarstvo koje učinkovito koristi resurse dobro ustalio. U praksi, gospodarski pad, globalna konkurencija i neslaganja država članica oko prioriteta utjecali su na brzinu i učinkovitost prijelaza (7).

(7) SL C 271 – 19.9.2013., str. 18.-22.

5.2.2 Političke izjave o ozelenjavanju gospodarstva često samo riječima podupiru cilj održivog razvoja EU-a, ne prepoznajući ni opseg gospodarske i društvene promjene koju on podrazumijeva, niti ustrojne prepreke.

5.2.3 Ovaj se cilj često pogrešno tumačio kao „ozelenjavanje” postojećih gospodarskih djelatnosti, tj. smanjenje emisija CO₂, i održavanje nade da će to ishoditi većim rastom i radnim mjestima. Međutim, ozelenjavanje gospodarstva zahtijeva mnogo dublje preobrazbe uzoraka proizvodnje i potrošnje – i načina života – nego što je to vjerojatno društveno prihvatljivo u razdoblju od jednog desetljeća. Skoro pa sve gospodarske djelatnosti trebalo bi preobraziti, a tijekom prijelaznog razdoblja iz tradicionalnog u zeleni gospodarski uzorak razina rasta i stvaranja radnih mjesta je nesigurna. To treba poduprijeti usklađenim naporima u istraživanjima i razvoju.

5.2.4 Na sličan je način drastično umanjena važnost prepreka brzom, učinkovitom i kreposnom ozelenjavanju gospodarstva. Određivanje cijene utječe na sljedeća pitanja, na primjer:

- neodlučnost gospodarskih sektora (interesnih skupina) te stoga političara
- prednosti koje postojeće tehnologije imaju zahvaljujući plaćenju infrastrukturi
- nedostatak učinkovitog određivanja cijena ugljika
- učinkovito normiranje ekoloških oznaka
- tehnologiju i političke rizike novih tehnologija s niskim udjelom ugljika
- gubitak radnih mjesta i moguću neodlučnost u pogledu preobuke radnika
- pitanja industrijskih preobrazba i njihovih društvenih učinaka
- pitanja financiranja u okviru niskog (ili negativnog) ekonomskog rasta i „učvršćivanja proračuna”
- žestoku međunarodnu konkurenciju
- gospodarstvo s niskim razinama emisija CO₂ trebalo bi snažnu društvenu i političku suglasnost, golema privatna i javna ulaganja poduprta lakim pristupom financiranju i jasnim strateškim viđenjem, zapravo plansko „zeleno” gospodarstvo.

5.2.5 Unatoč tomu, do ozelenjavanja gospodarstva mora doći. Opseg je zamjetan i iznimno zahtjevan, ali ne postoji drugi izbor ako želimo osigurati održivu budućnost. Da se taj cilj postigne trebat će odrediti tempo koji priznaje ravnotežu političke vjerodostojnosti, gospodarske moći, stabilnih društvenih sustava i građanskog izbora. Međutim, ne ispunjavaju se preduvjeti, posebice u pogledu sudjelovanja javnosti u svladavanju prepreka. Također je točno da se mogu nakupiti jasne koristi poput razvoja tržišnog vodstva u održivoj energiji s niskim razinama emisija CO₂. EU je dobro uznapredovala u uvođenju električne energije s niskim razinama emisija CO₂ u različite oblike zamjene za grijanje, a ima i veliki sektor za razvoj održivih prijevoznih inovacija.

5.2.6 Uloga ušteda energije i energetske učinkovitosti bitna je za smanjivanje troškova. Za domaćinstva, postoje još mnoge koristi koje se mogu steći upravljanjem potrošačkom potražnjom. Istaknuti primjeri učinkovitosti i smanjenja uporabe šire se zgradama javnog sektora (uvelike ograničenima na novogradnje), a poticanje veće energetske učinkovitosti u industriji, dobro uspostavljeno u nekim sektorima, još može postići uštede kod mnogih poduzeća.

5.2.7 Tržišni instrumenti odigrali su iznimno važnu ulogu u poticanju na preusmjeravanje gospodarstava država članica. Međutim, u većini je slučajeva manjkalo dosljednosti diljem EU-a u pogledu opsega i uporabe poreza, pristojba, potpora i drugih tržišnih instrumenata. To je posebice zamjetno u odnosu na energiju. Zato tržišni instrumenti moraju unaprijediti prijelaz na gospodarstvo koje učinkovito koristi resurse i ima niske razine emisija CO₂ te poduprijeti gospodarski oporavak ⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ SL C 226 – 16.7.2014., str. 1.

5.3 Neophodan zahtjev za učinkovitim upravljanjem postizanjem energetske i klimatske ciljeve EU-a, predložene u klimatskom i energetske paketu, jasno je vezana uz uspostavu dosljednih tržišnih mjera putem nacionalnih energetske regulatora. EGSO se snažno zalaže za usklađenu energetske politiku s dosljednim, ujedinjujućim upravljanjem nacionalnim politikama kao korakom k sveeuropskom optimiziranju troškova, pa stoga podupire inicijativu Komisije. Vjeruje, međutim, da je potrebna temeljito razmatranje kako bi osigurali da će sustav uistinu ostvariti svoje ciljeve i smatra da Odbor može korisno pridonijeti predstojećim prijedlozima Komisije, pogotovo kad je riječ o:

- uravnoteženju fleksibilnosti s postizanjem energetske ciljeve za energiju
- snažnom sudjelovanju javnosti i legitimnosti nacionalnih mjera i mjera EU-a,
- promicanju prihvaćanja odgovornosti država članica za taj postupak
- ostvarenju dosljednog i pouzdanog približavanja na razini EU-a.

5.4 Komisija je suočena sa zadatkom da osmisli sustav upravljanja koji je učinkovit u provedbi, ali dovoljno fleksibilan da osigura potporu država članica. EGSO stoga predlaže, u uskoj suradnji s Komisijom, pokretanje politički nepristranog razmatranja koje bi uključilo glasove svih dionika. Njegov bi cilj bio osmisliti učinkovit, fleksibilan i uključiv sustav upravljanja. I sustav uključivanja javnosti i sam sustav upravljanja bitni su za posredovanje i objašnjavanje izazova cijena i troškova energije.

Bruxelles, 4. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o prijedlogu direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na kazeine i kazeinate namijenjene za prehranu ljudi te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 83/417/EEZ

COM(2014) 174 final – 2014/0096 COD

(2014/C 424/11)

Dana 2. travnja 2014. i 10. travnja 2014. Europski parlament, odnosno Vijeće, sukladno članku 114. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o temi

Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na kazeine i kazeinate namijenjene za prehranu ljudi te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 83/417/EEZ

COM(2014) 174 final – 2014/96 COD.

Budući da Odbor prihvaća sadržaj Prijedloga i smatra da njegov komentar nije potreban, na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja 2014.), sa 128. glasa za, 1 protiv i 4 suzdržanih odlučio je dati pozitivno mišljenje o Prijedlogu.

Bruxelles, 6. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju stope prilagodbe za izravna plaćanja predviđene Uredbom Vijeća (EZ) br. 73/2009 za kalendarsku godinu 2014.”

COM(2014) 175 završna verzija — 2014/0097 COD

(2014/C 424/12)

Dana 2. travnja 2014. i dana 22. travnja 2014., Europski parlament, odnosno Vijeće, sukladno članku 43. stavku 2. UFEU-a, odlučili su savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o

Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju stope prilagodbe za izravna plaćanja predviđene Uredbom Vijeća (EZ) br. 73/2009 za kalendarsku godinu 2014.

COM(2014) 175 final – 2014/0097 COD.

Budući da je svoj stav o sadržaju dotičnog Prijedloga već izrazio u svojem Mišljenju CES2942-2013_00_00_TRA_AC, usvojenom 22. svibnja 2013.*⁽¹⁾, Odbor je na svom 499. plenarnom zasjedanju održanom 4. i 5. lipnja 2014. (sjednica od 4. lipnja), sa 132 glasa za, 2 protiv i 6 suzdržana, odlučio da neće izraditi novo mišljenje o toj temi, nego će se pozvati na stajalište izraženo u gore spomenutom dokumentu.

Bruxelles, 6. lipnja 2014.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ Mišljenje EGSO-a NAT/602 o Prijedlogu Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o utvrđivanju stope prilagodbe za izravna plaćanja predviđena Uredbom (EZ) br. 73/2009 za kalendarsku godinu 2013., 2013/C 271/27, str. 143. od 19. rujna 2013.

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR